

A
SZÉKELY-UDVARHELYI
EVANG. REFORM.
COLLEGIUM
ÉRTESÍTŐJE

AZ 1887/88. ISKOLAI ÉVRŐL.

AZ ELŐJÁRÓSÁG MEGBIZÁSÁBÓL
SZERKESZTETTE
BOD KÁROLY és GÖNCZI LAJOS,
IGAZGATÓ. TANVEZETŐ.

SZÉKELY-UDVARHELY,
BECSEK DÁNIEL KÖNYVNYOMDÁJÁBÓL,
1888.

F. 2. 2. 11.

A

SZÉKELY-UDVARHELYI

EVANG. REFORM.

COLLEGIUM

ÉRTESITŐJE

AZ 1887/88. ISKOLAI ÉVRŐL.

SZERKESZTETTE

BOD KÁROLY,

IGAZGATÓ.

SZÉKELY-UDVARHELY,
BECSEK DÁNIEL KÖNYVNYOMDÁJÁBÓL,
1888.

43172

I.

Vázlat Székely-Udvarhely környékének flórájából.

Közli: Gönczi Lajos.

Székely-Udvarhely vidékéről, tudtom szerint, igen kevés adat van feljegyezve az irodalomban a növények földrajzi elterjedését illetőleg. Mindössze néhány növény lelőhelye van felvéve F u s s Flora Transsilvaniae excursoria-jába boldogult Sz a b ó György collegiumi tanártól, ki az ötvenes években ment át Udvarhelyről a nagyenyedi Bethlen-főtanodához. F r o n i u s és B a u m g a r t e n ide vonatkozó közlései sem teljesebbek. Újabban dr. S i m o n k a i Erdély edényes flórájáról szóló terjedelmes kritikai Enumerációjában*) hosszas fáradozás árán már minden szükséges adatot feljegyez, miről csak biztos tudomást vehetett, s így vidékünkéről is sokkal többet nyújt e művében, mint előtte bárki más, a ki csak Erdély flórájával irodalmilag foglalkozott. Mindazáltal úgy véltem, nem lesz haszontalan dolog az általam eddigelé összegyűjtött növények jegyzékét rendszeres összeállításban e helyen közzé tenni. Hiszen Erdélynek ebben a részében még nem sok növénytani kutatás történt, de ha történt volna is, a természeti testek gyűjtői s vizsgálói tapasztalják leginkább, hogy a „superflua non nocent“ mondás itt igen sokszor szószerinti értelmezést kíván.

Nem állítom, hogy városunk környékét teljesen átkutattam volna, sőt bevallom, hogy csupán két évi gyűjtésem eredményéről adok számot ezúttal, mivel csak 1885. és 1887. folytán mehottam növénygyűjtés céljából rendszeres és nagyobbkörű excursiókra.

*) A munka teljes címe: Erdély edényes flórájának helyesbitett foglalata. A K. Magyar Természettudományi Társulat megbízásából írta Dr. Simonkai Lajos tanár. Budapest. Kiadja a K. M. Természettudományi Társulat, 1886.

Az 1885. évi július közepén társas kirándulást tettünk a Hargita hegységbe, harmadfél napot töltvén ott el. Rucsinszky Lajos, Solymosi Endre s Barabás Domokos collegáim és én Zetelaka községén át az u. n. bögözi pásztor-tanyára, a Nagy-Bükkhöz útaztunk éjjeli szállásra, honnét másnap reggel gyalog valánk indulandók a Hargitára. Gyönyörű nyári reggelre ébredve, örömmel indultunk a fárasztó útra két erdő-ór kalauzolása mellett. Öt órai alig két izben megszakított gyaloglás után dél felé már-már a tetőn, tehát célunknál valánk, s fáradt lábaink alatt az arasznyi vastag, de puha szőnyegként elterülő *Cetraria islandica* nevű zuzmó is megkönnyíteni látszott a sziklákön való fennebb juthatást, midőn hirtelen felhők boríták el a szemhatárt s a tetőről érkezett gyönyörű kilátás élvezhetésének még csak reményétől is elesve, szerencséseknek éreztük magunkat, hogy rövid ebédünket egy kristálytiszta forrás apró *Cardaminé*ktől körülvelt sziklás partján az egyre közelgett eső bekövetkeztéig elkölthetők. Sietve hagytuk el a tetőt, melyen a gyalogfenyű (*Juniperus*) az 1800 méternyi magasságban elhagyatottságát érezve, ágas törzsével meglapul a földön, — de a csurgó eső elmaradhatatlan útitársul szegődött hozzánk csaknem a tanyáig, hová hat óraker a dél óta nem látott barátságos napsugarak fényében sütkérezve vidám csevegés közt érkezénk vissza. Alól a tisztásokon a *Hieracium aurantiacum*, a fák árnyában a *Pirolák* mutatkoztak tömegesen, másfélezer méteren felül a *Vaccinium* csoportok szóttek himet a sziklás hegyoldal egyhangu zuzmó-takaróján. A *Phyteumák* kéklő fejceskéi pedig a tetőnek képezték egyedül diszló koronáját.

Egészségi okokból a mult nyarat is a Parajd közelében eső Korond-fürdőn töltve, ott naponként tettem kisebb kirándulást, főleg a sósfürdő területére. A tulajdonképeni fürdő közelében erdő nincsen, jobbadán nyír- és égerfa bokroktól fedett sovány legelőkből és kaszálókból áll egész környéke. A fürdő-telep Korond községén alól mintegy két kilométernyire fekszik a Kis-Küküllőbe siető Korond-patak balpartján az úgynevezett Áresó határrészben, melylyel átellenben jobbfelől a Hollókő nevű hegy vonja meg keleti határát a patak enyhe levegőjü keskeny völgyének. Korond-fürdő helyett rövidség kedvéért mindenütt csak Korondot említék.

Növényeimnek legnagyobb részét azonban Udvarhely vagy a vele szomszédos községek területén gyűjtöttem. Városunk a N.-Küküllő balpartján nyulik el, környéke északfelől Szombathfalva, keleten az Oláhfalu felé vezető országút mentén fekvő Bethleufalva, Siménfalva, Kadicsfalva, délen Patakfalva, nyugaton Felső-Boldogaszszonyfalva és éjszaknyugaton Hodgya községek határaival érintkezvén. A 900 méternyi magasságu s egyik oldalán fákkal borított Szarkakő nevű hegy Udvarhelytől délkeletre emelkedik a Küküllő völgyének jobb oldalán, tőle nyugatra a Csere erdő terül el, s az ezek táján eredő és városunkat átszelő Vargapatak jobb oldalánál a Köveshágó mellett van a Szőlőhegy vagy Szőlőoldal (most szőlő nélkül). A Vargapataktól balra az erdő alja és a város között elterülő plateau éjszaki párkányán a város egy része áll, míg a nyugati oldala Kuhar név alatt lenyulik a kápolnáig. A Küküllő völgyének jobbfelén közvetlenül Szombathfalván alól az u. n. Szombathfalvi hegyoldal vagy Tövisoldal a város irányában vonul el egészen a 5—600 m. magas Budvár-hegyig (erdő is van rajta), melyet a Hodgya felől jövő patak választ el a vele egyenlő magasságu Csicsér-erdőtől. A Várrét a városon felül a vasút mellett terül el a Küküllő két partján. A Szejke-fürdő pedig Udvarhelytől éjszak felé mintegy három kilométernyire fekszik egy kies völgyben az országút mellett. Még csak Zetelaka és Fenyéd községeket kell megemlítenem, melyek közül az utóbbi Bethleufalván felül az országút mellett, az előbbi pedig a Hargita nyugati lábánál van, hogy az alább előforduló növény-lelőhelyek topographiájával legalább nagyjában ismeretesek legyünk.

Mielőtt azonban a növényfajok felsorolásához látunk, e helyütt is forró köszönetemet nyilvánítom dr. Simonkai Lajos úrnak, a hazai flóra e nagytevékenységű érdemes buvárának, mint a ki gyűjteményemet átnézvén, az összehasonlítások nélkül alig eszközölhető pontos faj-meghatározásai által azt teljesen megbizhatóvá tette.

Enumerációm, mely az edényesek körén kívül nem terjed, a virágosokkal kezdem, a mint következik:

Dicotyledoneae. — Kétszikűek.

Dialypetalae. — Sokszirmuak.

Ranunculaceae. (29)*

1. *Actaea spicata* L. A Budvár felől a székhidjához jövő patak mentén bokrok közt.
2. *Adonis aestivalis* L. Vetések közt az egész tájon bőven.
3. *Aquilegia vulgaris* L. Kertekben mint disznővény.
4. *Anemone nemorosa* L. Elég gyakori a Budvár erdejében s a Cserében.
5. *Anemone ranunculoides* L. A Cserében a patak mentén s a Budváron közönséges.
6. *Caltha alpina* Schur. A Várréten s minden vizenyős kaszálón bőven.
7. *Clematis recta* L. Szombathfalván alól az oldalos helyeken s a Szejke-fürdő felé.
8. *Clematis Vitalba* L. A Szombathfalvi hegyoldalon bokrok között.
9. *Delphinium Consolida* L. Vetések közt mindenütt gyakori.
10. *Delphinium Ajacis* L. Mint disznővény kertekben.
11. *Hepatica Transsilvanica* Fuss. A Csereerdő és a Csicsér széléin bokrok közt elég bőven.
12. *Helleborus purpurascens* W. et K. A kápolnán kívül az erdő szélén, a Csicseren, a Csereerdőben, a Kuharon és a Budváran bőven.
13. *Isopyrum thalictroides* L. A Cserében fák alatt csoportosan.
14. *Nigella arvensis* L. Tarlókon, parlagokon.
15. *Pulsatilla nigricans* Störk. A Kuhar és a Budvár oldalán közönséges.
16. *Ranunculus acer* L. A Várréten.
17. *Ranunculus arvensis* L. Szántóföldeken, nem gyakori.
18. *Ranunculus auricomus* L. A Várrét bokros részein.
19. *Ranunculus auricomus* var.) *incisifolio* Reichb. A Várréten.
20. *Ranunculus Ficaria* L. A Várréten, bőven.

*) A zárójel közt levő számok az illető családból felsorolt fajok számát jelentik.

21. *Ranunculus polyanthemos* var.) *latifissus* Simk. Kaszálókon, ritka.
22. *Ranunculus Steveni* Andrz. A ref. temetőben.
23. *Ranunculus Steveni* var.) *platyphyllus* Schur. A Várréten.
24. *Ranunculus repens* L. A Várrét vizenyős pontjain.
25. *Ranunculus Rionii* Lag. A Szarkakő alján tócsákban.
26. *Thalictrum peucedanifolium* Grisb. A Várrét nedves, bokros részein.
27. *Thalictrum collinum* Wallr. A Csere alján az út mentén, kaszálókon.
28. *Thalictrum aquilegifolium* L. A collegiumkorten kívül a hegyoldalon bőven.
29. *Trollius Europaeus* L. A Csereerdő tisztásain közönséges.

Berberidaceae. (1)

30. *Berberis vulgaris* L. Bokrok közt és kertekben.

Papaveraceae. (3)

31. *Chelidonium majus* L. Kerítések, falak mellett közönséges.
32. *Papaver Rhoeas* L. Vetések között, utak mentén közönséges.
33. *Papaver somniferum* L. Kertekben terem.

Fumariaceae. (2)

34. *Fumaria Schleicheri* Soy-Will. Napsütötte dombokon. A Kuhar és a Szőlőhegy oldalán.
35. *Diclytra spectabilis* DC. Kertekben mint kedvelt disznővény.

Cruciferae. (25)

36. *Alyssum calycinum* L. A Kuhar és a Szőlőhegy oldalán.
37. *Alliaria officinalis* Andrz. A Magyarósi-kertben*) a Küküllő melletti bokrok közt.
38. *Barbarea vulgaris* R. Br. Szántókon, kaszálókon közönséges.
39. *Brassica napus* L. Termesztve, és elvadulva a ref. temetőn.
40. *Bunius Orientalis* L. Szántóföldeken és a ref. temetőn.
41. *Camelina microcarpa* Andrz. Szántókon, Szombathfalvánál.
42. *Camelina sativa* Fries. Szántóföldeken.

*) A collegium játszókertje adományozója, Magyarósi professor, nevéből van Magyarósi-kertnek nevezve.

43. *Conringia Orientalis* L. Megmunkált talajon.
44. *Capsella Bursa-pastoris* L. Az egész területen közönséges.
45. *Cardamine amara* L. A Hargita tetején és a Szarkakő alatt források körül.
46. *Cardamine pratensis* L. A Várréten szórványosan.
47. *Cochlearia Armoracia* L. Kertekben és kerítések mellett.
48. *Dentaria glandulosa* W. et K. A székhidjához jövő patak mentén gyéren.
49. *Draba nemorosa* L. Szántókon és kaszálókon elég gyakori.
50. *Erysimum Pannonicum* Crantz. A Szombathfalvi napos dombokon.
51. *Hesperis inodora* L. A temetőkön.
52. *Lepidium campestre* L. Ugarakon és utak mentén elég van.
53. *Roripa barbaraeoides* Tausch. (*Nasturtium silvestre* R. Br. ?) Megművelt talajon.
54. *Raphanus Raphanistrum* L. Parlagokon, utak mentén.
55. *Raphanus sativus* L. Termesztik minden felé.
56. *Sisymbrium officinale* L. Utak, kerítések mellett közönséges.
57. *Sisymbrium Sophia* L. Szántókon.
58. *Sinapis Orientalis* L. Vetés közt s a szántók szélén.
59. *Thlaspi arvense* L. Szántókon nem ritka.
60. *Turritis glabra* L. A Kuhar oldalán gyéren.

R e s e d a c e a e. (2)

61. *Reseda odorata* L. Általánosan kedvelt disznővény.
62. *Reseda alba* L. Kertekben itt-ott látható.

C i s t a c e a e. (1)

63. *Helianthemum obscurum* Pers. Napsütötte dombokon, ritka.

V i o l a c e a e. (4)

64. *Viola ambigua* W. et K. A Várréten.
65. *Viola arvensis* Murr. Szántókon és réteken.
66. *Viola canina* L. Kaszálókon, dombos réteken közönséges.
67. *Viola odorata* L. A Magyarósi-kert cserjéi közt.

P o l y g a l a c e a e. (2)

68. *Polygala comosa* Schrank. Napos kaszálókon bőven.
69. *Polygala major* Jacq. Dombos, száraz réteken gyakori.

Sileneaceae. (14)

70. *Dianthus Armeria* L. Egy helyen a szekérút martján a korondi sósfürdőnél.
71. *Dianthus Marisensis* Simk. Gyepes dombokon Udvarhelyt és Korondon bőven.
72. *Dianthus superbus* L. Zetelakán és Korondon elég bőven.
73. *Dianthus trifusciculatus* Kit. (*Variatio flore albo*). Egyetlen-egyét találtam 1885-ben a Kuhar oldalán, hol azóta biába keresem.
74. *Cucubalus bacciferus* L. A Várréten bokrok közt.
75. *Githago segetum* Desf. Vetések közt közönséges.
76. *Gypsophila muralis* L. Tarlókon s száraz legelőkön közönséges.
77. *Lychnis Floscuculi* L. A Magyarósi-kertben és a réteken.
78. *Melandrium album* Mill. A mezőn közönséges.
79. *Saponaria officinalis* L. Kerítések, utak mentén csoportosan.
80. *Silene Armeria* L. Korondon sziklás hegyoldalokon, Udvarhelyt kertekben.
81. *Silene Otites* L. A Kuhar oldalán elég van.
82. *Silene nemoralis* W. et K. A Várréten.
83. *Silene nutans* L. A Budvár tetején, ritka

Alsinaeae. (6)

84. *Alsine Banatica* Heuff. Egyetlen példányt találtam a Szombathfalvi oldalon a tarlóban.
85. *Arenaria serpyllifolia* L. Az országút mentén a katonai kórház körül.
86. *Cerastium vulgatum* L. A Magyarósi-kert felszántott felében s vetések között.
87. *Malachium aquaticum* L. A Várréten.
88. *Stellaria Holostea* L. Bokrok közt, utak mellett.
89. *Stellaria media*. L. Szántókon, ugarokon nagyon közönséges.

Paronychiaceae. (1)

90. *Paronychia cephalotes* MB. A Kuhar sziklás oldalán, ritka.

Linaceae. (2)

91. *Linum flavum* L. A Magyarósi-kert felett a hegyoldalán.
92. *Linum usitatissimum* L. Elvadulva Udvarhelyt és Korondon

Malvaceae. (6)

- 93. *Hibiscus ternatus* Cav. A kukoricza vetések közt.
- 94. *Lavatera Thuringiaca*. L. Mezei utak szélén.
- 95. *Lavatera trimestris* L. Kerti növény.
- 96. *Malva crispa* L. Kertekben.
- 97. *Malva neglecta* Wallr. Útak mellett bőven.
- 98. *Malva silvestris* L. Mezei utak mentén nem ritka

Tiliaceae. (1)

- 99. *Tilia ulmifolia* Scop. Erdőkön, kertekben, udvarokon.

Hypericaceae. (2)

- 100. *Hypericum perforatum* L. Útak mentén, parlagokon.
- 101. *Hypericum quadrangulum* L. Cserjés helyeken.

Geraniaceae. (8)

- 102. *Erodium cicutarium* L. Útak, kerítések mellett s a szántókon közönséges.
- 103. *Geranium divaricatum* Ehrh. Kerítések, falak mellett.
- 104. *Geranium dissectum* L. Szántóföldeken.
- 105. *Geranium columbinum* L. Réteken, kaszálókou.
- 106. *Geranium phaeum* L. Árnyékos helyeken, fák tövében
- 107. *Geranium pratense* L. A mezei tájon közönséges.
- 108. *Geranium Robertianum* L. Hegyi szántókon.
- 109. *Geranium sanguineum* L. A mezőn mindenütt terem.

Balsaminaceae. (2)

- 110. *Impatiens nolitangere* L. A Hargitán*) és a Firtoson Koroud mellett.
- 111. *Impatiens Balsamita* L. A kertekben gyakori disznónövény.

Oxalidaceae. (1)

- 112. *Oxalis Acetosella* L. A Csereerdőben árnyékos helyeken.

Rutaceae. (1)

- 113. *Dictamnus Caucasianus* F. et M. A Kuharon szedtem 1 példányt.

*) Hargita és nem: Hargitta. Valamint Lövete azon község neve, mely megyéükből hibásan Lövete néven van az irodalomban mint némely növény termő helye felemlítve.

Sapindaceae. (5)

- 114. *Acer Pseudoplatanus* L. Korondon a fürdőnél.
- 115. *Acer campestre* L. A Papkertben.
- 116. *Aesculus Hippocastanum* L. Nevezetes díszfánk.
- 117. *Ampelopsis quinquefolia* L. Kedvelt felfutó dísznövény.
- 118. *Vitis vinifera* L. Egy-két kertben termesztik.

Celastraceae. (2)

- 119. *Evonymus Europaeus* L. Gyepükön, cserjésekben.
- 120. *Evonymus verrucosus* Scop. A Szejké-fürdő felett az erdőben.

Rhamnaceae. (1)

- 121. *Rhamnus Frangula* L. Korondon a fürdőnél bőven.

Leguminosae. (40)

- 122. *Anthyllis Vulneraria* L. Magasan fekvő réteken.
- 123. *Astragalus Cicer* L. A Szombathfalvi oldalon.
- 124. *Coronilla varia* L. A Budvár alatt elég van.
- 125. *Cytisus albus* L. A Szőlőhegy és Kubar oldalán.
- 126. *Cytisus Laburnum* L. Korondon a sétatéren.
- 127. *Cytisus leucotrichus* Schur. A Sósréten, ritka.
- 128. *Cytisus nigricans* L. Dombos helyeken.
- 129. *Dorycnium diffusum* Janka. A Kuhar és a Szőlőhegy oldalán.
- 130. *Genista sagittalis* L. A Csere alján.
- 131. *Genista tinctoria* L. A patak mentén a Cserénél s Korondon nagyon bőven.
- 132. *Lathyrus odoratus* L. Helyenként termesztik.
- 133. *Lathyrus pratensis* L. Hegyi kaszálókon.
- 134. *Lathyrus tuberosus* L. Szántókon, vetések közt bőven.
- 135. *Lotus corniculatus* L. Száraz réteken közönséges.
- 136. *Lotus tenuis* Kit. Korondon az országúton kívül.
- 137. *Medicago falcata* L. Száraz réteken.
- 138. *Medicago lupulina* L. Kaszálókon.
- 139. *Medicago sativa* L. A Szombathfalvi hegyoldalán.
- 140. *Melilotus albus* L. Útak mentén nem ritka.
- 141. *Melilotus officinalis* L. Útak mellett.
- 142. *Orobus laevigatus* W. et K. Al-Csernátonnál (Háromszék m.) szedte egyik tanítványom.

143. *Orobus vernus* L. var.) *medius* Simk. A Cserében bőven.
144. *Orobus Transsilvanicus* Spreng. A Cserében egy helyütt, bokrok közt.
145. *Orobus niger* L. A Csere alján.
146. *Ononis pseudohircina* Schur. Útak mentén gyakori.
147. *Phaseolus multiflorus* L. Termesztik mint disznóvényt is
148. *Robinia Pseudoacacia* L. Útak mellé s kertekbe széliében ültetik.
149. *Robinia viscosa* Vent. Díszcserje, ritkán látható.
150. *Trifolium arcense* L. Tarlókon közönséges.
151. *Trifolium campestre* L. Tarlókon közönséges,
152. *Trifolium hybridum* L. Réteken.
153. *Trifolium montanum* L. A Szombathfalvi oldalon gyéren.
154. *Trifolium Pannonicum* Jacq. A Szombathfalvi oldalon.
155. *Trifolium pratense* L. A mezőn közönséges.
156. *Vicia cracca* L. Vetések közt.
157. *Vicia tetrasperma* L. Szántókon, nem közönséges.
158. *Vicia Faba* L. Kukoricza földek szélén termesztik.
159. *Vicia hirsuta* L. A Várréten.
160. *Vicia Pannonica* Crantz. Mezei utak mentén.
161. *Vicia Sepium* L. A mezőn közönséges.

Rosaceae. (31)

162. *Armeniaca vulgaris* Lam. Gyümölcsösökben látható.
163. *Cerasus Padus* L. Erdőkön és kertekben.
164. *Cerasus avium* L. Erdőkben és kertekben.
165. *Prunus spinosa* L. Gyepükön nagyon bőven.
166. *Prunus domestica* L. Mindenütt termesztik.
167. *Cydonia vulgaris* Pers. Patakfalván kertekben.
168. *Crataegus oxyacantha* Baumg. var) *rosea*. Mint díszcserje a Szejke-fürdőn.
169. *Crataegus kyrtostyla* Fingerh. A Papkertben.
170. *Malus domestica* Baumg. Termesztik sokféle fajtáját.
171. *Malus silvester* Mill. Erdőkben, mezőkön.
172. *Pirus communis* L. Erdőkben, mezőkön.
173. *Sorbus torminalis* L. Erdőkben, a kath. temetőben.
174. *Rubus Idaeus* L. Koroudon a fürdőnél, s az erdőn bőven.

175. *Rubus caesius* L. Bokrok közt, folyók s patakok mentén.
176. *Rosa canina* L. A Papkertben.
177. *Rosa Austriaca* Crantz. Mezei utak dombos martján.
178. *Rosa spinosissima* L. A Szombatfalvi oldalon.
179. *Spiraea Filipendula* L. Kaszálókon közönséges.
180. *Spiraea Ulmaria* L. A Várréten.
181. *Geum Aleppicum* Jacq. A Cserében, ritka.
182. *Geum urbanum* L. A kath. temetőben.
183. *Waldsteinia geoides* Willd. A Szejke-fürdőnél az erdőben, ritka.
184. *Fragaria vesca* L. Útak mentén, dombokon.
185. *Potentilla alba* L. A Csereerdő egyik tisztásán bőven.
186. *Potentilla argentea* L. Száraz réteken.
187. *Potentilla obscura* Willd. A kath. temetőn.
188. *Potentilla rubens* Crantz. Száraz réteken.
189. *Potentilla supina* L. Árkok mentén a Tövisoldalon.
190. *Potentilla Tormentilla* Scop. Dombos réteken.
191. *Agrimonia Eupatoria* L. Útak mentén, gyepekön.
192. *Sanguisorba officinalis* L. A Csereerdőben. Korondon a hegyi kaszálókon gyakori.

O n a g r a c e a e. (4)

193. *Circaea lutetiana* L. A Hargitán.
194. *Epilobium hirsutum* L. A Szarkakő alatti tócsákban. Korondon a patak mentén.
195. *Epilobium palustre* L. A Hargitán források körül.
196. *Epilobium spicatum* L. A Hargita szikláin.

L y t h r a c e a e. (1)

197. *Lythrum Salicaria* L. Sánczokban közönséges.

C u c u r b i t a c e a e. (3)

198. *Cucurbita Pepo* L. Termesztik a kukorica között.
199. *Cucumis Melo* L. Csak itt-ott termesztik.
200. *Cucumis sativus* L. Bőven termesztik e hasznos növényt.

C r a s s u l a c e a e. (3)

201. *Sedum acre* L. A Kuhar sziklás oldalán nem ritka.
202. *Sedum maximum* L. Nedves, árnyékos helyeken, patakok mentén
203. *Sedum annuum* L. A Hargita szikláin.

Saxifragaceae. (4)

204. *Philadelphus coronarius* L. Közönséges díszcserje.
205. *Ribes Grossularia* L. Kertekben bőven, a Budvár erdejében gyéren.
206. *Ribes rubrum* L. Minden kertben közönséges.
207. *Ribes aureum* L. Gyéren látható díszkertekben.

Umbelliferae. (30)

208. *Aethusa Cynapium* L. Mivelt talajon.
209. *Angelica silvestris* L. A Küküllő partján bokrok közt.
210. *Anthriscus Cerefolium* L. Kertekben természetik.
211. *Anethum graveolens* L. Termesztik mint konyhanövényt.
212. *Anthriscus silvestris* L. A temetőben s a Papkertben bőven.
213. *Astrantia major* L. A Cserében nem ritka.
214. *Bifora radians* MB. Vetések közt gyakori.
215. *Bupleurum falcatum* L. Dombos, gyepes helyeken közönséges.
216. *Bupleurum rotundifolium* L. A temetőben.
217. *Carum Carvi* L. A réteken mindenütt bőven.
218. *Caucalis daucoides* L. A Kuharon és a Szőlőhegyen.
219. *Chaerophyllum aromaticum* L. A Várréten a bokrok között.
220. *Chaerophyllum bulbosum* L. Kerítések mellett.
221. *Daucus Carota* L. Szántókon közönséges.
222. *Drepanophyllum Falcaria* L. Vetések közt.
223. *Eringium planum* L. Útak, patakok mellett bőven.
224. *Ferulago silvatica* Bess. A Cserébe vezető út mentén, ritka.
225. *Heracleum Sibiricum* L. A Várréten, nagyon ritka.
226. *Heracleum Sphondylium* L. A Várréten.
227. *Laserpitium alpinum* W. et K. A Hargitán, ritka.
228. *Oenanthe Banatica* Heuff. A Várréten, ritka.
229. *Peucedanum Oreoselinum* L. Korondon a sósfürdőnél.
230. *Peucedanum Cervaria* L. Korondon sziklás dombokon.
231. *Peucedanum Chabraei* Jacq. Korondon mezei utak mentén.
232. *Pastinaca silvestris* Mill. A Magyarósi-kertben megművelt talajon.
233. *Petroselinum sativum* L. Termesztik.
234. *Pimpinella saxifraga* L. A Szombathfalvi hegyoldalon.
235. *Sanicula Europaea* L. Az erdőben a Szejke-fürdő felett.
236. *Seseli annuum* L. Napsütötte dombos kaszálókon.
237. *Torilis Anthriscus* L. A Szombathfalvi hegyoldalon.

Araliaceae. (1)

238. *Hedera Helix* L. A Szarkakő alján az erdőben.

Cornaceae. (2)

239. *Cornus Mas* L. Az erdőben a Csicsser és a Budvár oldalán gyakori.
240. *Cornus sanguinea* L. Gyepükön, a Magyarósi-kertben.

Loranthaceae. (1)

241. *Viscum album* L. Vadalma és körtefákon a Cserében és a Papkertben.

Gamopetalae. — Egyszirmuak.

Caprifoliaceae. (6)

242. *Lonicera Caprifolium* L. Elterjedt díszcserje.
243. *Lonicera Xylosteum* L. Kertekben Szombathfalván s a Csicsseren.
244. *Sambucus Ebulus* L. Gyepükön, szántókon.
245. *Sambucus nigra* L. Mindenütt tenyészik.
246. *Viburnum Lantana* L. A Papkertben.
247. *Viburnum Opulus* L. A Magyarósi-kertben.

Rubiaceae. (11)

248. *Asperula Aparine* MB. A Várréten, a Küküllő hidjánál.
249. *Asperula arvensis* L. A mezőn közönséges.
250. *Asperula cynanchica* L. Parlagokon.
251. *Asperula galioides* MB. A Várréten.
252. *Asperula odorata* L. A Cserében a Szarkakő felé.
253. *Galium Aparine* L. A Várréten, a vasúti hidnál.
254. *Galium cruciatum* L. Kaszálókou, utak mentén, bokrok közt közönséges.
255. *Galium Mollugo* L. Gyepükön. bokrok közt közönséges.
256. *Galium Schultsii* Vest. A Várréten.
257. *Galium verum* L. Útak mentén, kaszálókou közönséges.
258. *Sherardia arvensis* L. Korondon kerítések mellett.

Valerianaceae. (1)

259. *Valeriana collina* Wallr. A Csicsser oldalán gyéren.

Dipsacaceae. (4)

260. *Dipsacus laciniatus* L. Útak mentén közönséges.
261. *Knautia arvensis* L. A Várréten és utak mentén.
262. *Knautia arvensis* β) *rosea* Baumg. Hegyi kaszálókon.
263. *Scabiosa ochroleucosa* L. Árkok melletti réteken.

Compositae. (88)

264. *Achillea millefolium* L. A Várréten.
265. *Achillea Pannonica* Scheele. A Várréten.
266. *Achillea Ptarmica* L. Száraz legelőkön Korondon bőven.
267. *Achillea tenuis* Schur. A Várréten bőven.
268. *Adenostyles Kernerii* Simk. A Hargitán.
269. *Anthemis Cotula* L. Útak mellett közönséges.
270. *Anthemis tinctoria* L. Száraz dombokon.
271. *Artemisia Abrotanum* L. Kertekben itt-ott.
272. *Artemisia Absinthium* L. Száraz dombokon.
273. *Artemisia annua* L. Kertekben.
274. *Artemisia Dracunculus* L. Mint konyhanövényt termesztik.
275. *Artemisia vulgaris* L. Útszéleken közönséges.
276. *Aster Chinensis* L. Közönséges kerti növény.
277. *Aster laevigatus* Willd. Kertekben.
278. *Aster Tripolium* L. Korondon patakok mentén bőven.
279. *Aster tinctorius* Wallr. A Szőlőhegy oldalán gyéren.
280. *Bidens tripartitus* L. Sánezokban.
281. *Calendula officinalis* L. Kertekben.
282. *Carduus acanthoides* L. Ugarokon közönséges.
283. *Carduus acanthoides* var.) *albiflorus* Schur. Útak mentén.
284. *Carduus crispus* L. Ugaron, vetések közt.
285. *Carlina alpina* Jacq. Sziklás dombokon, ritka.
286. *Carlina brevibracteata* Andrae. Sziklás oldalakon Korondon és Udvarhelyt.
287. *Centaurea Austriaca* Willd. A Várréten.
288. *Centraurea Biebersteinii* DC. Dombokon Udvarhelyt s Korondon.
289. *Centaurea Cyanus* L. Vetések közt közönséges.
290. *Centaurea salicifolia* MB. Hegyi kaszálókon.
291. *Cirsium arvense* L. Vetések közt.
292. *Cirsium canum* L. A Várréten.

293. *Cirsium lanceolatum* L. Útak mentén.
294. *Cirsium oleraceum* L. A Várréten.
295. *Cirsium Pannonicum* L. Réteken.
296. *Cychorium Intybus* L. A réteken közönséges.
297. *Crepis biennis* L. Kaszálókon.
298. *Crepis praemorsa* L. A réten Fenyédnél.
299. *Crepis tectorum*. L. Kaszálókon.
300. *Doronicum Pardalianches* L. A Hargitán.
301. *Echinops commutatus* Jur. A Csere felé vezető út mellett és Korondon.
302. *Erigeron acre* L. A Várréten, ritka.
303. *Erigeron Canadense* L. A szántókon bőven.
304. *Dahlia variabilis* Desf. Elterjedt disznóvényünk.
305. *Gnaphalium dioicum* L. A Cserében nem ritka.
306. *Gnaphalium silvaticum* L. Bokrok közt Korondon, gyéren.
307. *Helianthus annuus* L. Szántók szélein s kertekben is.
308. *Helianthus tuberosus* L. Kertekben termesztik.
309. *Hieracium aurantiacum* L. A Hargitán.
310. *Hieracium Bauhini* Schult. A Csicseren.
311. *Hieracium boreale* Fries. A Szombathfalvi hegyoldalon.
312. *Hieracium Pilosella* L. Dombos helyeken.
313. *Hypochaeris maculata* L. A Hargitán.
314. *Inula Britannica* L. Nedves helyeken, utak mellett közönséges.
315. *Inula cordata* Boiss. A Papkertben.
316. *Jurinea Transsilvanica* Spreng. A Kuharon.
317. *Lactuca muralis* L. A Hargitán.
318. *Lactuca sativa* L. Kertekben.
319. *Lactuca saligna* L. A Küküllő partján.
320. *Lactuca Scariola* L. A Szőlőhegy oldalán.
321. *Lappa tomentosa* Lam. Útak, kerítések mentén közönséges.
322. *Lapsana communis* L. Vetések közt gyéren.
323. *Leontodon autumnalis* L. A réteken.
324. *Leontodon hispidus* L. A mezőn.
325. *Leucanthemum vulgare* DC. Szántókon, kaszálókon.
326. *Matricaria Chamomilla* L. Szikár helyeken bőven.
327. *Matricaria inodora* L. A Parlagokon, a város felső végén.
328. *Mulgedium alpinum* L. A Hargitán, ritka.

329. *Onopordon Acanthium* L. Árkok mentén, utak mellett.
330. *Petasites officinalis* Mönch. Nedves réteken, a felső gátnál.
331. *Rudbeckia laciniata* L. Korondon tenyésztve.
332. *Scorzonera purpurea* L. A Várréten.
333. *Senecio Biebersteinii* Lindem. A Bethlenfalvi réten.
334. *Senecio integrifolius* L. Patakfalvánál.
335. *Senecio Jacobaea* L. A Budvár alatt.
336. *Senecio nemorensis* L. A Várréten.
337. *Senecio sarracenicus* L. A Hargitán.
338. *Senecio vulgaris* L. Szántókon bőven.
339. *Solidago alpestris* W. et K. A Hargitán.
340. *Solidago Virgaurea* L. Bokrok közt.
341. *Sonchus asper* L. Szántókon.
342. *Sonchus luevis* L. Szántókon.
343. *Sonchus uliginosus* MB. Száraz réteken.
344. *Tagetes patula* L. Kertekben.
345. *Tanacetum corymbosum* L. Korondon az Árcsó nevű erdőben.
346. *Tanacetum indicum* L. Kertekben.
347. *Tanacetum Parthenium* L. Kertekben.
348. *Taraxacum officinale* Wigg. A réteken.
349. *Tragopogon Orientalis* L. A kaszálókon.
350. *Tussilago Farfara* L. Omladékos nedves helyeken, de kivált vizek mentén mindenütt tömegesen.
351. *Xeranthemum annuum* L. Kertekben.

Ambrosiaceae. (1)

352. *Xanthium Strumarium* L. Utak mentén

Campanulaceae. (8)

353. *Campanula Cervicaria* L. Hegyi kaszálókon Korondon.
354. *Campanula glomerata* L. Száraz réteken.
355. *Campanula patula* L. Cserjék közt.
356. *Campanula rapunculoides* L. Zetelakánál az út mellett.
357. *Campanula Trachelium* L. A Szombathfalvi cserjés hegyoldalon.
358. *Campanula persicifolia* L. A réteken és a Hargitán.
359. *Phyteuma tetramcrum* Schur. A Csereerdőben.
360. *Phyteuma Vagneri* Kern. A Hargita tetején.

Vaccinaceae. (2)

361. *Vaccinium Myrtillus* L. A Hargitán.
362. *Vaccinium Vitisidaea* L. A Hargitán bőven.

Hypopithyaceae. (2)

363. *Pyrola secunda* L. A Hargitán bőven.
364. *Pyrola uniflora* L. A Hargitán.

Oleaceae. (3)

365. *Fraxinus excelsior* L. Kertekben, erdőkben.
366. *Ligustrum vulgare* L. A Magyarósi-kertben s cserjék között.
367. *Syringa vulgaris* L. Széltében ültetik mindenütt.

Asclepiadeae. (1)

368. *Vincetoxicum laxum* Bartl. A Szombathfalvi oldal cserjéi között.

Apocynaceae. (1)

369. *Vinca minor* L. A Cserében bőven.

Gentianaceae. (7)

370. *Erythraea Centaurium* L. A mezőn bőven.
371. *Erythraea pulchella* Sw. Szántókon. Korondon nedves helyeken, bőven.
372. *Gentiana asclepiadea* L. Korondon cserjésekben.
373. *Gentiana Caucasica* MB. Korondnál a Hollókő tetején.
374. *Gentiana ciliata* L. Zetelakán és Udvarhelyen hegyi kaszálókon.
375. *Gentiana cruciata* L. A Szarkakő alatt, Zetelakán, Korondon.
376. *Gentiana Pneumonanthe* L. A Szombathfalvi hegyoldalon.

Convolvulaceae. (3)

377. *Convolvulus arvensis* L. Szántókon közönséges.
378. *Convolvulus Sepium* L. Berkekben.
379. *Cuscuta Europaea* L. Medicagón élősködve.

Boraginaceae. (16)

380. *Anchusa officinalis* L. Parlagokon.
381. *Anchusa Barrelieri* All. Napos dombokon.
382. *Cerintho minor* L. Útak mentén.

383. *Cynoglossum officinale* L. Parlagokon.
 384. *Echium vulgare* L. Útak mentén.
 385. *Echinopspermum Lappula* L. A kápolnánál.
 386. *Lythospermum arvense* L. Szántókon.
 387. *Lythospermum officinale* L. A Szejke-fürdőnél.
 388. *Lythospermum purpurcoeruleum* L. A Szejke-fürdőnél.
 389. *Myosotis arvensis* L. Száraz dombokon.
 390. *Myosotis scabra* Simk. A Várréten, bőven.
 391. *Nonnea pulla* L. Omladékos, nedves helyeken.
 392. *Pulmonaria mollissima* L. A Csere-erdőben és a Csicseren nagyon bőven.
 393. *Pulmonaria officinalis* L. A mezőn közönséges.
 394. *Symphytum officinale* L. A Várréten.
 395. *Symphytum tuberosum* L. A Várréten.

Solanaceae. (10)

396. *Atropa Belladonna* L. A Hargitán.
 397. *Capsicum annum* L. Termesztik.
 398. *Datura Stramonium* L. Útak mentén.
 399. *Lycopersicum esculentum* Mill. Nevezetes konyhanövény.
 400. *Lycium vulgare* Dun. Kerítések mellett.
 401. *Hyosciamus niger* L. Útak mentén közönséges.
 402. *Scopolia Carniolica* Jacq. A collegium melletti tauári szállás gyümölcsösében szedtem a tavaly két példányt.
 403. *Solanum vulgare* L. Kerítések mellett.
 404. *Solanum Dulcamara* L. Patakok mentén bőven.
 405. *Solanum tuberosum* L. Mindenütt termesztik.

Personatae. (29)

406. *Antirrhinum majus* L. Kedvelt kertnövény.
 407. *Digitalis ambigua* Murr. A Hargitán.
 408. *Euphrasia stricta* Host. A Szarkakő felé.
 409. *Lathraea Squamaria* L. A Cserében a patak mellett, ritka.
 410. *Linaria genistifolia* L. Szombathfalvánál a réten.
 411. *Linaria intermedia* Schur. Szántókon s patakok mentén.
 412. *Melampyrum arvense* L. Vetések közt.
 413. *Melampyrum Bihariense* Kern. A Budvár erdejének keleti yégén tömegesen.

414. *Melampyrum silvaticum* L. Zetelakánál a Hargita alján.
 415. *Orobanche lutea* Baumg. A Szombathfalvi oldalon.
 416. *Odontites scrotina* Lam. Tarlókon.
 417. *Pedicularis campestris* Grisb. A Vargapatak mentén a Cse-reerdő közelében.
 418. *Pedicularis palustris* L. Nedves réteken.
 419. *Rhinanthus major* var.) *glandulosus* Simk. A Várréten bőven.
 420. *Rhinanthus minor* Ehrh. A Várréten.
 421. *Scrophularia Scopolii* Hoppe. Kerítések mellett.
 422. *Verbascum Austriacum* Schott. Zetelakánál az út mentén.
 423. *Verbascum Blattaria* L. Szántókon.
 424. *Verbascum phoeniceum* L. A Kuhar oldalán.
 425. *Verbascum thapsiforme* Schrad. Korondon patakok mentén.
 426. *Veronica Anagallis* L. Vizárkokban.
 427. *Veronica Beccabunga* L. Udvarhely és Korond sáncaiban.
 428. *Veronica Chamaedrys* L. A temetőben.
 429. *Veronica officinalis* L. A Hargitán.
 430. *Veronica orchidea* Crantz. A Szőlőhegy tetején.
 431. *Veronica Persica* Poir. Szántókon.
 432. *Veronica polita* Fries. Szántókon s kertekben.
 433. *Veronica Pseudo-Chamaedrys* Jacq. A temetőben bőven,
 434. *Veronica prostrata* L. Parlagokon.

Labiatae. (47)

435. *Ajuga Chamaepitys* L. A Kuharon gyéren.
 436. *Ajuga Genevensis* L. A ref. temetőben csoportosan s mezei utak mentén és réteken bőven.
 437. *Ajuga Genevensis* var.) *bracteis integris*. Útak mentén s szántókon. A Papkertben szedtem egy piros virágu példányt. (In prato Papkert floribus rubentibus et bracteis integris).
 438. *Ajuga reptans* L. A Várréten.
 439. *Ballota nigra* L. Útak mellett s fák alatt.
 440. *Betonica officinalis* L. Útak mentén és száraz réteken.
 441. *Calamintha Acinos* L. Útak mentén.
 442. *Chaiturus Marrubiastrum* L. Szántókon s kertekben
 443. *Clinopodium vulgare* L. Kerítések körül. gyéren.
 444. *Galeopsis Ladanum* L. Tarlókon.

445. *Galeopsis pubescens* L. Szántókon, kertekben.
446. *Galeopsis speciosa* Mill. Patakok mellett.
447. *Galeopsis Tetrahit* L. A Magyarósi-kertben.
448. *Glechoma hirsuta* W. et K. A ref. temetőben.
449. *Lamium album* L. A mezőn közönséges.
450. *Lamium amplexicaule* L. Vetések közt bőven.
451. *Lamium Galeobdolon* L. A Csereerdőben.
452. *Lavandula vera* L. Kertekben.
453. *Leonurus Cardiaca* L. Útak mentén.
454. *Lycopus Europaeus* L. Források mellett.
455. *Melissa melissophyllum* L. A Budvár erdejében bőven.
456. *Mentha canescens* Roth. Száraz, dombos réteken.
457. *Mentha candicans* Crantz. Útak mentén.
458. *Mentha dentata* Roth. Kertekben.
459. *Mentha reversa* Roch. Patakok mentén, Korondon is bőven.
460. *Mentha subarvensis* Simk. Udvarhelytt, de különösen Korondon nedves helyeken elég gyakori.
461. *Nepeta Pannonica* L. Tarlókon.
462. *Origanum vulgare* L. A Hargitán és Korodon, gyepes dombokon.
463. *Origanum Barcense* Simk. Mezei utak mentén.
464. *Phlomis tuberosa* L. A Kuhar oldalán.
465. *Prunella spuria* Stapf. Gyepes dombokon a Csere alatt, ritka.
466. *Prunella vulgaris* L. Kaszálókon.
467. *Salvia Austriaca* Jacq. A Várréten egy helyütt.
468. *Salvia glutinosa* L. Zetelakánál a cserjék közt.
469. *Salvia officinalis* L. Kertekben.
470. *Salvia pratensis* L. Kaszálókon.
471. *Salvia verticillata* M. Útak mentén.
472. *Satureja hortensis* L. Konyhanövény.
473. *Scutellaria hastaefolia* L. A Küküllő omladékos partjain.
474. *Stachys annua* L. Kaszálókon.
475. *Stachys germanica* L. Dombos, szikár réteken.
476. *Stachys palustris* L. Vizek mentén.
477. *Stachys recta* L. Útak mentén.
478. *Stachys silvatica* L. Cserjék közt.
479. *Thymus collinus* MB. Réteken.
480. *Teucrium Chamaedrys* L. Dombos köves helyeken.
481. *Teucrium prostratum* Schur. A Szőlőhegy oldalán, ritka.

Verbenaceae. (1)

482. *Verbena officinalis* L. Parlagokon.

Primulaceae. (5)

483. *Anagallis arvensis* L. Szántókon.
484. *Anagallis coerulea* Schreb. A vasúti töltésen sa szántókon.
485. *Lysimachia Nummularia* L. Nedves kaszálókon.
486. *Lysimachia vulgaris* L. A Várréten és a Szarkakő alatt nedves helyeken.
487. *Primula officinalis* L. A réteken.

Plumbaginaceae. (1)

488. *Statice Gmelini* Willd. A kápolnánál?*)

Plantaginaceae. (5)

489. *Plantago maritima* L. Korondon a sóskútnál.
490. *Plantago media* L. Útak mentén bőven.
491. *Plantago major* L. Legelőkön, ösvényeken bőven.
492. *Plantago lanceolata* L. A kath. temetőn.
493. *Plantago eriophora* Hoffm. A kath. temetőn.

Apetalae. — Sziromtalanok.

Atriplicaceae. (12)

494. *Atriplex patula* L. Szántókon, kertekben.
495. *Amarantus retroflexus* L. Kukoricza vetések közt közönséges.
496. *Amarantus hypochondriacus* L. Kertekben.
497. *Beta vulgaris* L. Tenyésztve.
498. *Chenopodium album* L. Mindenütt közönséges.
499. *Chenopodium Bonus-Henricus* L. Kerítések mellett.
500. *Chenopodium Botrys* L. Kertekben.
501. *Chenopodium glaucum* L. Szántókon.
502. *Chenopodium hybridum* L. Megmunkált talajon.
503. *Chenopodium polyspermum* L. Kukoricza vetések közt.
504. *Chenopodium urbicum* L. Szántókon, utak mentén.
505. *Salicornia herbacea* L. A só-örök lakásánál Korond és F.-Sófalva közt.

*) A temetőben a múlt nyáron díszes koszorukat láttam belőle.

Polygonaceae. (13)

506. *Polygonum aviculare* L. Parlagokon.
507. *Polygonum Bistorta* L. A Hargitán.
508. *Polygonum Convolvulus* L. Szántókon, útszéleken.
509. *Polygonum Hydropiper* L. Vizárkok, sánczok mentén.
510. *Polygonum lapathifolium* L. Kerítések, töltések mellett.
511. *Polygonum Orientale* L. Kedvelt disznóvény.
512. *Polygonum Persicaria* L. Kertekben, kerítések mellett.
513. *Polygonum patulum* MB. Szántókon, tarlókon.
514. *Rumex Acetosa* L. A Csere alatt a kaszálókon.
515. *Rumex Acetosella* L. Korondon a sósfürdő ösvénye körül.
516. *Rumex conglomeratus* Murr. Nedves réteken, utak mentén, Udvarhelyt és Korondon.
517. *Rumex crispus* L. A mezőn mindenütt.
518. *Rumex scutatus* L. Tenyésztik kertekben.

Thymelaeaceae. (2)

519. *Daphne Cneorum* L. A Csicszererdőben ritka. A piacra is hozzák Lokod, Bágy, Derzs és Lengyelfalva határáról.*)
520. *Daphne Mezereum* L. A Hargitán és a Csicszer-erdőben bőven.

Aristolochiaceae. (1)

521. *Asarum Europaeum* L. A Budvár-erdő fái alatt.

Euphorbiaceae. (6)

522. *Euphorbia amygdaloides* L. A Csere-erdőben.
523. *Euphorbia Cyparissias* L. A mezőn mindenütt.
524. *Euphorbia exigua* L. Szántókon elég gyakori.
525. *Euphorbia helioscopia* L. Parlagokon, szántókon, utak szélén.
526. *Euphorbia polychroma* Kern. Szántók szélén.
527. *Euphorbia salicifolia* Host. A Csere tisztásain.

Cannabaceae. (2)

528. *Cannabis sativa* L. Termesztik.
529. *Humulus Lupulus* L. Cserjésekben, sövényeken.

*) Úgy ezt, mint a *D. Mezereum* L.-t. kinyilva „gyalog borostyán“ név alatt árulják. Könnyű kitalálni, hogy itt a „boroszlán“ szóból lett a borostyán a nép ajkán. Május elején is sok volt piacunkon.

Urticaceae. (4)

530. *Morus alba* L. Udvarokon és kertekben.
531. *Morus nigra* L. Udvarokon közönséges fa.
532. *Urtica dioica* L. Útak, kerítések mellett.
533. *Urtica urens* L. Kertekben, falak mellett.

Ulmaceae. (2)

534. *Ulmus campestris* L. A Magyarósi-kertben.
535. *Juglans regia* L. Tenyésztve. Farkaslakán szedte dr. Ráczkői S.

Cupuliferae. (5)

536. *Carpinus Betulus* L. Az erdőn mindenütt gyéren.
537. (*Castanea sativa* Mill. N.-Bányánál szedte Félégyházi A.)
538. *Corylus Avellana* L. A Magyarósi-kertben s az erdőn majd mindenütt.
539. *Fagus sylvatica* L. A Cserében s a többi erdőben.
540. *Quercus sessiliflora* Ehrh. A Csere nevű szép erdő ebből áll jobbadán városunk határán.

Betulaceae. (2)

541. *Alnus glutinosa* L. A Magyarósi-kertben s a Küküllő partján csoportosan.
542. *Betula verrucosa* Ehrh. A Szarkakő tetején.

Salicaceae. (10)

543. *Populus tremula* L. A Csere-erdőben.
544. *Populus nigra* L. Korondon a sétátéren s a Papkertben.
545. *Populus pyramidalis* Rozier. A Magyarósi-kertben.
546. *Salix alba* L. A Korondi fürdőnél óriási nagyságu példányok vannak.
547. *Salix Babylonica* L. A katona-kórház mellett s a temetőn.
548. *Salix Capraea* L. A Papkertben, a Küküllő mentén és a Cserében gyéren.
549. *Salix fragilis* L. A Várréten bőven.
550. *Salix purpurea* L. A Várréten bőven.
551. *Salix rubens* Schrank. A Várréten.

552. *Salix triandra* L. A Korondi fürdőn az ivókút körül és a sétatéren ez a fűz magasságra a jegenyével s terobélyességre nézve a tölgyfával bátran kiállja a versenyt. Ezekhez fogható nagy füzeket vajmi ritkán lát az ember.*)

Monocotyledoneae. -- Egyszikűek.

Orchidaceae. (6)

553. *Cephalanthera alba* Crantz. A Budvár erdejében.
554. *Neottia Nidus-avis* L. A Szarkakő alatt az erdőben.
555. *Platanthera obtusifolia* Schur. A Csere-erdőben.
556. *Orchis incarnata* L. A Várréten és a Szombathfalvi oldalou.
557. *Orchis Morio* L. A Papkertben és a Szarkakő alatt, bőven.
558. *Orchis speciosa* Host. A Budvár fái között.

Alismaceae. (1)

559. *Alisma plantago* L. Vizárvokban, mezőkön.

Juncaginaceae. (1)

560. *Triglochin maritimum* L. Korondon a sóskútnál.

Araceae (1)

561. *Calla aethiopica* L. Disznóvény.

Iridaceae. (2)

562. *Iris caespitosa* Pall. A Csicsser-erdőben.
563. *Iris furcata* MB. A Csicssererdőben, csupán egy példányt találtam.

Amaryllidaceae. (2)

564. *Galanthus nivalis* L. A Csereerdőben a patak mentén bőven.
565. *Narcissus poeticus* L. A Csere- és Csicsser-erdőben ritka. Szt.-Király, Máréfalva és Bágy (a várnál) Udvarhely közelében levő faluk erdejeiből kosár számára hozzák viritása idején városunk piaczára.

*) Csak az a kár, hogy némelykor a szőrszálakra hasadozó magköpenyvel ellátott milliónyi magvakat, melyek szárnyaikkal lomhán repülnek a levegőben, oly mértékben ontják a földre, hogy azok ott jó vastag réteget képeznek. A köhécsező betegeknek — tapasztalásból tudom — ily „nyári havazásban“ gyönyörködni nem válik egészségükre!

Liliaceae. (21)

566. *Allium vineale* L. A Csicszer alatti szántókon.
 567. *Allium longispathum* Redouté. (*Allium pallens* L.) Sziklákön Korondon.
 568. *Allium Schoenoprasum* L. Kertekben.
 569. *Allium Scorodoprasum* L. A Szombathfalvi réten.
 570. *Allium ursinum* L. A Cserében a Szarkakő alatt.
 571. *Anthericum ramosum* L. Korondon a sósfürdőnél.
 572. *Asparagus officinalis* L. A ref. temetőn.
 573. *Convallaria majalis* L. A Csere-erdőben és kertekben.
 574. *Erythronium Dens-canis* L. A Csicszer- és Csere-erdőben nagyon bőven.
 575. *Gagea silvatica* Pers. A Budvár-erdőben gyéren.
 576. *Gagea pratensis* Pers. Szántóföldek szélein gyéren.
 577. *Hyacinthus Orientalis* L. A kertekben gyakori.
 578. *Lilium bulbiferum* L. A Papkert cserjéi közt, ritka.
 579. *Lilium Martagon* L. A Cserében.
 580. *Majanthemum bifolium* L. A Csere-erdőben.
 581. *Muscari Transsilvanicum* Schur. A Csere-erdő tisztásain, ritka.
 582. *Ornithogalum pyramidale* L. A Cserében és a Csicszeren.
 583. *Ornithogalum umbellatum* L. A Szejke-fürdő és Szombathfalva közt az út mentén s a Kuharon bőven.
 584. *Paris quadrifolia* L. A Kápolnán kívül az erdőben.
 585. *Polygonatum officinale* All. A Várréteu a Küküllő partján bokrok közt.
 586. *Scilla bifolia* L. Az erdőn mindenütt közönséges.

Colchicaceae. (2)

587. *Colchicum autumnale* L. A réteken mindenütt közönséges.
 588. *Veratrum album* L. A Csere-erdő tisztásain.

Juncaceae. (8)

589. *Juncus bufonius* L. Korond és Atyha közt az ösvény mentén.
 590. *Juncus compressus* Jacq. Források mellett a mezőn.
 591. *Juncus Gerardi* Lois. Korondon a fürdőn kívül Atyha község felé.
 592. *Juncus glaucus* Ehrh. A Vargapatak mentén a Csere alatt.

593. *Juncus lampocarpus* Baumg. A Vargapatak mellett.
594. *Luzula albida* DC. A Szarkakő alatt.
595. *Luzula campestris* L. A Papkertben.
596. *Luzula cuprina* Roch. A Hargitán.

Cyperaceae. (9)

597. *Carex Bueckii* Wimm. A Várréten.
598. *Carex montana* L. A Várréten.
599. *Carex tomentosa* L. A Várréten.
600. *Carex vesicaria* L. A Várréten.
601. *Carex vulpina* L. Állóvizek mellett.
602. *Cyperus flavescens* L. Korondon vizenyős hegyi réteken.
603. *Eriophorum latifolium* Hoppe. A Szejke-fürdőnél az ingoványon.
604. *Heleocharis palustris* R. Br. A Várréten.
605. *Scirpus silvaticus* L. A székhidján alól a Küküllő partján.

Gramineae. (34)

606. *Agrostis vulgaris* With. Korondon a hegyi kaszálókon ez az uralkodó fű.
607. *Aira caespitosa* L. A kaszálókon közönséges.
608. *Alopecurus geniculatus* L. A Kuharon.
609. *Alopecurus pratensis* L. A Várréten.
610. *Andropogon Ischaemum* L. A Szarkakő alatt.
611. *Anthoxanthum odoratum* L. A Várréten.
612. *Avena elatior* L. A Várréten.
613. *Avena flavescens* L. A Papkertben és a Várréten.
614. *Avena vulgaris* Lam. Termesztik.
615. *Baldingera arundinacea* L. A Küküllő partján.
616. *Baldingera arundinacea* var.) *pieta* L. Kertekben.
617. *Bromus mollis* L. A Magyarósi-kertben.
618. *Bromus secalinus* L. Vetések között.
619. *Briza media* L. Cserjés kaszálókon.
620. *Catabrosa aquatica* var.) *uniflora* Kern. A Várréten egyetlen példányt leltem.
621. *Cynosurus cristatus* L. Korondon és Udvarhelyen.
622. *Dactylis glomerata* L. A Várréten.
623. *Festuca rupicola* Heuff. Korondon és a Papkertben.

624. *Holcus lanatus* L. A Korondi kaszálókon.
625. *Hordeum distichon* L. Helyenként termesztik.
626. *Koeleria cristata* L. A Korondi kaszálókon bőven.
627. *Lolium perenne* L. Korondon a mezei útakon.
628. *Melica nutans* L. A Várréteu.
629. *Panicum Crusgalli* L. Szántókon, barázdákon.
630. *Phleum pratense* L. A Korondi kaszálókon.
631. *Phragmites communis* Trin. Patakok mellett.
632. *Poa annua* L. A Várréten.
633. *Poa pratensis* L. A Várréteu.
634. *Poa trivialis* L. A Kubar gyepes oldalán.
635. *Secale cereale* L. Termesztiik.
636. *Setaria glauca* L. Kukoricza közt gyakori.
637. *Triticum repens* L. Szántókon.
638. *Triticum repens* β) *aristatum* Baumg. A Kadicsfalvi réten.
639. *Zea Mays* L. Termesztiik a vidéken mindenütt.

Gymnospermae. — Magrejtőtelenek.

Coniferae. (4)

640. *Abies excelsa* Poir. A Magyarósi-kertben.
641. *Juniperus communis* L. A Szarkakő alatt.
642. *Pinus silvestris* L. A Magyarósi-kertben.
643. *Thuja occidentalis* L. Diszkertekben itt-ott.

Cryptogamae vasculares. — Edényes virágtalanok.

Lycopodiaceae. (2)

644. *Lycopodium clavatum* L. A Szarkakő tetején.
645. *Lycopodium Selago* L. A Hargitán.

Polypodiaceae. (3)

646. *Aspidium Filix-mas* L. Korondon a Hollókő tetején.
647. *Aspidium Filix-femina* L. A Szejké-fürdőnél az erdőben.
648. *Pteris aquilina* L. Korondon a Hollókő oldalán és Udvarhelytt közönséges.

Equisetaceae. (2)

649. *Equisetum arvense* L. Erdők szélén, szántókon.

650. *Equisetum Telmateia* Ehrh. A Várréten.

* * *

Végre helyreigazításul megjegyzem, hogy a *Silene Armeria* L., *Rhamnus Frangula* L., *Plantago maritima* L., *Salicornia herbacea* L., *Achillea Ptarmica* L. és a *Triglochin maritimum* L. nevű növényeket, melyeket Szabó György, Fuss közlése szerint, Udvarhelyen szedett, én teljességgel nem lelem Udvarhely határán. Én a magam példányait Korondon gyűjtöttem, ott mindegyik elég bőven terem, Udvarhelyen csupán a *Silene Armeriát* láttam egy kertben. Ennélfogva valószínű, hogy az említett növényeknek Udvarhelyről való közlése tévedésen alapszik. Hihetõleg Szabó is Korondon szedte növényeit a fürdő körül, hol udvarhelyi tanárkodása alatt bizonyára megfordult.

II.

Visszatekintés,

az 1887/8-ik iskolai évre.

Az iskolai év 1887. szeptember 7-én d. e. 10 órakor nyílt meg. az újonnan épült nagyteremben, a szokásos ünnepélyességgel. Azonban a tanítás megkezdésére zavarólag hatott azon körülmény, hogy a bentlakó tanulók beköltözés előtt orvosi vizsgálat alá kerülvén, kitűnt, hogy a gymnasiumból 94, a collegium összes népességéből pedig 134 tanuló szenved kisebb-nagyobb fokú szembetegségben és így a tanulóknak 33% nem kezdhet nyugodtan munkához.

A szem betegek három csoportra lettek különítve s ezen kívül voltak az egyszerű gyuladásosak és köthártya hurutosak, kik pár heti gondos fölügyezés után tanulásukat zavartalanul folytathatták.

A szemcsés köthártyalobban szenvedettek a collegiumban külön lakó szobákban helyeztettek s a tanításra bejártak ugyan, de késő őszig nem igen tanulhattak s kivált az estvéli órákban, gyertya vagy lámpa fénytől kimélni kellett szemöiket.

A könnyebb jellegű trachomások szintén külön laktak novemberig s hetenkint előbb két izben, később minden második napon gyógykezeltettek collegiumunk fáradhatatlan buzgalmu orvosa Dr. Mezei Ödön által, ki a már-már fenyegető járvány korlátozása és kiirtása körül kiváló érdemeket szerzett és iskolánkat méltán megérdemelt hálára kötelezte.

Végül a súlyosabb jellegű ragályos és idült trachomásokat, kiknek száma 14 volt, még szeptember elején a megyei kórházba utasítottuk. — Ezek közül kettő szülői-rokoni háznál gyógyíttatta magát, 12 pedig belépvén Udvarhelymegye újonuan épült palotaszerű kórházába, ott a leggondosabb felügyelet alatt, odaadó orvosi gyógykezelésben részesült.

Legyen ezért hálás köszönet mondva e nemes megye érdemes tisztségének, közigazgatási bizottságának s kiváltképpen Dr. Török Albert alispán és Dr. Szabadi Ferencz megyei főorvos uraknak, kik humanus magatartásuk és buzgó közreműködésük által nem csak iskolánkat kötelezték hálára, hanem azokat a szegénysorsu, de becsületes és jóra törekvő tanuló ifjakat is, kiknek legdrágább kincsöket, szemeiknek világát, s ez által életét, jövőjét és mindenét mentették meg.

A szembetegségen kívül gátlólag hatott a tanítás megkezdésére a tanítószemélyzetben Kolozsvári Aladár eltávozásával bekövetkezett üresedés is.

Az ő helyére képesített pályázó hiányában, csak a tanítás megkezdése után tudtunk embert állítani.

Ehez járult még az is, hogy az 1886. ápril 28-án megindult s 1887. nyarán is lázas tevékenységgel folytatott építkezés teljesen nem fejeztethetett be, hanem az isk. év megnyitása s a tanítás megkezdődése után is folyt a munka késő őszig, míg a hó és a tél fagya ki nem csavarta a munkás kezéből eszközét.

A lakószobák vaságyakkal való ellátása is csak október vége felé történhetett meg a vállalkozók pontatlansága miatt.

Ezen kívül az elhelyezkedés is csak ideiglenes volt, részben a szembetegyek szükségessé vált elkülönítése miatt és részben azért, mert e tekintetben a helybeli előljáróság tagjai közös megállapodásra nem juthattak.

Ime, ilyen viszonyok között telt el az idő október hó közepéig és így azt hisszük nem tulozunk, midőn azt állítjuk, hogy ennél küzdelmesebb kezdődésű osztendeje iskolánknak nem sok lehetett.

Azonban ezen küzdelmes első szorgalomszaknak mégis volt egy kimagasló eseménye, melyet itt is illik megemlíteni és megörökíteni.

Ő felsége, I. Ferencz József legkegyelmesebb urunk, Magyarország apostoli királya múlt évi szept. havában évek hosszú sora után ismét magas látogatására méltatta bérczes kis hazánkat, az erdélyi részeket s Kolozsvárott időzése alkalmával, szeptember 22-én fogadta a tisztelkedő küldöttségeket, melyek között az erdélyi ref. egyh. kerület is népes és tekintélyes küldöttség által

fejezte ki hódolatát. — Eme hódolatunkat kifejező egyh. kerületi küldöttség érdemes tagjai között az én igénytelenségem is jelen volt, mint iskolánknak az előljáróság által ezen alkalomra választott képviselője.

Mint hogy az építkezés sem volt befejezve és így iskolánk környéke ismét állandó porfellegnek lett színtere, mi a szembetegek számát kétségtelenül emelte és a bajnak egyik nevezetes forrása volt, mint hogy továbbá a gyengélkedő szeműeket rendszeres tanulásra nem szoríthattuk s az elhelyezkedés is ideiglenes volt; mint hogy végül a szembetegek gyógykezelése sem történhetett elég gyakran és kellő ovatossággal: ezért a szokásos szüreti szünidőt pár nappal korábban adta meg a tanári szék, mert az október 11-én kezdődött s november 2-ig tartott.

Szünidő alatt a szembeteg tanulók benn maradtak a collegiumban és minden második napon gyógyítottak pontosan, ezen kívül természetes gyógyszerül alkalmazták a szabad levegőn való mozgást.

A lefolyt év eseményeit időrendben szándékozván felsorolni, nem mellőzhetem, hogy október hó 27-én és következő napjain egyh. kerületi közgyűlés tartatott Kolozsvár városában, mely kivált azért érdekelt minket is, mert szóba jött, hogy kérjük, miszerint a folyó évi kerületi közgyűlés helyéül e nemes székely anyavárost, Udvarhely városát tűzze ki.

Az eszme az irányadó körökben általános örömmel és helyesléssel fogadtatott és valósulása — fájdalom — azon szenvedett hajótörést, hogy a meghívásra illetékes és jogosult testületek nem tették meg maga idejében a szükséges és szabályszerű lépéseket.

Vajha a mi ez évről elhaladott, ne maradna el a jövőről!

November hó 4-én, mikor az összes tanuló ifjuság úgy a szembetegség, mint a himlőbe oltás és az újraoltás érdekében 2-od izben megvizsgáltatott, a szembetegek száma 54-re apadt, kik ezen időtől kezdve hetenként egyszer gyógyítottak hivatalos ellenőrzés mellett s ezen kívül úgy ezek, mint a gyógykezelés alól felmentettek is folyton használták a collegium orvosa által rendelt kétféle (erősebb és gyengébb) szemvizet.

November hó 29-én tárgyalta az előljáróság Borsos Benő h. tanár lemondását, kit a szathmári ref. gymnasiumhoz választottak

és ki negyedfél éven át működött collegiumunknál, elébb mint köz-tanító, később mint h. tanár, mely idő alatt teljes szakértelmet, buzgó odaadást és kiváló nevelői tapintatot tanusított.

Emlékezete sokáig fenn fog még maradni a mi lelkünkben! Legyen előmenetele és legyen boldog, mert ezt megérdemli!!

November hó folyamában kellett volna megtörténni az országos törvény által elrendelt védhímlőoltásnak is és az igazgatóság meg is tette a törvény által kívánt lépéseket, de a városi tanács, mint első fokú egészségügyi hatóság, a foganatosítást tavaszra halasztotta.

Ugyancsak november havában kezdődött meg — helyi szokás szerint — a táncztanulás, melyben collegiumunk serdülő koru tanuló ifjai is részt szoktak venni.

Ez évben azonban tanuló ifjainknak a táncztanulásban való résztvevést nem lehetett engedélyezni, mert ez a szembetegséggel és más fölsorolt akadályokkal küzdő tanuló ifjainkat még nagyobb mértékben akadályozta volna tanulmányaik elvégzésében, és mert különben sem volt a táncztanulók társasága úgy szervezve, a mint azt óhajtottuk volna.

Jövőre azonban reméljük, hogy kedvezőbb viszonyok között tanuló ifjuságunk e tekintetben való hátramaradásán is segítve lesz, mert mi nem kicsinyeljük az ártatlan társas élet örömeit, sőt inkább készséggel ismerjük el a szellem rugékonyságára való jótékony hatását.

Mult évi december hó közepe táján a megyei kórházban elhelyezett szembetegeink közül, három és fél havi gyógykezelés után, néhányan kibocsáttattak, de ezek az első időszakról immár nem osztályoztathattak és csak folyó év január elején léphettek be ismét a collegiumba, tanulásuk folytatása végett. Ugyancsak mult évi decz. hó 9-én harmadizben vizsgálta meg collegiumunk orvosa az összes tanuló ifjuságot, mikor egyszersmint a gyógykezeltetés iránt szükséges utasításokat, a karácsonyi szüüidőre is megadta.

Ez év első napján Borsos Benő helyére az előljáróság Báthori Gyula tanárjelöltet választotta, ki Zilahról január hó 17-én érkezett ide tél-fagy idején, csattagó hidegben, de itt melegen fogadtatott és a tanítást január 23-án meg is kezdte.

Január 6-án negyed izben tartottunk általános orvosi vizsgálatot és számba vettük a védhímlőbe oltottakat is.

Ezen vizsgálat eredménye szerint a szembetegek száma a gymnasiumban 34-re, elemi osztályosokkal együtt 45-re apadt, kik ezután — a szemviz folytonos használásának ajánlása mellett — hetenként egyszer gyógyítottak.

A védhímlőbe oltást azonban, a kedvezőtlen idő miatt, mindössze 5 tanuló eszközölte és 15 olyant találtunk, kik öt éven belül valóságos hímlőt állván ki, az újraoltás alól fölmenthetők.

Ez év elején (jan. 4-én), a karácsonyi szünet után tanuló ifjuságunk 30 Celsius fok hidegben volt kénytelen távol vidékekről idejönni és ez az utazás többeket megviselt, de kivált öt távol vidéki (háromszékmegyei) tanulóknak orra, füle, lába fagyott el, úgy hogy e miatt pár hétig kellett őrizni lakószobáikat.

Január 15-re már a kórházban volt szembetegek is — három egyén kivételével — rendszeren munhához kezdek, de háromnak még akkor is ott kellett maradni, kik csak február 15-én bocsátattak be a tanórákra, majdnem félévi gyógykezelés után és ekkor is csak mint hallgatók, mert szemüket megerőltetni még ekkor sem volt szabad.

Január hó 28-án — az osztályvezetők felügyelete és személyes ellenőrzésem mellett — az összes gymnasiumi tanuló ifjuság tiszta kedvéért — osztályonként megfürdött, a Draut-Szőcs-féle ujonnan készült közös meleg fürdőben.

Február hó 1—4. napjain végezte nagys. Elischer József miniszteri megbízott ur rendes évi látogatását, mikor is figyelmét épületi viszonyainkra, a gyűjtemények és tantermek elhelyezésére és felszerelésére, az együttlakás helyiségeire, a tanítás menetére, a tanerők létszámára, az írásbeli dolgozatokra és a tanuló ifjuság egészségügyi állapotára terjesztette ki.

Észrevételeit a febr. 4-én tartott közös tanári tanácskozásban mondotta el és örömmel constatálta, hogy épületi viszonyaink sokat javultak, de azt is megjegyezte, hogy az állandó tanerők száma most sem felel meg az országos törvény követelményének és óhaját fejezte ki az iránt, vajha ezen a bajon minél előbb segítve lenne!

Ugyanezen időtájban, február hó 3-án ismételt és immár ötödizben tartottunk általános orvosi vizsgálatot a gymn. tanuló ifjuság között és e szerint még 21 gymn. tanuló maradt hetenként

egyszer történő gyógykezelés alatt, mint szembeteg, a többiek csak a már korábban rendelt szemviz pontos használatára lettek útasítva.

A szembetegek létszámának ezen örvendetes és fokozatos arányban való apadását a miniszteri megbízott ur is megnyugvással vette tudomásul.

Február 11-én tanuló ifjuságunk, a tanári szék engedélye folytán, Solymossi Endre r. tanár vezetése mellett, megtartotta szokásos tánczinulatságát, mely az idén is szépen sikerült és jól jövedelmezett az ifjusági olvasó-egyesület és a zenekar javára.

Ezt a szokásos tánczvizalmat a múlt évben néhai Kis Ferencz öreg tanártársunk közbejött halála miatt nem lehetett megtartani.

Szintén február hó 10. és 11. napjain tartattak meg az elemi osztályosok első félévi közvizsgálatai.

Hálás érülettel kell e helyen köszönetet mondanunk a székelv-egyleti első takarékpénztár és az udvarhelymegyei tak. pénztár igazgatóságainak és részvényeseinek azon kegyes áldozatkészségükért, mely szerént f. évi februárban tartott közgyűléseiken collegiumunk két gymn. szegény sorsu, de szorgalmas és jó magaviseletű növendéke részére ez évre is megszavazták a múlt évben adott 25 -25 frt segélyt.

Mártius 3-án dr. Mezei Ödön collegiumi orvos urral ismét általános egészségügyi vizsgálatot tartottunk, mikor a szembetegek is revidcáltattak; márczius 10-én pedig a gymn. tanuló ifjuság 2-od izben fürdött kellő felügyelet mellett.

Márczius 15-ét ifjusági önképző-körünk az idén is lelkesedéssel ünnepelte meg és a változatos és érdekes programmn igen szép közönség jelenlétében folyt le. Márczius 24-én Gábor napján pedig a néhai b. e. Gidófalvi-féle alapítványból segélyezett tanuló ifjak kapták ki f. évi ösztöndijaikat, még pedig az alapítványlevél értelmében, az összes tanuló ifjuság és a tanító személyzet jelenlétében.

A Gidófalvi-féle alap esolekvő állása 1887. deczemb. 31-én 14,883 forint 5 kr volt és így egy év alatt 784 frt 19 krral emelkedett, mint azt a „Székely nemzet”-ben is közöltük.

Kimagasló eseménye volt ezen iskolai évnek a néhai b. e. Magyarósi Sz. József egykori tanár által, a tanuló ifjuság

számára szerzett kertben közös költségen emelt Magyarósi emlékoszlop leleplezési ünnepélye is, mely ott, a helyszínén, a tornavizsgálatokkal egy időben volt

Iskolai évváró vizsgálataink június tíz utolsó napján folytak le. Érettségi vizsgálatra 12 tanuló jelentkezett és az írásbeli vizsgálatok május 25—29, a szóbeliek pedig jun. 29—30 napjain tartattak Sebesi Ákos algondnok elnöklete alatt, Dr. Hegedüs István kolozsvári egyetemi tanár, mint kormányképviselő jelenlétében.

A tanuló ifjuság egészségi állapota — leszámítva a már többször jelzett szembetegségi eseteket — az egész év folyamán kiválóan kedvező volt. Halál eset — Isten jó voltából — egy sem fordult elő; ragályos betegség, himlő, torokfájás nem uralkodott, sőt még súlyosabb betegülési eset sem fordult elő sem a tanulók között, sem a tanítótétel körében.

Megnyugvásunkra szolgál, hogy erkölcsi magaviselet tekintetében is megóvhattuk a gondviselésünkre bizott tanítványoknak életét minden nagyobb veszedelemtől! Kisebb fokú fegyelmi vétéségek fordultak ugyan elő ez esztendőben is, de hiszen az árnyfoltok természetes kísérői szoktak lenni még a ragyogó égboltozatának is. Bár kisebb fokú, de gyakran ismétlődött rendtelenség, hanyagság és kötelesség elmulasztása miatt komolyabb büntetésre kivált a negyedik és ötödik osztály tagjai közül némelyek adtak okot.

Ezekkel szemben a szigorubb fenyítő eszközök alkalmazásától sem riadtunk vissza; de örömmel és lelki megnyugvással mondhatom, hogy tapasztalat szerint a szigorú büntetés nem tévesztette el jótékony hatását, melyet csak az nem lát és nem észlel, a ki elfogultságból behunyja szemeit.

Az ifjuság szorgalma és tanulásbeli előmenetele általában kielégítőnek mondható, bárha egyesek hanyagsága olykor a többség előre haladásának is gátat vetett.

E tekintetben is legtöbb és legalaposabb kifogásunk, panasznunk, a negyedik és ötödik osztály néhány tagjára van.

Nem fessegetjük itt ezen két osztály néhány tagjánál mutatkozott baj természetes és a kedvezőtlen körülmények által is előidézett okait, mert hisszük, reméljük, hogy a maga idejében

észrevett bajt gyökeresen orvosoltuk, legfőlebb még egy kis utókurára lesz szükség és ezzel sem fogunk késni.

Május 4-én tartott ülésből pályázatot hirdetett az előljáróság a német- és magyar nyelv tanítói segéd-tanári állomásra és ugyanekkor elhatározta, hogy a második classica philologiai, valamint a második mennyiség-tani tanszékeknek a f. évben leendő betöltését kérni fogja. — Ez utóbbi tanszékhez van kötve a mértani rajztanítás is.

Ide jegyezzük azt is, hogy könnyü jellegű trachomás szem-betegeink száma a gymnasiumban év végén 15 volt és hogy a himlőbeoltás és újra oltás június hó folyamában — a tanulókra nézve nem éppen a legkedvezőbb időben — szintén megtörténik.

Örömmel jegyezzük be az alapítványokról szóló könyvbe, hogy — értesülésünk szerint — néhai b. e. Földes Bálint derék székely nemes hitsorsosunk 500 frtot hagyományozott zenetanítói fizetés pótlására. — Legyen áldott emlékezete!

Végül nem hagyhatom megemlítés nélkül özv. Simon József-né urasszony szives áldozatkészségét, mely szerint ismét 20 frttal járult tanári árvák fölségelésére tett kegyes alapítványa gyarapításához, mely ezen újabb adománynyal 1887. decz. 31-én 385 frt 68 kr lett és így kevés kell hozzá, hogy az alapítvány levélben kitett 400 frt alaptőke készen legyen és kamatja, szükség esetében, folyóvá tétethessék.

Isten éltesse a nemes lelkű urasszonyt sokáig, hogy jó tettének gyümölcseként az árvák hálájában lelje igazi örömét!!

Bod Károly,
igazgató.

III.

A kollegium kormányzata és a tanító testület.

a) Az előljáróság.

Iskolánk az erdélyi reformátusok tanintézete lévén, az erdélyi avang. reform. egyházkerületi Igazgató-tanács közvetlen hatósága alatt áll. Az előljáróság tagjai :

Gyárfás Domokos, kollegiumi főgondnok, az udvarhelyi és görgényi egyházmegyék főgondnoka, a vaskorona-rend lovagja.

Nagy Lajos, kollegiumi főgondnok, kir. törvényszéki elnök.
Sebesi Ákos, kollegiumi főgondnok, ügyvéd.

Gr. Haller János, kollegiumunk s az udvarhelyi egyházmegyéje főgondnoka. Továbbá :

a rendes tanárok.

Az előljáróság üléseiben szükség szerint jelen vannak és tanácskozási joggal bírnak: **id. Kovács Domokos**, isk. pénztáros, **dr. Nagy Sámuel**, isk. ügyvéd, **dr. Mezei Ödön**, isk. orvos, mint kollegiumi tisztviselők.

b) A tanárok, tanítók névsora és foglalkozása.

Sorszám	A tanár vagy tanító neve és állása	Tantárgyai és osztályai	Heti órai száma	Észrevételek
1.	Szakács Mozes , rendes tanár.	a) Latin nyelv és irodalom az V. és VIII. oszt. heti 6—4 órán. b) Görög nyelv és irodalom a VII. és VIII. oszt. heti 5—5 órán.	20	Könyvtáros. A Kis-féle siremlék alap felügyelője. A keblői tanári olv.-kör elnöke. A VIII. o. vezet.
2.	Bod Károly , rendes tanár.	a) Magyar nyelv és irodalom a VII—VIII. oszt. heti 3—3 órán. b) Német nyelv és irodalom a VII—VIII. oszt. heti 2—2 órán.	10	Igazgató. Az ifjúsági önképzőkör elnöke. Az ifj. olv.-egyesület felügyelő elnöke.

Sorszám	A tanár vagy tanító neve és állása	Tantárgyai és osztályai	Heti órai száma	Észrevétel
3	Gönczi Lajos, rendes tanár.	a) Természetrájk a IV., V., VI. oszt. heti 3—3 órán. b) Földrajz az I—III. oszt. heti 3—3 órán.	18	Tanvezető. A gyermekkönyvtári bizottság elnöke. A természetrajzi gyűjtemény és vegytaniszertár öre.
4	Félegyházi Antal, rendes tanár.	a) Természettan a VII—VIII. o. heti 4—4 órán. b) Mennyiségtan a VI—VIII. osztályban, heti 3—3 órán.	17	Gazdasági felügyelő. A természettani szertár öre, a keblbi tanári olvasó-kör pénztárosa.
5	Solymossi Endre, rendes tanár.	a) Történelem III—VIII. oszt. heti 3—3 órán. b) Testgyakorlat az V—VIII. oszt. heti 4 órán. c) Műének az I—VIII. osztálybeliekből alakult énekkarnak, heti 2 órán.	24	A VII. o. vezetője. A kép-, érem- és régiség-tárak felügyelője. Előljárási jegyző. Az ének és tornatanítás felügyelője.
6	Olasz Gyula, helyettes tanár.	a) Mennyiségtan a III—V. oszt. 3—3 órán. b) Mértani rajz az I—IV. oszt. heti 3—3, 2—2 órán. c) Francia nyelv az önként vállalkozottaknak, heti 2 órán.	21	Az V. oszt. vezetője. Az isk. zenekar felügyelője. A közös tanácskozmányok jegyzője.
7	Borsos Benő. helyettes tanár.	a) Latin nyelv és irodalom a VI—VII. oszt. heti 6—4 órán. b) Görög nyelv és irodalom az V—VI. o., heti 5—5 órán. c) Logika a VIII. o., heti 2 órán.	22	A VI. oszt. vezetője. A tanári szék jegyzője. Ez év jan. 1-én Szatmárra ment.
8	Zayzon Ferenc, helybeli lelkész, mint áll. szaktanító.	Vallástan a VII—VIII. oszt., heti 2—2 órán.	4	
9	Tolvaly Zsigmond helybeli lelkész, mint áll. szaktanító.	a) Vallástan a V—VI. oszt., heti 2—2 órán. b) Lélektan a VII. osztályban, heti 2 órán.	6	

Sorszám	A tanár vagy tanító neve és állása	Tantárgyai és osztályai	Heti órai száma	Észrevétel
10	Báthori Gyula, helyettes tanár.	Borsos Benő a. tanár tantárgyait tanította 1888. januártól kezdve.	22	A VI. oszt. vezetője. A tanárszék jegyzője.
11	Nagy András, köztanító	a) Magyar nyelv az V—VI. o., heti 3—3 órán. b) Német nyelv a IV—V—VI. oszt., heti 4—3—3 órán. c) Vallás a IV. o., heti 2 órán.	18	A IV. oszt. vezetője. Az ifj. önképzőkör alelnöke. Március 17-én történt eltávózása után tantárgyai a meglévő tanító személyzet közt lettek felosztva.
12	Illyés István, köztanító.	a) Vallástan a III. o., heti 2 órán, ugyanott német. heti 4 órán b) Latin nyelv a III—IV. oszt., heti 6—6 órán.	18	A III. o. vezetője. Senior.
13	Gönczi Pál, köztanító.	A II. gymn. osztálynak minden tantárgya, a mértani rajz és földrajz kivételével.	19	A II. o. vezetője. Isk. esküdt.
14	Gábos Sándor, köztanító.	Az I. gymn. osztálynak minden tantárgya, a mértani rajz és földrajz kivételével.	19	Az ifj. olv.-egyesület alelnöke. Tisztaság felügyelő. Az I. g. o. vezetője. Isk. esk. és ellenőr.
15	Bodor István, köztanító.	Az elemi iskola 4-ik osztályának minden tantárgya, a testgyakorlat és ének kivételével.	26	A gyermekkönyvtár kezelője. Isk. esküdt.
16	Pál Ernő, köztanító.	Az elemi iskola 3-ik osztályának minden tantárgya, kivéve a testgyakorlatot. Testgyakorlat az I—IV. gymn. oszt., heti 4 órán.	32	A gyermekkönyvtári bizottság jegyzője. Isk. esküdt. Kollegiumi organista.
17	Sipos Gyula, köztanító.	Az elemi iskola 2-ik osztályának minden tantárgya.	28	A gyermekkönyvtári bizottság pénztárosa. Isk. esküdt.

Sorszám	A tanár vagy tanító neve és állása	Tantárgyai és osztályai	Heti órák száma	Észrevétel
18	Lázár József, köztanító.	a) Az elemi iskola első osztályának minden tantárgya, heti 23 órán. b) Az elemi iskola 4-ik és 3-ik oszt., testgyakorlat, heti 2 órán.	25	Az isk. törvényszék jegyzője. lsk. esküdt. A tanári olv.-kör jegyzője.
19	Hatházi Ferencz, papjelölt.	A III. és IV. gymn. osztályban magyar, heti 3—3 órán.	6	A helybeli ref. leányiskola segéd tanítója. Intézetünkben a g. IV o. egyik magántanítója. lsk. esküdt. Nagy A. eltávozása után a IV. o. vezetője.

Jegyzet. Kozák Márton, városi karmester vezette az ifjusági zenekart. Heti 4 órán. Borbáth Jenő VIII. g. oszt., Szabó Gyula, Zayzon Ferencz, Biró György és Balogh Péter VII. g. o.-beli tanulók éneket tanítottak az I—IV algymn. és a 4-ik elemi osztályokban.

c) Magántanítók és felügyelők.

Iskolánk — együttlakási rendszerénél fogva — az intézetben lakó köztanítókat, valamint a gymn. VII. VIII. osztálybeliek közül az arra érettségöknél fogva alkalmasabb ifjakat, a gymn. négy alsóbb osztályai és az elemi iskolai növendékek körül végzendő nevelői munkára, igazgatói és tanvezetői vezetés, ellenőrködés mellett magántanítókul szokta alkalmazni és pedig örvendetes eredménnyel. Ily magántanítói tisztet viseltek ez iskolai évben: 1. Illyés István. 2. Nagy András. 3. Gönczi Pál. 4. Gábos Sándor. 5. Bodor István. 6. Pál Ernő. 7. Sipos Gyula. 8. Lázár József köztanítók; 9. Hatházi Ferencz papjelölt, 10. Biró András VIII. 11. Szabó Árpád, 12. Schul Vilmos, 13. Kállai István, 14. Szabó Gyula VII., Baczó Mózes VIII. g. o. tanuló ifjak. Felügyelők az V. és VI. osztálybeliek között csakis azok számára voltak jelölve, kikre nézve ez eljárást vagy a szülők, vagy az igazgatóság szükségesnek tartották.

IV.

A tanulók névsora.

Nyolczadik gymn. osztály.

Baczó Mózes.	Imreh Domokos.
Bartha Károly.	Jakab József (kimaradt.)
Bencze Márton.	Rozsondai József.
Biró András.	Sándor Károly.
Borbáth Jenő.	Apor Gábor (magántanuló.)
Hajdó János.	
Hegyí Mózes.	Összesen : 12.

Hetedik gymn. osztály.

Balogh Ferencz.	Kis Pál.
Balogh Miklós.	Kolcsár István.
Balogh Péter.	Májér János.*)
Barabás László.	Nagy Sándor.
Benedek Jenő.	Péter Mózes.
Biró György.	Sándor Jenő.
Bodrogi János.	Schul Vilmos.
Borbáth Géza.	Soó Ernő.
Csulak Sándor (kimaradt.)	Szabó Árpád.
Erdélyi Béla.	Szabó Gyula.
Gönczi Sámuel.*)	Szeles Pál.
Imreh István.	Zayzon Ferencz.
Jakab Dániel.	
Kállai István.	Összesen : 26.

Hatodik gymn. osztály.

Benedek Benedek.	Csiszér Gábor.
Benkő József.	Demes Péter.
Bucsi Ákos.	Elekes Lajos.
Butyka Boldizsár,	Gheaja Theofil.

*) Gönczi Samu és Májer János huzamos szembetegség miatt vizsgálatlan maradtak.

Kandó Ferencz.
Kelemen Miklós.
Kovács Imre.
Mester János.
Szabó András.
Szabó Ferencz.
Szabó Ödön.

Szaniszló Kálmán.
Szász Mihály.
Székely Jenő.
Vadász Sándor.
Zayzon Mihály.

Összesen : 20.

Ötödik gymn. osztály.

Baczó Lajos.
Bartha Jenő.
Bedő Sándor.
Benczéli Sándor.
Benedek Ferencz (kimaradt.)
Biró Sándor.
Csiszár László (kimaradt.)
Demény Sándor.
Gagy László.
Gyárfás Samu (kilépett.)
Jakab Miklós.

Kiss Lajos.
Márton Imre.
Miksa Pompej.
Sándor Lajos (kimaradt.)
Simon Dezső.
Solymossi János.
Szabó Miklós.
Tamó András.
Zayzon Gergely.

Összesen : 20.

Negyedik gymn. osztály.

Apor László.
Bartha Andor.
Beucze Miklós.
Benkő András.
Besztercei István.
Bodor József.
Borbáth Ödön.
Gyenge József.
Dobai Sándor.
Horváth Albert.
Imre László.
Kádár Andor.
Kelemen Elek.
Kis Vilmos.
Kozma Mózes.

Máttyus Zsigmond.
Medgyesi Dezső.
Nagy Izidor.
Nagy Lajos (kereszturi.)
Nagy Lajos (al-siménfalvi)
Onderka Richárd.
Patakfalvi Lajos.
Szakács Imre.
Szakács Károly.
Szaniszló Pál.
Teleki Kálmán.
Végh Arthur.
Zayzon Zoltán.

Összesen : 28.

Harmadik gymn. osztály.

Aichelburg Egon.	Kristóf János.
Ádám Dénes.	Maksai Gyula.
Baczó László.	Mántó József.
Baló Gábor (kimaradt.)	Miksa Livius.
Becsek Aladár.	Nagy Árpád.
Beke Albert.	Náuási Elemér.
Bocz József.	Pálfi Ferencz.
Derzsi Pál.	Rácz József.
Elekes György.	Rozsondai Károly.
Feleki Márton.	Sebesi Jankó.
Gyerkes Mihály.*)	Szabó András (kimaradt).
Imre Gerő.**)	Szabó Kálmán.
Jakab Lajos.	Széki Péter.
Kádár Dénes.	Varga Mózes.
Kiss Lajos (kimaradt.)	
Kolumbán Dénes.	

Összesen: 30.

Második gymn. osztály.

Bajka Mihály.	Kállai Ferencz.
Benkő Gábor.	Kolumbán István.
Bucsi István.	Lukácsfi Ferencz.
Biró Sándor.	Major Ferencz.
Derzsi József.	Nagy Dénes.
Derzsi Tihamér.	Seprődi János.
Ferencz Miklós.	Sipos Pál.
Ferenczi Ferencz.	Szabó Béla.
Györfi János.	Szabó Károly.
Hollánda Sándor.	
Kádár Gábor.	

Összesen: 20.

Első gymn. osztály.

Ambrus György.	Baczó Gábor.
Andrási Albert.	Balázs Sándor.
Baczó Balázs.	Bedő Áron.

*) Gyerkes Mihály huzamos szembebetegség miatt vizsgálatlan maradt.

***) Imre Gerő huzamos betegeskedés miatt szintén vizsgálatlan maradt.

Beke Ferencz.
 Biró Gyula.
 Bocz Gábor.
 Bokor Tamás.
 Borbáth Vilmos.
 Csép Balázs (kimaradt.)
 Csép József (kimaradt.)
 Csutak Ferencz (kimaradt.)
 Csoma Sándor (lemaradt.)
 Demeter Lajos.
 Demeter Sándor (kimaradt.)
 Ferenczi Gyula (kimaradt.)
 Flepsz József.
 Gergely Ferencz (kimaradt.)
 Graber Ernő.
 Gyarmathy Ákos.
 Hajdó Mózes (kimaradt.)
 Iucze Lajos.
 Ipó Péter.
 Jakab Gyula (kimaradt.)
 Kadácsi Ádám (kimaradt.)
 Karácson Ödön.
 Kiss Albert (kimaradt.)

Kovács Jenő.
 Kövecsi Albert (kimaradt.)
 Kuhárcz Olivér.
 Lajos Dénes.
 Lőrincz János.
 Makai Károly.
 Mihályi Károly.
 Mirbach Jenő.
 Molnár Vilmos.
 Nagy Jenő.
 Nagy Sándor.
 Pál Bálint.
 Péter Lajos.
 Rákosi Béla.
 Simó Dénes.
 Simó Béla.
 Sipos Mihály.
 Suller Frigyes.
 Szakács Mózes (kimaradt.)
 Szakács Zoltán.
 Szylveszter Ákos.

Összesen : 50.

Negyedik elemi osztály.

Bartha Miklós.
 Bedő Miklós.
 Bedő Ödön.
 Benedekfi Sándor.
 Beszterczei Gábor.
 Biró Károly.
 Csoma Sándor.
 Deák István.
 Derzsi Elemér.
 Derzsi Géza.
 Felméri Gábor.
 Ferenczi Endre.

Ferenczi Gábor.
 Forró Zoltán.
 Hodgyai Béla.
 Illyés Ferencz.
 Izsák Lajos.
 Kandó Kálmán.
 Kis József.
 Kovács Farkas.
 Lőrincz Gábor.
 Márton Lajos.
 Márton Zsigmond.
 Pálffy Jenő.

Pista Zsigmond.
Sándor Albert.
Sebesi Ártur.
Szabó Kálmán.
Szabó Ödön.

Szász József.
Széll Jakab.
Teleki Endre.
Técsi Ferencz.

Összesen: 33.

Harmadik elemi osztály.

Barabás Albert.
Bartha János.
Berger Rezső.
Bihari Béla.
Biró Béla.
Biró Károly.
Budik László.
Demeter Domokos.
Derzsi Gergely.
Eisenburger Nándor.
Félegyházi Kálmán.
Ferenczi Pál.
Gyarmathy László.
György József (kimaradt.)

Jancsó Dénes.
Kállai Endre.
Kis Károly.
Kövecsi Sámuel.
Lukácsfi József.
Orbán János.
Solymosi István.
Szabó György.
Szakács József (kimaradt).
Szathmári Miklós.
Szőke Ferencz (kimaradt).
Verestói Domokos.

Összesen: 26.

Második elemi osztály.

Bod Sándor.
Bodor Imre.
Boros Lajos.
Elekes Dénes.
Ferenczi Gyula.
Ferenczi Károly.
Félegyházi Ernő.
Gáspár Albert.
Girtsis József.
Haupt Béla.
Kelemen Rudolf.
Lakatos Tivadar.
Lőrincz Áron.
Lukácsfi Elek.
Márton Viktor.

Mécz József.
Nagy Géza.
Nagy Domokos.
Orbán Bódog.
Olajos Dezső (kimaradt.)
Puskás István.
Szabó Mátyás.
Szakács József.
Szőke Gyula (kimaradt).
Tecontia János.
Vagner János.
Vetési Imre.
Verestói András.

Összesen: 28.

Első elemi osztály.

Bihari László.	Miskolczi Endre.
Demeter Sándor.	Monoki Árpád.
Derzsi Béla.	Nagy Gyula.
Ferenczi Andor.	Rápolti Lajos.
Ferenczi Rezső.	Sándor Ferencz.
Fischbein Izidor.	Sepsi Balázs.
Fischbein Samu.	Sikolya Dénes.
Gráber Lajos.	Sikolya József.
Gyarmathy József.	Schuller Vilmos.
Gyarmathy Károly.	Schneider Dániel.
Hann Károly.	Szalay Béla.
Herczeg Albert.	Szén András (kimaradt.)
Kassai Gyula.	Szöts Ferencz.
Kertész Árpád.	Szőke Dénes.
Kovács Gyula.	Ungár Mihály.
Kovács Lajos.	Vass József.
Kristóffy Géza.	Vagner Henrik.
Losdorfer Kálmán.	Vetési Dénes.
Mátéfi János (kimaradt).	
Mécz Lajos.	
	Összesen : 38.

A létszám összevont kimutatása :

a) Be volt írva, a gymnasiumban (I—VIII):	206.
b) " " " , az elemi iskolában (1—4):	125.
	<hr/>
	Együtt: 331.
Kimaradt, kilépett, vagy vizsgálatlan maradt :	
a) Az I—VIII. gymn. osztályokból	26.
b) Az elemi osztályokból	7.
	<hr/>
	Együtt: 33.
Év végén van :	
a) A nyolcz gymn. osztályban	180.
b) A négy elemi osztályban	118.
	<hr/>
	Együtt: 298.

V.

Az egyes osztályokban feldolgozott tananyag és a kézikönyvek kimutatása.

VIII. gymn. osztály.

1. *Vallástan.* A magyarországi protestáns egyház történelme. Farkas József kézikönyve szerint. Hetenként 2 órán.

2. *Magyar irodalomtörténet.* A nyelvújítás korszakától mostanig. Beöthy Zsolt kézikönyve szerint. Írásbeli dolgozatok a conventi tanterv szerint. Hetenként 3 órán.

3. *Latin irodalom.* P. C. Tacitus Évkönyveiből az első 49 fejezetet. Kézikönyv a Budavári-féle jegyzetes kiadás.

Q. Horatius Flaccus satiráiból az első könyv első, harmadik, hatodik, a második könyv hatodik satirája. Az Epistolákból az első könyv második és huszadik epistolái. Kézikönyv az Elischer-féle jegyzetes kiadás. Nyelvtan a Szamosi-féle. Hetenként írásbeli dolgozat. Heti 4 órán.

4. *Görög irodalom.* Xenophon emlékirataiból az első könyv 5. 6. 7., a második könyv 4. 5. 6. 7., a harmadik könyv 2. 6. fejezetei. Kézikönyv a Dr. Kassai-féle jegyzetes kiadás.

Homéros Iliásából az első ének. Kézikönyv a Veres-féle jegyzetes kiadás. Nyelvtan a Szamosi-féle. Hetenként egy írásbeli dolgozat. Heti 5 órán.

5. *Német irodalom.* Geöthe W. J. „Iphigenie auf Tauris“ czimü drámája, elemezés, tárgyi és szerkezeti magyarázatok kíséretében.

Schiller G. F. „Der Kampf mit dem Drachen“ cz. balladája. Az első olvasmányból részleteket — utóbbit egész terjedelmében be is említették. Írásbeli dolgozatok a tantervben megjelölt időközönként. Dr. Bauer Simon és Dr. Heinrich Gusztáv-féle jegyzetes kiadású kézikönyvek szerint.

Irodalomtörténet: Geöthe W. J.-tól mostanig. Dr. Szemák kézikönyve szerint. Heti 2 órán.

6. *Történelem.* Magyarország oknyomozó történelme. Dr. Ribáry Ferencz kézikönyve nyomán (4-ik kiadás). Heti 3 órán.

7. *Mennyiségtan.* Algebrából: az első- és másodfoku határozatlan egyenletek; regula falsi; kapcsolástan s ennek alkalmazása. Mértanból: stereometria. Istméltés. Dr. Császár Károly algebraja s Dr. Lutter Nándor mértana szerint. Heti 3 órán.

8. *Természettan.* Hangtan. Fénytan. Electromosság. Dr. Abt Antal kísérleti természettana szerint. Heti 4 órán.

9. *Gondolkodástan.* Dr. Öreg János kézikönyve szerint. Hetenként 2 órán.

10. *Testgyakorlás.* Katonai sor- és szakaszgyakorlat, csukló gyakorlatok, a m. kir. honvéd gyalogság számára kiosztott „Gyakorlati szabályzat szerint (3-ik kiadás). Eszközön és eszközzel való gyakorlatok. Téli és nyári időszakban — egyformán, — menetgyakorlatok. Játékok, labdázás. Heti 2 órán.

11. *Éneklés.* Műének az önként vállalkozottaknak. Heti 2 órán.

VII. gymn. osztály.

1. *Vallástan.* Összehasonlító vallástan. Szász Domokos kézikönyve szerint. Hetenként 2 órán.

2. *Magyar irodalomtörténet.* Kezdetől a nyelvújítás korszakáig. Imre Sándor kézikönyve szerint. Hetenként 3 órán. Írásbeli dolgozatok a tantervben megjelölt időközönként.

3. *Latin irodalom.* T. Livii A. U. C. I. I. 4—13, 15—16. II. 9—13, 33—40. XXI. 4, 42—44. Q. Horatii Flacci Carm. I. 1. 2. 3. 4. 7. 12. 14. 24. 28. 38. II. 2. 3. 7. 10. 14. 18. III. 1. 2. 9; IV. 1. 3. 13; az ódák széptani méltatása, metrikai, régiség-tani, mythologiai magyarázatok, alak- és mondattan ismétlése. Kézikönyvek: Szegedi Sándor „Szemelvények T. Livius műveiből,“ Bartal Antal és Malmosi Károly „Q. Horatii Flacci, Opera omnia.“ Két hetenként írásbeli dolgozat. Hetenként 4 órán.

4. *Görög irodalom.* Herodotosz művéből a marathoni, thermopylei és szalamiszi ütközetek. Kézikönyv a Dávid István-féle jegyzetes kiadás.

Homérosz Odüsszeájának első éneke. Kézikönyv az Ábel-féle jegyzetes kiadás. Nyelvtan a Szamosi-féle. Hetenként írásbeli dolgozat. Heti 5 órán.

5. *Német irodalom.* Válogatott költői és prosai olvasmányok, részben könyv nélkül is megtanulva. P. Thewrewk Árpád olvasó-

könyvének II-ik kötete szerint. Írásbeli dolgozatok a tanterv szerint. Irodalomtörténet: Kezdetől Geóthé-ig. Dr. Szemák kézikönyve szerint. Hetenként 2 órán.

6. *Legujabb kor történelme és politikai földrajz.* A forradalmi szellemi nyilatkozatai 1848-ig.

Politikai földrajzból, főképp az európai nagyhatalmi államok. Varga Ottó kézikönyve után. Heti 3 órán.

7. *Mennyiségtan.* Algebrából: az első- és másodfoku-, egy s több ismeretlenű egyenletek; oly felsőbb fokú egyenletek, melyek a 2-od fokúak szerint feloldhatók; logaritmusi egyenletek egy s több ismeretlennel; feladványok s azok alkalmazása. — Mértanból: három-szög mértan. Dr. Mocnik-Wagner algebraja és mértana szerint. Heti 3 órán.

8. *Természettan.* A szilárd-, csepfolyós- és légnemű testek erőműtana. Hangtan. Dr. Abt Antal physikája szerint. Hetenként 4 órán.

9. *Lélektan.* Öreg János „Lélektana“, hetenként 2 órán, az egésztest befejezve.

10. *Testgyakorlás* Mint a 8-ik osztályban.

11. *Éneklés.* Mint a 8-ik osztályban.

VI. g. osztály.

1. *Vallástan.* Szimbolika, Kis Kálmántól az egésztest végig. Hetenként 2 órán.

2. *Magyar nyelv.* A költői műfajok elmélete különös tekintettel az epikai és drámai költeményekre. Olvasmányul szolgáltak Zrínyi M. „Sziget veszedelme“, Vörösmarti M. „Zalán futása“, Katona J. „Bánkban“, Kisfaludi K. „Kérők“ cz. darabok. Kézikönyv Névi L. Poetika. Heti 3 órán.

3. *Latin nyelv.* M. Tullii Ciceronis in L. Catilinam I. III. IV. nyelv és mondattani ismétlésekkel s tárgyi magyarázatokkal, kézikönyv Gyurits Antal „M. Tullii Ciceronis orationes selectae.“ P. Vergilii Aeneidos I. I. tárgyi és nyelvtani magyarázatokkal, 300 sor könyv nélkül is. Kézikönyv Veress Ignác „P. Vergilius Maro Aeneise.“ Hetenként írásbeli dolgozat. Heti 6 órán.

4. *Görög nyelv.* Az egész szóalaktan ismétlése. Egyes mondattani szabályok. Az Aesopusi mesékből 25. Az Anabasisból:

Készülődés a háborúhoz. Vonulás a király ellen, című szakaszok egészen és a Cunaxai ütközet 1- bezárólag 23-ig. Hetenként egy írásbeli dolgozat. Kézikönyv a Szamosi-féle nyelvtan. Szamosi-féle szemelvények és Schenkl-Horváth-féle Chrestomathia. Hetenként 5 órán.

5. *Németnyelv.* a) Prózai darabok az olvasókönyvből: Der Gotteskasten, Der kleine Friedensbote, Einer oder der Andere; Meister Hämmerlein, Kannitverstan, die Stecknadel, Der Pfennig, das Ross und der Stier, Der Lügner, die Fliegen im Honig, der Wolf und der Kranich, die Mücke und der Löwe, Himmelblau und Wolken. b) Költemények: Damokles, die Bürgschaft, der Taucher, der Cid. Hetenként írásbeli dolgozat. Heti 2 órán.

6. *Történelem.* Új kor; az csemények színhelyének ismertetése. Ladányi Gedeon kézikönyve nyomán. Heti 3 órán.

7. *Mennyiségtan.* Algebrából: a gyökökről általában; a négyzetek, négyzetgyök, az irrationalis négyzetes gyökök, az imaginarius négyzetgyökök, négyzetes egyenletek egy ismeretlennel, számműveletek négyzet gyökökkel, köbgyökök, számműveletek köbgyökkel; az n -ik gyök, számműveletek gyökökkel; a negatív s tört kitevőjű hatvány és gyök, irrationalis egyenletek, számrendszerek, logaritmusok s azok alkalmazása, exponentialis és logaritmusi egyenletek. Mértanból: körtan, kúpszeleti vonalak. Dr. Mocnik-Wagner algebrája és mértana szerint. Heti 3 órán.

8. *Természettudomány.* Állattan: az állatok szervezetének és életműködésének megismertetése. A gerincesek típusát részletesen tárgyaltuk, kiterjeszkedve a főbb rendek nevezetesebb alakjaira is. A puha testűek, izelt-lábuak és a férgek érdekesebb csoportjai bővebben, a többiek csak általánosan tanítottak. Tankönyv: Dr. Roth Samu Állattana (2-ik kiadás). Heti 3 órán.

9. *Éneklés.* Az önként vállalkozottaknak műének. Hetenként 2 órán.

10. *Testgyakorlás.* Torna sor- és torna csapatgyakorlatok. Katonai sorgyakorlat a „Gyakorlati szabályzat” szerint. Szabadgyakorlatok. Eszközön és eszközzel való gyakorlatok. Menetgyakorlatok úgy a téli, mint az őszi és tavaszi időszakokban. Játékok, labdázás. Heti 2 órán.

V. g. osztály.

1. *Vallástan.* Egyháztörténelem Márk Pál kézikönyve szerint a 36-ik §-ig. Heti 2 órán.

2. *Magyaryelv.* Verstan, kisebb elbeszélő költemények szerkezete, lírai költemények. Olvasmányúl szolgáltak: Arany János balladái, Berzsenyi D. ódái. Kézikönyv: Névi L. „Írásművek elmélete.“ Hetenkint 3 órán.

3. *Latinnyelv.* Bellum Jugurthinum 28 fejezet. Ovidius Metamorphosisából. 1. A négy világkor leírása. 2. Az istenek gyűlése. 3. Az özönviz. Deucalion és Pyrrha, részben emlézve. Nyelvtan-ismétlés. Hetenkint egy írásbeli dolgozat. Hítregetan.

Kézikönyvek: Holub-féle Sallustius. Szegedi-féle Ovidius-szemelvények. Szamosi latin nyelvtan. Heti 6 órán.

4. *Görögnyelv.* Nevek ragozása, rendes igeragozás a μ végű igékig. Fordítás: gyakorlatok a declinatiokhoz, mesék, erkölcsi-mondások válogatva. Hetenkint írásbeli dolgozat.

Kézikönyv: Szamosi János Görög nyelvtan és ugyanezen szerzőtől „Görög olvasókönyv a gymn. V. osztálya számára. Heti 5 órán.

5. *Németnyelv.* Felsmann német olvasókönyvéből 16 olvasmány s egy pár költemény könyv nélkül is, a nyelvtan folytonos ismétlésével. Heti 3 órán.

6. *Történelem.* Középkor, az események színhelyének ismeretése. Ladányi Gedeon kézikönyve után. Heti 3 órán.

7. *Természetrajz.* N ö v é n y t a n: a növényvilág rendszeres ismertetése boncz- és élettani alapon, főszlyt fektetve a virágos növényekre. Növénygyűjtés társas kirándulásokon s determinálás tanórákon és a növények termőhelyén. Tankönyv: Dr. Róth Samu Növénytana. Heti 3 órán.

8. *Mennyiségtan.* Algebrából: határozott első fokú egyenletek több ismeretlennel, hatványozás és gyökvonás. Mértanból: a síkmértan főtételei, bele értve a körtant is.

Kézikönyv: Dr. Mocnik-Wagner Algebra és Geometria. Heti 3 órán.

9. *Testgyakorlás.* Mint a 6-ik osztályban.

10. *Éneklés.* Mint a 6-ik osztályban.

IV. g. osztály.

1. *Vallástan.* Nagy Péter „Konfirmációi nagyobb káté“ cz. kézikönyvéből „Jézus tudományának terjedése“ cz. szakasztól végig, előkészítés a konfirmációra. Hetenként 2 órán.

2. *Magyarnyelv.* Stilstika. Dr. Dengi János „Magyar stilstika és gyakorló könyv“ cz. kézikönyve alapján; az ügyirattan, mint a stilstikának kiegészítő része. Verstan, a nevezetesebb metrumok, rithmus, rimelés; általában a költemény külalakja. Olvasás mondattani alapon és egyes költemények szavalása. Olvasókönyvül a Dr. Dengi János-féle használtott. Hetenkint egy írásbeli dolgozat. Heti 3 órán.

3. *Latinnyelv.* a) C. Julius Caesar „De bello gallico“ czimű művéből a helveták elleni hadjárat. Kézikönyv: Gyurits Antal jegyzetes kiadása. b) Phaedrus meséiből: I. könyv: 2. 8. 9. 11. 12. 15. 16. 17. 19. 22. 25. 28. 30. II. k. 1. 6. III. k. 13. 19. IV. k. 1. 4. 6. 8. 9. 12. 15. 21. 24. számú mesék emlézve. Kézikönyv Kovács Ferdinánd szótáros kiadása. c) Az összetett mondatok nevei: egymás mellé sorozott és egymás alá rendelt mondatok. Idő- és módtan. Kézikönyv: Kérészi István és Szinyei Gerzson latin mondattana. Hetenkint egy írásbeli dolgozat. Heti 6 órán.

4. *Németnyelv.* Ballagi Károly német nyelvtana szerint a gyakorlati részből a 80-ik gyakorlattól a 160-ig. Az eltanult alaktani rész ismétlése után, az erős, gyenge és vegyes igeragozás. A visszaható, személytelen és módjelentő igék ragozása. A segédigék, viszonyzó és az igeragozás formáinak használata. „Szögyeztetés,“ „Szóvonzat,“ „Szórend.“ Hetenkint egy írásbeli dolgozat. Heti 4 órán.

5. *Történelem.* Ó-kor. Az események színhelyének ismertetése. Ladányi Gedeon kézikönyve után. Heti 3 órán.

6. *Mennyiségtan.* Számolási műveletek, viszonyított és nem viszonyított egész számokkal. Törzs tényezőre bontás. Legnagyobb közös osztó. Legkisebb közös többes. Négy alpművelet tört számokkal. Első foku egyenletek egy ismeretlennel. Kézikönyv: Dr. Mocnik-Wagner Algebra. Heti 3 órán.

7. *Természetrajz.* Ásványtan: bevezetésül chemiai előismeretek, a közéletben és a természetben jelentősebb ásványok meg-

ismertetése után a főbb kőzetek s a földtan röviden. Nehány kirándulás városunk környékére. Tankönyv: Dr. Róth Samu Ásvány-, kőzet- és földtana (4-ik kiadás). Heti 3 órán.

8. *Mértani rajz.* Szerkesztések a görbe vonalú idomok köréből. Diszitményi és szabadkézi rajz. Kézikönyv: Landau-Wohlrab rajzoló geometriája III. füzet. Heti 2 órán.

9. *Testgyakorlás.* Szabadgyakorlatok álló helyzetben, járásban. Az ugrás és futás szabadgyakorlatai. Tornászi állások. Tornászi rendgyakorlatok. Eszközökön és eszközökkel való gyakorlatok. Kirándulások. Birkozás. Játékok és ének. Heti 2 órán.

10. *Éneklés.* Dicsőretek közül 96. 12. 184. 35. 34. 30. 161. 1. 56; zsoltárok közül: 105. 146. 23. 75. 42. 84. 20. 90. 172. Válogatott világi dalok s rövid hangjegy ismertetés. Hetenként két órán.

III. g. osztály.

1. *Vallástan.* Nagy Péter „Konfirmációi nagyobb káté” cz. kézikönyv szerint a „Bevezetés”-től a „Jézus tudományának terjedése” cz. szakaszig. Heti 2 órán.

2. *Magyarnyelv.* Dr. Szinnyi József rendszeres magyarnyelvtana alapján az alak- és mondatban. Értelmes olvasás és szaválás, Dr. Szinnyi József „Magyar olvasókönyv” (III. r.) cz. kézikönyv szerint. Hetenként egy írásbeli dolgozat. Heti 3 órán.

3. *Latinnyelv.* Cornelius Neposból: Themistokles, Aristides és Cimon életrajza fordítva; továbbá Phaedrus meséiből, I. könyv: 1. 3. 4. 5. 7. 9. 10. 13. 15. 20. 21. 24. 26. 28. 31; II. k. 4. 7. 8; III. k. 6. 7. 8. 9. 18; IV. k. 3. 4. 10. számú mesék emlézve. Kézikönyv: Kovács Ferdinánd szótáros kiadása. Alaktani ismertetések és az egyszerű mondatnani szabályok ismertetése. Kézikönyv: „Latinnyelvtan gymn. számára”, írta Szamosi János. II. rész. Hetenként egy írásbeli dolgozat. Heti 6 órán.

4. *Németnyelv.* A Ballagi Károly kézikönyve szerint a „Gyakorlati rész”-ből az „Első évi folyam.” A nyelvtani részből: a főnevek, melléknévek és névmások ragozása. A „Haben, Sein és Werden” segédige jelentőmódjának ragozása. A gyenge igeragozásból a cselekvő alak jelentőmód ragozása és az erős ragozású igék közül egy néhányak a jelenideje. Az egyszerű mondatok szórendje. Hetenként egy írásbeli dolgozat. Heti 4 órán.

5. *Történelem.* Magyarország történelme. Ladányi Gedeon kézikönyve nyomán. Heti 3 órán.

6. *Földrajz.* Afrika, Amerika és Ausztrália természeti viszonyai, megemlítve a fölfedezések történetét is. Végül az idáig szerzett összes földrajzi ismeretek összefoglaló ismételése. Kirándulások. Tankönyv: Laki Dániel földrajza (III. k.) Heti 3 órán.

7. *Mennyiségtan.* Összetett hármasszabályi feladatok megfejtése, a kettős tétel többszörös alkalmazása és a vonalmódszer által. Kamatszámítás. Arányos osztás. Vegyítés és láncz-szabály. Kézikönyv: dr. Mocnik Számтана. Heti 3 órán.

8. *Mértani rajz.* Szerkesztések az egyenes vonalú idomok köréből. Diszitményi és szabadkézi rajz. Kézikönyv: Landau-Wohlrab Rajzoló geometriája. (III.) Heti 2 órán.

9. *Testgyakorlás.* Lásd a IV. gymn. tananyagát. Heti 2 órán.

10. *Éneklés.* A dicséreték közül: IV. XVIII. XXIV. XXX. XXXIV. LIIL. CLXX. CLXXI. CLXXXII. LVII. CLXXXI. A zsoltárok közül: XXV. XLII. LXV. LXXV. XC. CV. CXLVI. Válogatott világi dalok és rövid hangjegy ismertetés. Heti 2 órán.

II. g. osztály.

1. *Vallástan.* A biblia új szövetségi részének ismertetése, összekötve az ide vonatkozó földrajzi és régiségtani ismeretekkel. Kézikönyv „Biblia ismertetés.” Irta Bocsor Lajos. Továbbá Jézus élettörténetének, hegyi beszédének és példabeszédeinek tüzetesebb megismertetése az evangéliumokból; az új-szövetségi szt. könyvek egyes nevezetesebb részeinek olvastatása. Tanított továbbá néhány szebb és kiválóbb templomi ének. (Lásd az énektanítást.) Heti 2 órán.

2. *Magyarnyelv.* A ragos és névutós határozók tüzetes ismertetése, különös tekintettel az átvitt és képes értelemben használt helyhatározó kifejezésekre s a rokon és egymással váltakozó határozók megkülönböztetésére. Összetett mondatok. Mellérendelt mondatok s ezeknek fajtái. Fő és mellékmondatok s ezeknek fajtái olvasmányok alapján, kapcsolatban folytonos alakítani ismétlésekkel. Többszörösen összetett mondatok. Kézikönyv: Dr. Szinnyei József „Magyarnyelvtan“-a. Gyakorlati elemezés ifj. dr. Szinnyei József „Magyar olvasókönyv“-éből. II. rész. Értelmes olvasás, értelmesebb

olvasmányok szabatos elbeszélése, versek betanulása és elszavalása. Hetenkint egy írásbeli dolgozat. Heti 4 órán.

3. *Latinnyelv.* A megelőző évi tananyag részletes ismétlése után az alaktan teljesen bevégeztetett, a szabálytalanságokra is kiterjeszkedve. Az olvasókönyvből a magyar szövegű gyakorlatok ismételve fordítottak s ezenkívül fordítottatott még 4 párbeszéd, továbbá a leírások közül: „De mundo.“, „De sole“, „De luna“, „De stellis“, „De terra“, „De montibus“, „De arboribus“, „De frugibus“; továbbá „De bello Trojano“ s ezen kívül említettetett 30 mese. Kézikönyv: Szamosi János „Latin nyelvtana“ és „Olvasókönyve.“ Hetenként egy írásbeli dolgozat. Heti 7 órán.

4. *Földrajz.* Európa (az osztrák-magyar monarchia kivételével) és Ázsia természeti leírása bővebben, Afrika csak legfőbb vonásokban. Kirándulások. Tankönyv: Laky Dániel földrajza. (II. k.) Heti 3 órán.

5. *Számтан.* A szorzásnál és osztásnál alkalmazható fogások. Az igazításon alapuló rövidített összeadás és kivonás. Rövidített szorzás és osztás. Egyszerű arányok és aránylatok. Hármasszabályra tartozó feladatok megfejtése, egységre vivés útján. A hármasszabályi feladványoknak számjegyekkel való megfejtése aránylatok segítségével. Százalék-számolás. Számolás száztól százra és százban. Kézikönyv: Dr. Mocnik-Shmidt „Számтан“-a. Hetenként 4 órán.

6. *Mértani rajz.* Stereometria. Rajz gyakorlatok körző és vonalzó segítségével. Perspectiva. Kézikönyv: Landau-Wohlrab Rajzó geometriája II. füzet Heti 3 órán.

7. *Szépírás.* Hetenkint 2 órán.

8. *Testgyakorlás.* Szabadgyakorlatok, sor és rendgyakorlatok. Tornászi állások. Fordulat és kanyarodás helyben és menetközben. Különféle menetirányok és menetvonalok. Gyakorlatok a mászó pónán. Játékok. Kirándulások. Hetenkint 2 órán.

9. *Éneklés.* Dicséretetek közül: 5. 13. 14. 15. 18. 24. 33. 34. 35. 42. 50. 53. 57. 67. 70. 82. 99. 101. 92. A zsoltárok közül: 1. 19. 23. 24. 25. 30. 33. 61. 77. 105. 146. Válogatott világi dalok és rövid hangjegyismertetés. Heti 2 órán.

I. g. osztály.

1. *Vallásstan.* A biblia ó-szövetségi részének ismertetése, összekötve a legszükségesebb földrajzi és régiségügyi ismeretekkel. Kézikönyv: „Biblia ismertetés a szentföld rajzával.“ Irta Bocsor Lajos. Az ó-szövetségi szent könyvekben előforduló nevezetesebb részek olvastatása. Hetenként 2 órán.

2. *Magyarnyelv.* A nyelvtanból az alaktani rész egészen, mondattani alapon. Az egyszerű, bővített és összetett mondatok, dr Szinnyei József „Magyar nyelvtana“ szerint. Gyakorlati elemzés dr. ifj. Szinnyei József „Magyar olvasókönyvéből“, alak- és mondattanilag. Értelmes olvasás, a nevezetesebb olvasmányok szabatos elbeszélése; szavalás. Hetenként egy írásbeli dolgozat. Heti 4 órán.

3. *Latinnyelv.* Szamosi János „Latin nyelvtana“ szerint az alaktan bevégezve a rendes igeragozással. Az „Olvasókönyvből“ a megfelelő 39 gyakorlat s 5 kisebb mese fordítása. Hetenkint egy írásbeli dolgozat. Heti 7 órán.

4. *Földrajz.* Az osztrák-magyar monarchia síkságai, felföldei, hegyei, vizei és nevezetesebb helységei természeti fekvés szerint csoportosítva. Az egyes vidékeket jellemző legfőbb állatok, növények, ásványok és kőzetek bemutatása. Térképolvasás. Kirándulások a város határára. Tankönyv: Laky Dániel Földrajza. (I. köt.) Heti 3 órán.

5. *Számtan.* A tizes számrendszer. A négy alapszám tizedes törtekkel. Közönséges törtek. A közönséges és tizedes törtek kölcsönös átváltoztatása. Időszámolási feladatok. Kézikönyv: Dr. Schmidt Ágoston „Számтана.“ Heti 4 órán.

6. *Rajzoló geometria.* A pont és vonal. Vonalok és szögek. A négy alapszámú vonalokkal és szögekkel. A sík idomok ismertetése szemléltető módon. Az idomok területe. Rajzgyakorlatok vonalzóval és körzővel táblai előrajz után. Kézikönyv: Landau-Wohlrab: Rajzoló geometriája I. füzet. Heti 3 órán.

7. *Szépíráás.* Hetenként 2 órán.

8. *Testgyakorlás.* Lásd a II. gymn. tananyagát. Heti 2 órán.

9. *Éneklés.* A dicséretetek közül: XVIII. XX. XXXII. XXXVII. XLVII. LIII. LVI. LVII. LXXVII. CLXXXII. CLXXXIII. CLXXXIV. CXC. A zsoltárok közül: LXXV. LXXVII. LXXXIV. CV. CXXX. CXXXV. CXLVI. Válogatott világi dalok s rövid hangjegyismeretés. Heti 2 órán.

Francia nyelvét, mint önkéntes vállalkozók, tanultak :

a) *Haladó k*: Borbáth Jenő és Hegyi Mózes VIII. k. o., Butyka Boldizsár VI. k. o.

b) *Kezdő k*: Szabó András és Demes Péter VI. k. o., Jakab Miklós V. k. o.

Végzett tananyag: a haladókkal a Schwiedland I. k. ismételése után néhány gyakorlat a II-ik k.-ból; a kezdőkkel „avoir“ és „être„ segédigék, s ezzel kapcsolatos gyakorlatok. Heti 2 órán.

4-ik elemi osztály

(Az első félévben.)

1. *Vallás tan.* Nagy Péter „Uj szövetségi történetek“ című könyvéből „Keresztelő János születése“ cz. szakasztól „Ünnepélyes bemenet Jeruzsálembe“ cz. szakaszig. Hetenkint 2 órán.

2. *Magyarnyelv.* a) Árvai József kézikönyve szerint a mult évi tananyag ismételése után al- és felhangu, rendes- és rendetlen igék, határozott és határozatlan alaku ragozása. b) Elemzés és értelmes olvasás. c) Versek, Gáspár Jánosnak a népiskolák V. és VI. osztálya számára irt „Olvasó könyvéből“. d) Helyesírás. e) Fogalmazás. Heti 6 órán.

3. *Történelem.* Magyarország történetéből a különböző családokból választott királyok kora. Dr. Török Istvánnak a népiskolák számára irt „Magyarország története“ cz. könyve szerint. Hetenát 3 órán.

4. *Szám tan.* a) Méter rendszer ösmertetése. b) A uég y alapmivelet táblán. Tizedes számok általános ismertetése, összeadás és kivonás tizedes számokkal Orbók Mór népiskolák IV. o. számára átdolgozott „Számoló könyve“ szerint. Heti 3 órán.

5. *Földrajz.* Európa és Ázsia ismertetése Brassai Sámuel „Földirata“ szerint. Heti 3 órán.

6. *Természetr ajz.* A gerincztelen állatok és néhány közhasznu ásvány ösmertetése Buza János kézikönyve szerint. Heti 2 órán.

7. *Természettan.* Orbán József „Rövid természettana“ szerint a hőhatásáig. Heti 2 órán.

8. *Alaktan.* Nyolcz alak. Heti 1 órán.

9. *Szépírás.* Heti 2 órán.

10. *Rajz.* Heti 2 órán.

11. *Ének*. Dicséretetek közül: a XXXIV., XXX., IV. I; a zsoltárok közül: a XCI., LXV., XLII és LXXV. s világi dalok. Heti 2 órán.

12. *Torna*. Heti 2 órán.

(A második félévben.)

1. *Vallásstan*. Nagy Péter „Uj-szövetségi történetek“ cz. könyvéből „Ünnepélyes bemenet Jeruzsálembe“ cz. szakasztól végig. Heti 2 órán.

2. *Magyarnyelv*. a) Árvai József kézikönyve szerint, szenvedő, műveltető, tehetős, viszontagló, ikés és rendhagyó igék ragozása. Összevont mondatok. Fő- és mellék mondatok fölemlítése. b) Elemzés és értelmes olvasás. c) Versek Gáspár János népiskolák V. VI. osztálya számára irt „Olvasó könyvéből.“ d) Helyesírás. e) Fogalmazás. Heti 6 órán.

3. *Történelem*. Magyarország történetéből a mohácsi vésztől a jelen korig. Dr. Török Istvánnak a népiskolák számára irt „Magyarország története“ cz. könyve szerint. Heti 3 órán.

4. *Számítan*. Számolás többnevű számokkal. A gyakrabban előforduló tizedes és közönséges törtekkel való számolás. Orbók Mór népiskolák IV. osztálya számára átdolgozott „Számoló könyve“ szerint. Heti 3 órán.

5. *Földrajz*. Afrika, Amerika és Ausztrália ismertetése, Braszai Sámuel „Földirata“ nyomán. Heti 3 órán.

6. *Természettan*. A növények egyes részeinek ösmertetése. Ösmeretesebb növények leírása Buza János „Természettan“ szerint. Heti 2 órán.

7. *Természettan*. Orbán József „Rövid természettana“ szerint a hő hatásától némely kihagyásokkal végig. Heti 2 órán.

8. *Alaktan*. Szőnyi Pál kézikönyve szerint a gulák és egyenlő lapu testek leírása. Heti 1 órán.

8. *Szépírás*. Hetenát 2 órán.

10. *Rajz*. Hétenát 2 órán.

11. *Ének*. a) A dicséretetek közül: a VIII., XII., XXX., XIII., XXXV., CCXIV.; a zsoltárok közül a XXV., XLIV., CIII., CV., s a világi dalok és rövid hangjegyösmertetés. Heti 2 órán.

12. *Torna*. Hétenát 2 órán.

3-ik elemi osztály.

(Az első félévben.)

1. *Vallástan.* Nagy Péter „Szenttörténetek“ cz. kézikönyvéből a „Világ teremtése“-től a „Birák“-ig. Hetenként 2 órán.

2. *Magyarnyelv.* a) Árvai József kézikönyve szerint a betű- és szótan, a szótagolás szabályai, a nevek és azok ragozása, cselekvő igék ragozása a három főidőben, elemzés szótanilag; b) a folyékony és értelmes olvasás gyakorlása és versek Gáspár Jánosnak a népiskolák III. osztálya számára írott olvasókönyvéből; c) fogalmazási és helyesírási gyakorlatok. Hetenként 6 órán.

3. *Történelem.* Lame Fleuri után Szilágyi Sándor által fordított „Hajdankor története“ cz. kézikönyvéből 12 érdekesebb darab elbeszélése. Hetenként 3 órán.

4. *Számтан.* A méter mértékek részletes ismertetése után gyakorlati kérdések; b) számolás a falı táblán, az összeadás és kivonási miveletek; a számok ismertetése és osztályozása 1—1000-ig terjedő számkörben. Kézikönyv: Dr. Mocnik-Orbók „Számolókönyve“ a népiskolák III. osztálya számára. Hetenkint 3 órán.

5. *Földrajz.* A szükséges földrajzi fogalmak ismétlése után a Tiszán tuli és erdélyi kerületek természeti ismertetése Ballagi Károly kézikönyve szerint. Hetenkint 3 órán.

6. *Természetrajz.* Az emlősök ismertetése és leírása Buza János kézikönyvéből. Hetenként 3 órán.

7. *Alaktan.* Néhány egyszerűbb alak felismerése és meghatározása Szőnyi Pál kézikönyve szerint. Hetenként 1 órán.

8. *Írás.* A szép és helyesírás gyakorlása. Hetenként 2 órán.

9. *Rajz.* Egyenes vonalú ábrák a Kozma-Felméri-féle pont-hálózat minták nyomán. Heti 2 órán.

10. *Ének.* Egyházi és világi dalok 2 hangon. Heti 2 órán.

11. *Torna.* Hetenként 2 órán, tanította: Lázár József.

(A második félévben.)

1. *Vallástan.* Nagy Péter „Szent történetek“ cz. kézikönyvéből a „Birák“ cz. szakasztól végig. Heti 2 órán.

2. *Magyar nyelvtan.* Árvai József kézikönyve szerint: a) szóképzés, szóösszetétel, névragozás; a bővített mondatok alkotása és

alkatrészei, igeragozás a jelentő és foglaló módban; értelmes olvasás, elemzés, versek Gáspár Jánosnak a III. o. számára írt olvasókönyvéből; c) fogalmazási és helyesírási gyakorlatok. Heti 6 órán.

3. *Történelem.* Dr. Török István „Magyarország történeté-“ből a „Hunok korá“-tól a „Különböző házakból választott királyok koráig“. Hetenként 3 órán.

4. *Számtan.* Főbeli számvetés, számolás falitáblán, a négy alapművelet egész számokkal. Kézikönyv: Dr. Mocnik-Orbók „Számoló könyve“ a népiskolák III. o. számára. Heti 3 órán.

5. *Földrajz.* A Dunán túli, Dunán inneni és a Tiszán inneni kerületek természeti alapon ismertetve Ballagi Károly kézikönyve szerint. Hetenként 3 órán.

6. *Természetrajz.* A madarak, hüllők, kétéltűek és halak ismertetése Buza János kézikönyve szerint. Heti 3 órán.

7. *Alaktan.* Nehány nevezetesebb alak felismerése és meghatározása Szőnyi Pál kézikönyve szerint. Heti 1 órán.

8. *Írás.* A szép és helyes írás gyakorlása. Heti 2 órán.

9. *Rajz.* Egyenes és görbe vonalú ábrák a Kozma-Felméri féle ponthálózatos minták nyomán.

10. *Ének.* Egyházi és világi dalok két hangon. Heti 2 órán.

11. *Torna.* Heti 2 órán, tanította: Lázár József.

2-ik elemi osztály.

(Az első félévben.)

1. *Vallástan.* Erkölcsi elbeszélések Gáspár János a népiskolák 2-ik, 3-ik és 4-ik osztályai számára írott olvasókönyvéből és az életből válogatva. Heti 4 órán.

2. *Beszéd- és értelemgyakorlatok.* Nagy László „Vezérkönyve“ alapján a 4. és 5. szakasz kapcsolatba hozva természeti és földrajzi előismeretekkel. Heti 2 órán.

3. *Magyar nyelv.* a) Gépies és értelmes olvasás Gáspár János olvasó könyvéből. b) Bevezetés a nyelvtan elemeibe, nyelvtani gyakorlatok Nagy László vezérkönyve nyomán. c) Versek. Heti 7 órán.

4. *Számtan.* Összeadás, kivonás, szorzás és osztás főben, a százaz számkörben. Orbók Mórnak a 2. o. számára írott „Számoló könyve szerint.“ Heti 4 órán.

5. *Földrajz.* Előismeretek a beszéd- és értelemgyakorlatok alapján. Heti 4 órán.

6. *Természetrajz.* A közönségesebb házi emlősök és madarak Pánczél Ferencz kézikönyve nyomán. Heti 2 órán.

7. *Írás.* Részint előirattal ellátott Rigler-féle füzetes irkába, részint ütenyezve. Heti 4 órán.

8. *Ének.* Egyházi és világi énekek. Heti 2 órán.

(A második félévben.)

1. *Vallás.* Erkölcsi elbeszélések Gáspár János a népiskolák 4-ik, 5-ik és 6-ik osztályai számára írott olvasókönyvéből és az életből válogatva. Heti 4 órán.

2. *Beszéd- és értelemgyakorlatok.* Nagy László „Vezérkönyve“ szerint a 6-ik szakasz, a természet körébe eső némely jeleuségek: az ég, idő, Isten. Hetenként 2 órán.

3. *Magyarnyelv.* a) Gépies és értelmes olvasás Gáspár János olvasókönyvéből. b) Bevezetés a nyelvtan elemeibe, nyelvtani gyakorlatok, Nagy László „Vezérkönyve“ nyomán. Versek. Hetenként 7 órán.

4. *Számтан.* Föbeli összeadás, kivonás, szorzás, osztás, a számjegyek leírása és a számjegy helyi értékének ismertetése, az 1000-es számkörben. Orbók Mór a népiskolák 2-ik osztálya számára átdolgozott könyve nyomán. Heti 4 órán.

5. *Földrajz.* Erdély földrajza a folyamrendszer szerint, Pánczél Ferencz kézikönyve nyomán. Heti 4 órán.

7. *Természetrajz.* A houi vademlősök és a madarak, Pánczél Ferencz kézikönyve nyomán. Heti 2 órán.

7. *Írás.* Részint előirattal ellátott Rigler-féle füzetes irkába, részint ütenyezve. Heti 4 órán.

8. *Ének.* Egyházi és világi énekek. Heti 2 órán.

1-ső elemi osztály.

(Az első félévben.)

1. *Erkölesi irányu elbeszélések.* Gáspár János népiskolai olvasókönyveiből és az életből válogatva, összesen 25 darab tanulságos elbeszélés. Heti 3 órán.

2. *Beszéd- és értelemgyakorlatok.* Nagy László vezérkönyve szerint az első és második szakasz. Az iskolai előkészítés, szoktatás stb. Kiváló figyelemmel az értelmes és folyékony beszédre, s helyes gondolkodásra. Hetenként 3 órán.

3. *Olvasás.* Kezdőknek írva olvasás Gönczy Pál A-B-C-je szerint, haladóknak Gáspár János által a népiskolák 2-ik o. számára irt olvasókönyvből gépies olvasás. Hetenként az irással együtt 10 órán.

4. *Számtan.* Kezdőknek 20-ig mind a négy alpművelet főben, táblán a nagyobbítás, kisebbítés és sokszorozás; haladóknak 50-ig mind a négy alpművelet főben, táblán a nagyobbítás, kisebbítés és sokszorozás. Dr. Mocnik-Orbók-féle számológépv alapján, számológép, számolóvessző és más alkalmas szemléltető tárgyak segítségével. Hétenát 5 órán.

5. *Írás.* Beosztva az olvasási órákba.

6. *Vers.* A beszéd- és értelemgyakorlatokból kifolyólag 10 darab, ezeken kívül minden gyermeknek külön egy darab.

7. *Ének.* Hallás után 1 egyházi, 1 vallásos és gyermeki kedélyhez mért 10 világi dal. Hetenként 2 órán.

(A második félévben.)

1. *Erkölcsei irányu elbeszélések.* Gáspár János népiskolai olvasókönyveiből és az életből válogatva összesen 22 tanulságos elbeszélés. Hetenként 3 órán.

2. *Beszéd- és értelemgyakorlatok.* Nagy László vezérkönyve szerint a III-ik szakasz, vagyis a háziállatok ismertetése közvetett és közvetlen szemléltetés útján. Heti 3 órán.

3. *Olvasás.* Kezdőknek írva olvasás Gönczy Pál A-B-C-je szerint; haladóknak Gáspár János által a népiskolák II-ik osztálya számára irt olvasókönyvből gépies olvasás. Hetenként az irással együtt 10 órán.

4. *Számtan.* Kezdőknek 30-ig mind a négy alpművelet főben, táblán a nagyobbítás, kisebbítés és sokszorozás; haladóknak 100-ig ugyancsak a négy alpművelet főben, táblán a nagyobbítás, kisebbítés és sokszorozás. Dr. Mocnik-Orbók-féle számológépv alapján, számológép, számolóvessző és más alkalmas szemléltető tárgyak segítségével. Heti 5 órán.

5. *Írás.* Beosztva az olvasási órákba.

6. *Vers.* A beszéd- és értelemgyakorlatokból kifolyólag 8 darab, ezeken kívül minden gyermeknek egy darab.

7. *Ének.* Hallás után 2 egyházi ének és gyermeki kedélyhez mért 8 világi dal. Hetenként 2 órán.

VI.

A közvizsgálatok sorrendje az isk. év végén.

- Junius 17-én, vasárnap d. u. 3 órakor ünnepély néhai b. e. Magyarósi Sz. J. emlékoszlopánál és ugyanekkor testgyakorlati vizsgálat a collegium kortjében. Az ünnepély programja annak idejében közölve lesz.
- „ 18-án, hétfőn, d. u. 5 órakor a VII. és VIII. g. o. *Kis*-féle ösztöndijasok magántanítványainak megvizsgálása.
- „ 19-én, kedden, d. e. a IV. elemi osztály.
- „ „ „ d. u. a II. elemi osztály.
- „ 20-án, szerdán, d. e. a III. elemi osztály.
- „ „ „ d. u. az I. elemi osztály.
- „ 21-én, csütörtökön, d. e. a VII. g. osztály a vallásból, philos. propaed.-ból és a nyelvekből.
- „ „ „ d. u. a VI. g. o. a történelemből, mennyiségtanból és a természetrajzból.
- „ 22-én, pénteken, d. e. a IV. g. o. történelem, mennyiségtan és a természetrajzból.
- „ „ „ d. u. az V. g. o. a vallásból s a nyelvekből.
- „ 23-án, szombaton, egész nap az I. g. osztály.
- „ 24-én, vasárnap, d. e. 11 órakor a francia nyelvből pályázók megvizsgálása; a *Kis*-féle 25 frt 20 kros jutalomra; ugyanekkor vizsgálatot tesznek, kik a francia nyelv tanulására önként jelentkeztek.

Junius 24-én, vasárnap. d. u. a zene- és énekkar vizsgálata; a gr. *Haller*-féle zenejuttalmak kiosztása, az ez évi pályázatok eredményének kihirdetése és évváró ünnepély.

- „ 25-én, hétfőn, egész nap a II. g. osztály.
 „ 26-án, kedden, egész nap a III. g. osztály.
 „ 27-én, szerdán, d. e. az V. g. osztály történelem, mennyiségtan és természetrajzból.
 „ „ „ d. u. a IV. g. o. a vallásból és a nyelvekből
 „ 28-án- csütörtökön, d. e. a VI. g. o. a vallásból és a nyelvekből.
 „ „ „ d. u. a VII. g. o. történelem, mennyiségtan és természettanból.

- Megjegyzések:** a) A hétköznapi vizsgálatok rendszeren d. e. 7 órakor és d. u. 3 órakor szoktak kezdődni.
 b) A VIII. g. osztályosok évváró vizsgálata május 24.
 c) Az érettségi vizsgálat írásbeli része május 25—29, szóbeli része pedig junius hó 25-ik napján lesz.
 d) A helybeli középiskolák VIII. osztályaiban tanuló ref. ifjak vizsgálata a vallástanból május 11-én d. e. 8 órakor, a többieké junius hó 16-án delelőtt 10—12-ig tartatott meg.
 e) A szépírástért járó *Kis*-féle 25 frt 20 kros jutalomra a pályázat junius 1-én kezdődik.
 f) Az elemi osztályosok első félévi közvizsgálatai február 10. és 11. napjain tartattak volt meg.

VII.

Iskolánk kebelében levő egyesületek.

a) Tanári olvasóköri.

Tagjainak száma ez iskolai évben 17. Évi tagsági díj 3 frt. Részint saját pénztára, részint az iskolai könyvtár pénzalapja terhére, részint egyes tagok szivességéből, vagy hivatalból járatta a következő folyóiratokat, hírlapokat: 1. Prot. egyházi és iskolai lap. 2. Protestáns Közlöny. 3. Debreczeni prot. lap. 4. Sárospataki lapok. 5. Dunántuli prot. közlöny. 6. Protestáns néptanító. 7. Közoktatás. 8. Család és iskola. 9. Néptanítók Lapja. 10. Petőfi muzeum. 11. Tanáregyesületi közlöny. 12. Keresztény magvető. 13. Magyar paedagogiai szemle. 14. Magyar philosophiai szemle. 15. Budapesti szemle. 16. Századok. 17. Történelmi tár. 18. Magyar történelmi életrajzok. 19. Egyetemes philologiai közlöny. 20. Hazánk (történelmi közlöny.) 21. Természettudományi közlöny. 22. Orvos-term. tudományi értesítő. 23. Annalen der Physik und Chemie. 24. Természetrizsi füzetek. 25. Figyelő (irodalomtörténelmi közlöny). 26. Magyar nyelvőr. 27. Magyar könyvszemle. 28. Népszerű természettudományi előadások gyűjteménye. 29. Irodalmi értesítő.

A saját pénztárából szerzett műveket év végén az iskolai könyvtárnak szokta adni.

b) Ifjusági olvasó egyesület.

A székely-udvarhelyi ev. ref. collegiumi tanuló ifjuság Olvasó-egyesületének alapszabályai.

Első szakasz.

Általános meghatározások.

1. §. Czi m.

Székely-udvarhelyi ev. ref. collegium ifjusági olvasó-egyesülete.

2. §. C z é l.

Napi és heti lapok, valamint a szépirodalmi és tudományos folyóiratok és könyvek olvasása által mivelődésre, megengedhető

játékok által pedig időtöltésre nyújtani alkalmat a felső gymnasiumi tanuló ifjuságnak.

3. §. Tagok.

Az egyesület tagjává lehet minden ev. ref. collegiumbéli V—VIII. osztályos tanuló, ha ezen szabályokban meghatározott kötelességeket teljesíti, és ezen kívül tagok lehetnek a gondnokok, tanárok és tanítók.

Az egyesület tagjai *a)* évdijasok és *b)* díjmentesek.

a) Az évdijas tag évenként 2 forintot fizet, akár egyszerre, akár négy részletben előre és pedig szeptemberben, újévkor, husvét és pünkösöd után.

b) Díjmentesek, kiket a választmány írásbeli kérelmükre — ismeretes szegénységük alapján — felvesz. A díjmentesség csak egy évig tart, de a választmány által ismételt kérésre megújítható; a díjmentes tagok száma azonban 10-nél több nem lehet; a folyamodásokat pedig szept. 15-ig kell az elnökhöz beadni.

4. §. Hátrálékosok.

A kik az esedékessé vált tagsági díjat be nem fizetik, azoknak neveit az egyesület pénztárosa további intézkedés végett a választmány elé terjeszti, hogy az szükség esetében az igazgatóság útján érvényesíthesse követelését.

5. §. Kilépés.

A kilépés rendszeren csak az iskolai év végén történhetik, mert a kötelezettség mindig egy iskolai évre szól; de időközben történő önkéntes eltávozás vagy elutasítás, valamint ide belépés esetében is az illető csak a rá nézve esedékessé vált évnegyedes tagsági díjat fizeti.

6. §. Az egyesületi év.

Az egyesületi év szeptember 1-én kezdődik és tart jul. 1-ig.

7. §. A tagok kizárása.

Az egyesület körében elkövetett gyakori rendetlenkedés vagy más botrányos magaviselet miatt, a választmány ajánlatára a közgyűlés mondhatja ki a kirekesztési határozatot.

Második szakasz.

8. §. Az egyesület szervezete.

Az egyesület minden isk. év elején újra szervezkedik, mikor is a tanári-szék által választott elnök-tanár közgyűlést hirdet, melyen az alelnök, a választmányi tagok és tisztviselők megválasztatván, ezeket bizza meg ügyeinek további vezetésével.

9. §. A közgyűlés.

A közgyűlésben részt vehet az egyesület minden tagja. Rendes közgyűlés minden évben kétféle, és pedig: egy szept. első felében és egy június második felében tartandó, rendkívüli azonban mindannyiszor, valahányszor az egyesület érdekében az elnök vagy választmány szükségesnek tartja.

10. §. Az egyesület hatásköre.

A közgyűlés hatáskörébe tartozik általában az egyesület minden olyan ügyeinek elintézése, melyeket nem bízott se a választmányra, se az egyesület egyes tisztviselőire. Az alakuló közgyűlés választ: 1 alelnököt, a tanító személyzet köréből, továbbá egy jegyzőt, egy pénztárost, egy könyvtárost, 2 ellenőrt és 10 választmányi tagot, még pedig, a tanító személyzet köréből 2, és mindenik felgymn. osztályból 2—2. A választás rendszerint ajánlás folytán és névszerinti szavazás útján történik; de 3 tag kivánságára titkosan ejtendő meg s viszonylagos szavazattöbbség is dönt. Szavazategyenlőség esetében sorshuzás történik.*) A közgyűlés — ha ki volt hirdetve — a jelenlevő tagok számára való tekintet nélkül mindig határozatképes, és határozatait általános többséggel hozza. A közgyűlés jegyzőkönyve a rá következő legelső választmányi gyűlésen hitelesítendő.

11. §. A választmány.

Az egyesület tisztviselőit és a választmányt bizza meg ügyeinek vezetésével, kik e bizalomból kifolyólag kötelességüknek ismerik az egyesület fennállásáról, gyarapodásáról gondoskodni, annak minden ügyeit az alapszabályok értelmében intézni.

*) A júniusban tartandó közgyűlés legfontosabb teendője a választmány azon jelentésének tárgyalása, mely az egyesület lefolyt évi állásáról szól és a mely egész terjedelmében jegyzőkönyvre veendő.

A tisztviselők és választmányi tagok vannak arra hivatva, s az egyesülettől megbizva, hogy a rendre felügyeljenek, a rendetlenkedőket, az illem szabályairól megfélemedezőket figyelmeztessék a szabályszerű rend fentartására.

A választmány minden hónap első hetében rendes gyűlést tart, az elnök vagy alelnök vezetése alatt, s ha szükség kívánja, máskor is.

A választmányi gyűléseken, az egyesület minden tagja jelen lehet ugyan, de szavazati joguk csak a választmányi tagoknak s tisztviselőknak van, ők lévén felelősök intézkedésökről.

A választmányi tagok kötelesek a gyűléseken pontosan megjelenni, az egyesület előmenetelét kitelhetőleg előmozdítani, a felmerülhető rendetlenkedést megakadályozni és megbízatásukban pontosan eljárni.

A választmányi gyűlés, ha az elnökön kívül legalább 6 tag jelen van, határozatképes.

E gyűléseken:

a) A mult ülés jegyzőkönyve hitelesítés végett felolvastatik.

b) Számot adnak eljárásukról azon tagok, kikre a felolvasott jegyzőkönyv valamelyik pontja szerint valami teendő volt bizva.

c) A pénztáros számol a pénztár állásáról, mely pontosan jegyzőkönyvre veendő.

d) Egyesek indítványai tárgyaltnak és a könyvkiadás ideje megállapittatik.

e) A megszerzendő hirlapok, folyóiratok, könyvek, térképek, butorok, az iskolai törvények által megengedett játék-cszközök s más szükségletek beszerzéséről határoz s határozata miként fogantositásáról intézkedik.

f) Minthogy az egyesület legfőbb céljának csak ugy felelhet meg, ha nemcsak a hirlapok és folyóiratok számát, de könyvtárát is növeli: a választmány kötelessége a hirlapok s egyéb mellözhetetlen szükségeselek fedezése után fenmaradt pénzt a könyvtár gyarapítására fordítani.

g) A választmány minden egyesületi év végén kimerítő jelentést készített és terjeszt a közgyűlés elé a tagok számáról s általában az egyesület lefolyt évi működéséről. E statisztikai kimutatásszerű jelentés főbb adatai az évi értesítőben is közöltetnek és így adalékul szolgálnak az egyesület történelméhez is.

12. §. Elnök.

A tanári szék által évről-évre választott elnök lévén feje az egyesületnek, örököl annak fennállása, jó hírneve, ügyeinek rendben léte fölött és elnököl a köz- és választmányi gyűléseken. Az igazgatás teendőit vagy egyedül folytatja, vagy az alelnökkel megosztja, az egyesületet képviseli, vagy felhatalmazottja által képviselteti, a kiadásokat utalványozza, még pedig 20 frt erejéig a választmány utólagos jóváhagyásával.

A rendes vagy rendkívüli köz- és választmányi gyűlések napját az elnök határozza meg, melyről a jegyző értesíti az egyesület s illetve a választmány tagjait és a tisztviselőket. Elnök akadályoztatása esetében az elnöki jogokat az alelnök gyakorolja.

13. §. Jegyző.

A jegyző kötelessége a köz- és választmányi gyűlésekre a tagoknak személyenkinti meghívásáról gondoskodni, ezen kívül nevezett gyűlések napjait az egyesület helyiségében kifüggesztett táblán ki is hirdeti, továbbá a gyűlések jegyzőkönyveit vezeti, azokat a gyűlésen felolvassa és hitelesítésökről gondoskodik.

Az egyesület levelezéseit folytatja, az értesítéseket, felszólításokat, meghívókat fogalmazza, aláírja, s a szükségesek közzétételéről gondoskodik.

Eljárásairól a gyűléseken számol. A statistikai kimutatásszerű jelentést, az illető választmányi tagok segélyével elkészíti, s egyéb jelentéseivel együtt választmány elébe terjeszti.

A jegyző a tagsági díj fizetése alól föl van mentve s ezen kívül egész évre 4 frtot kap szeptemberi, ujévi, husvétii és pünkösti részletekben.

14. §. Pénztáros.

A pénztáros kötelessége: a tagsági díjakat és az egyesület egyéb jövedelmét nyugta mellett bevenni, az évdíjasok és a díjmentesek névsorát az olvasó szoba falára kifüggeszteni.

Pénzt csak az elnök, vagy helyettese által aláírt utalványra adhat ki. A bevételekről és kiadásokról oly pontos naplót vezet, melyből bármikor kitűnjék a pénztár állása.

Minden választmányi gyűlésen köteles a lefolyt hónapban

történt pénztári bevételekről és kiadásokról számolni, kiváonatra előmutatván a bizonyítékokat is.

Év végén az egyesület évi bevételeiről és kiadásairól számadást készít és terjeszt a választmányi gyűlés elébe.

A pénztári hiányokért megtérítés terhe alatt felelős.

E kötelezettsége csak akkor szűnik meg, ha a választmány átvizsgálja számadásait, őt a további felelőség terhe alól jegyzőkönyvileg felmenti.

Kötelessége továbbá az egyesület háztartásához szükséges dolgokról tüzelő-, világítószerek beszerzéséről, butorok s más beruházási tárgyak igazittatásáról gondoskodni. A pénztáros a jegyzővel egyenlő javadalmazásban részesül.

15. §. Könyvtáros.

A könyvtáros kötelessége a választmány által meghatározott hirlapokat, folyóiratokat, könyveket megrendelni, a meglevőket anyakönyvbe s onnan leltárba írni s róluk felelni.

A hirlapokat és folyóiratokat ő tartja rendben s a már olvasott lapokat ő zárja el. A büntetés díjakat beszedi és a pénztárosnak — ellennyugta és nyugta mellett — haladéktalanul átadja.

A könyvtárt rendben tartja, a könyveket, hirlapokat, folyóiratokat bekötteti, a könyveket kiadja s mind kiadásukról, mind bevételükéről szabályszerű forgalmi jegyzőkönyvet vezet. A választmánynak oly nemű határozatait, melyek hivatala körébe tartoznak, teljesíti.

Év végén a reábizottakat hiány nélkül átadja a választmánynak. A hivatala körében netalán felmerült hiányokért felelős. A leltár mellett felügyelete és felelősége alá adott butorokra, képekre és összes beruházási tárgyakra gondot visel.

A könyvtárosnak kötelessége a szolga fogadásáról gondoskodni és a választmánynak az ujonnan megjelenő nevezetesebb irodalmi termékeket, megszerzés végett, ajánlani.

A könyvtáros tau- és lakdíj mentességben részesül s ezenkívül tagságdíjat nem fizet és a koptatásdíj is őt illeti.

16. §. Ellenőrök.

A választmány minden tagjának kötelessége ugyan felügyelni az egyesület helyiségében az illető rendre és csendre, de különö-

sen az ellenőröknek szoros és mulhatlan kötelessége ügyelni, hogy rendetlenség, illemsértés, joggal való visszaélés, alapszabály áthágás ne történjék.

Az ellenőrök kötelesek a könyvtár és pénztár átvételénél és átadásánál hivatalból jelen lenni; a könyvtári anya- s szaporodási-jegyzőkönyveket s a pénztári naplót és számadást év végén pontosan átvizsgálni s addig is koronkiut megvizsgálni, hogy a pénztár és könyvtár rendben vannak-e? a pénztári és könyvtári jegyzőkönyvek vezetettek-e pontosan? a tagság-díjak befolytak-e kellő időben? a hírlapok és folyóiratok a könyvtáros által rendben és tisztán tartatnak-e? Kötelességök továbbá a rendfentartás érdekében a rendetlenkedőket, vagy az alapszabályok durva megsértőit első esetben figyelmeztetni, ismétlés esetében pedig a választmánynak följelenteni.

Szünidői könyvkiadásnál az ellenőrök segédkeznek.

Az ellenőrök a tagságdíj fizetés alól fel vannak mentve.

17. §. A tagok jogai és kötelességei s a rendtartás.

a) Minden tagnak joga van az egyesület olvasó szobájában lévő hírlapokat és folyóiratokat, valamint könyvtárában levő műveket, a szabályok megtartása mellett olvasni. Azonban, ki hírlapot, folyóiratot vagy játszó eszközt az olvasó szoba asztaláról elviszen, első esetben 1 frt birsággal sújtandó; ismétlés esetében az egyesülethől a választmány által kirekesztetik.

b) A napilapok három napig, a hetiek egy hétig, a koronként megjelenő folyóiratok pedig egy hónapig az olv. szoba asztalán állanak, azontul a könyvtáros elrakja, azonban a rendes könyvkiadási órák alatt 24 óráig terjedő használatra kivehető.

c) A könyvkiadási órákban, melyeket időnkint a választmány állapít meg, a kiveendő könyvet a kivevő saját nevével együtt köteles a könyvtáros által a forgalmi jegyzőkönyvbe feljegyeztetni.

d) A kivett könyveket 14 nap mulva okvetetlen be kell adni, hogy mások is kivehessék. A könyvkivétel előjegyzési sorrendben történik.

e) Ha valaki a kivett könyv külsején jelentékeny sértést vagy szakítást teszen, köteles a beköttetés árát megfizetni, ha pedig levelein ejt könnyen ki sem javítható hibát vagy beszennyezést, tartozik a könyvet megszerezni, vagy árát egészen megfizetni

s a mű övé marad. Ki vonakodnék ebbeli kötelességének eleget tenni, a coll. igazgatóság által fog a kár megtérítésére szoríttatni.

f) A szüreti, karácsonyi, husvétii és pünkösdi szünidőkre az egyesület tagjainak jogukban áll könyveket kivenni. De a kivett könyveket a collegiumon kívül álló egyéneknek átadni a legszigorubban tiltva van s ki ez ellen vét, első esetben is 5 frt bírsággal sújtatik.

g) Szünidőre történő könyvkiadás alkalmával, mi az ellenőrök jelenlétében, rendesen a szünidő megadása előtt 2--3 nappal mindig megtartandó, a tagok nyilvános sorshuzás által megállapított sorrend szerint vehetnek ki egy művet. Ha a választás egyszer lejárt, másodsor már fordított sorrendben történik a könyvkiadás.

Szorgalomszak alatt egyszerre csak egy művet lehet kivenni s 14 napig kéznél tartani. Ki a kiszabott határidőig a kéznél levő művet nem adja be: mindennapi késedelemért kötetenként 2 kr büntetés díjt fizet.

A szünidőre kivett könyveket a következő szorgalomszak 3 első napján, a koptatás-díjjal együtt, egy kötet után 2 krt számítva, minden tag köteles beadni, különben naponként minden kötetért 2 kr büntetés díjat fizet.

h) Az olvasó szobában dohányozni, hangosan beszélni, vagy az olvasókat háborgatni szigorúan tiltva van s ki ez ellen vét, a választmány által első ízben is a legszigorubban büntetendő.

i) Az olvasó szoba szorgalomszak alatt Szt-György naptól Szt.-Mihály napig reggeli 6 órától estéli 10 óráig, a többi hónapokban pedig reggeli 7 órától estéli 9-ig nyitva áll és szürkülettől van világítva.

k) Ki az egyesület bárminemű vagyonában kárt teszen, köteles annak a választmány által meghatározott becsértékét haladéktalanul megfizetni.

l) Végül jogában áll minden tagnak az ellenőröknél álló javaslatkönyvbe indítványait, vagy sérelmét bejegyezni. Az ilyen indítványok felett a legközelebbi választmányi gyűlés határoz.

Harmadik szakasz.

18. §. A feloszlás eshetősége.

Az év végén az egyesület helyiségeinek és a könyvtári szekrényeknek kulcsait, továbbá a lezárt törzskönyvet, pénztári és vá-

lasztmányi jegyzőkönyveket, a lehető pénzkészletet és az átvevő bizottság írásba foglalt jelentését az igazgatóságához juttatás végett, az egyesületi elnöknek kell átadni.

Az egyesület könyvtára- és összes vagyona felett az iskolai előljáráóság rendelkezik s szükség esetében az egyesületet fel is oszlathatja.

Ezen alapszabályok a tanári szék jóváhagyása után azonnal életbe lépnek.

Székely-Udvarhely, 1888. márcz. 1.

Bod Károly,
elnök.

Kállai István,
jegyző.

43—1888.

Látta és helyben hagyta a tanári-szék.

Sz.-Udvarhely, 1888. márczius 10-én.

Bod Károly,
igazgató.

Báthori Gyula,
jegyző.

Ez évben a tagok száma 96 volt, tartott 12 választmányi és 3 közgyűlést. Tagsági díjakból befolyt 171 frt 50 kr; a fiatalági bál jövedelméből 43 frt 82 kr; vegyes bevételek (elárverezett lapokból s könyvekből) 224 frt 3 kr., tehát összesen 439 frt 35 krnyi jövedelemmel rendelkezett. Ebből hirlapokra s folyóiratokra fordított 104 frt 26 krt; könyvvásárlásra 79 frt 74 krt; könyvköttetésre 48 frt 35 krt; butorzatra, játékeszközökre s más beruházási tárgyakra 54 frt 77 krt; vegyes szükségletekre (fűtés, világítás stb.) 119 frt 42 krt, ilyhát 406 frt 54 kr. kiadást fedezett.

A tagok következő hirlapokat és folyóiratokat olvasták: Egyetértés, Budapesti Hirlap, Fővárosi Lapok, Ország-Világ, Ellenzék, Kolozsvár (1887), Vasárnapi Ujság, Erdélyi Híradó (1888), Székely Nemzet, Bolond Istók (1887), Borsszem Jankó (1888), Hazánk, Figyelő, Budapesti Szemle.

Könyvtárát év folytán a következő művekkel gyarapította: A hegyek közül, Gyarmathy Zsigánétól. — Kortársaink, dr. Fésüs Györgytől. — Magyarhölgyek életrajzai, Endrődy Sándortól. — Cook a tengerész, Müller után, dr. Fésüstől. — A magyar színmű-

irodalom története, dr. Váli Bélától. — Magyar Helikon (5—6. köt.) — Magyar Nyelvőr kétévi folyama. — A megnevezett könyvek s folyóiratok értéke 110 frt 4 kr. A könyvtárban levő művek száma 460; a kötetek száma 1156; darab számra van 1030 darab könyv s folyóirat. — Vagyoni cselekvő állás év végén 32 frt 81 kr.

c) Önképzőkör.

Tagjai voltak a VII. és VIII. gymn. osztálybeli tanulók, számszerint 37, de évközben kettő az iskolából eltávozván, kettő pedig az önképzőkörből kimaradván, év végén maradt 33 tag.

A titkári tisztséget Bencze Márton VIII., a jegyzőit Borbáth Jenő VIII. és Balogh Ferencz VII. gymn. o. tanulók viselték.

Az ülések vasárnaponként d. e. 9 órakor tartattak, s az iskolai év folytán 25 ülés volt s a határozatok 130. jk. folyó szám alatt hozattak.

Az önképzőkör az alapszabályok tőke emelésére vonatkozó intézkedések szemelött tartásával 31 frtot tüzött volt ki szavalatok és különféle pályaművek megjutalmazására.

A pályázatok eredménye és a pályadíjak miként történt kiosztása más helyen van feltüntetve.

Év folytán beadatott 54 dolgozat, bírálatra ki lett adva 29 s ezek közül elfogadtatott 6 és pedig: a) három költemény, írói Bencze Márton és Balogh Ferencz; b) egy novelle, szerzője Balogh Ferencz; egy alkalmi beszéd, írója Bencze Márton; d) egy bírálat, készítője Bencze Márton.

Szavaltak 29-szer, ezek közül dicséretes volt 3, sikerült 18, jó 5, meglehető 3.

Az önképzőkör vagyoni állása július hó elsején: 552 frt 62 kr.

d) Gyermekek-könyvtár.

Tagjainak száma ezen iskolai évben 149. Évi tagsági díj 30 kr.

Saját pénztára terhére járatta a „Kis Lap“ négy példányát, a „Hasznos mulattató“ egy példányát. Részint újra köttetett, részint kijavított 82 drb könyvet.

A könyvtár gyarapítása céljából hozatott 21 drb „Hoffmann“-féle ifjusági elbeszélést; darabját 50 krért, nevezetesen:

1. „Becsületszó.“ 2. „Loangó.“ 3. „Egy fedél alatt.“ 4. „Két hű barát.“ 5. „Hűség és álnokság.“ 6. „A testvérek.“ 7. „A jötték kamatai.“ 8. „Mylord Cat.“ 9. „A megtért.“ 10. „Az Inka kincse.“ 11. „Az élet biztosítás.“ 12. „Az igazság napfényre jő.“ 13. „Próbák.“ 14. „A hű szív.“ 15. „Egy levél a szt. írásból.“ 16. „A magas éjszaka.“ 17. „A munka jutalma.“ 18. „Anyai szeretet.“ 19. „Szenvedések iskolája.“ 20. „A helgolandi fiú.“ 21. „Ki mint vet, úgy arat.“

Továbbá az idő folytán használhatatlanná vált „Kis Lap“-ból mintegy 18 darabot eladott.

Jelenleg a könyvek száma 150 db. A 100 frtnyi bevétel mellett mintegy 75 frt kiadása volt.

e) Ének- és zenekar.

A székely-udvarhelyi evang. reform. collegiumban fennálló ifjúsági zene- és énekkar alapszabályai.

1. §. A zene- és énekkar célja a zene és ének művelése által a kedély nemesítésére hatni s az ifjúság között a társulati szellemet ez által is ébreszteni.

2. §. Az említett cél elérése végett a tagok meghatározott időben elméleti és gyakorlati oktatást nyernek a zenében és éneklésben, hogy ez által a nyilvános működésre megkívántató előadási készséget mindinkább megszerezhessék.

3. §. A zene- és énekkar tagja lehet bármely tanuló, ha arra a karnagy véleménye szerint kellő képességgel bír. A minden év szeptember 1-ső hetében történő alakuláskor kipróbált és felvett tag nevét sajátkezűleg írja az évre kötött jegyzőkönyvbe, s ezzel magát kötelezi, hogy egy év előtt ki nem lép s hogy minden tagsággal járó kötelezettségeit pontosan teljesíti.

Az időközben való kilépés csak betegség esetében, vagy orvosi bizonyítvány alapján engedhető meg.

4. §. A tagok kötelezései.

a) A tanítási órákon pontosan megjelenni, s ott magukat illedelmesen viselni és szorgalmasan tanulni.

Kik elmaradásukat a felügyelő tanárnál előre be nem jelentették, első esetben 10, másodikban 20 kr büntetés díjt fizetnek.

Többszöri elmaradás esetében az illetők a tanári karnak jelentenek be. Fennebbi büntetésdíjt a tiz percz eltelte után jövkök is kötelesek fizetni; a rendetlenkedőket pedig az illető karfőnök első esetben is köteles a felügyelő tanárnak bejelenteni.

b) A tanári kar, vagy iskolai előljáróság felszólítására a megjelölt helyen és időben a nyilvánosan szereplésnél közreműködni.

c) A kézhez vett, de a collegium tulajdonát képező hangszereket vagy zenedarabokat tisztán tartani, s felszólításra azonnal ép állapotban visszaadni. Minden vigyázatlanságból származó kárt az illető kétszeresen tartozik megtéríteni.

5. §. A fennebb elősorolt szabályok pontos megtartásának ellenőrzése a tagok által az alakuláskor névszerinti szavazás útján választott karfőnökre bizatik, ki köteles minden tanulási órán jelen nem levő tagok neveit följegyezni, s erről a tanári kar által ki-nevezett felügyelő tanárnak jelentést tenni.

6. §. A zene- és énekkar mindaddig fennáll, mig tagjai kellő számmal lesznek, s mig a tanári kar annak feloszlatását el nem határozza.

Feloszlatás esetében minden lehető vagyona felett az iskolai előljáróság fog rendelkezni.

7. §. Sem az ének-, sem a zenekar igazgatósági előleges beleegyezés nélkül nem vehet részt semmiféle nyilvános szereplésben.

8. §. Ezen alapszabályok az 1877. augusztus 31-én tartott tanári gyűlés által helyben hagyattak és az 1877/78-ik iskolai év elején léptek életbe.

(Lásd a tanári gyűlések jegyzőkönyvének 1877. évi 76. pontját).

Az énekkar tagjai voltak: VIII. g. osztályból: Baczó Mózes, Biró András, Borbáth Jenő, Hegyi Mózes, Imre Domokos, Sándor Károly, Rozsondai József.

VII. g. osztályból: Balogh Ferencz, Balogh Miklós, Balogh Péter, Barabás László, Benedek Jenő, Biró György, Bodrogi János, Borbáth Géza, Erdélyi Béla, Gönczi Sámuel, Imre István, Jakab Dániel, Kállai István, Kis Pál, Nagy Sándor, Sándor Jenő, Schul Vilmos, Szabó Gyula, Szeles Pál, Zajzon Ferencz.

VI. g. osztályból: Benkő József, Bucsi Ákos, Csiszér Gábor, Demes Péter, Elekes Lajos, Kandó Ferencz, Mester János. Szabó András, Szabó Ferencz, Szaniszló Kálmán, Szász Mihály, Vadász Sándor, Zajzon Mihály.

V. g. osztályból: Baczó Lajos, Bartha Jenő, Biró Sándor, Márton Imre, Simon Dezső. Solymossi János.

IV. g. osztályból: Apor László, Bartha Andor, Besztercei István, Borbáth Ödön, Gyenge József, Horváth Albert, Kádár Andor, Kozma Mózes, Mátyusi Zsigmond, Medgyesi Dezső, Kereszturi Nagy Lajos, Nagy Izidor, Onderka Richárd, Szakács Károly, Teleki Kálmán, Végh Arthur, Kis Vilmos.

III. g. osztályból: Baczó László, Becsek Aladár, Beke Albert, Gyerkes Mihály, Jakab Lajos, Kelemen Elek, Mántó József Rácz József, Nagy Árpád, Szabó Kálmán, Széki Péter, Varga Mózes.

II. g. osztályból: Bajka Mihály, Györfi János, Bucsi István, Seprődi János, Kovács Jenő, Szabó Károly.

I. g. osztályból: Borbáth Vilmos, Mihályi Károly, Nagy Jenő, Szakács Zoltán, Szilveszter Ákos. — Létszám 86.

A zenekar tagjai voltak: A VIII. g. osztályból: Borbáth Jenő, Rozsondai József. A VII. g. osztályból: Balogh Péter, Biró György, Sándor Jenő, Szabó Gyula, Szeles Pál, Zajzon Ferencz. Az V. g. osztályból: Baczó Lajos, Simon Dezső. A IV. g. osztályból: Onderka Richard. A III. g. osztályból Aichelburg Egon, Becsek Aladár. A II. g. o.-ból: Bajka Mihály. Az I. g. osztályból: Szakács Zoltán. — A létszám 15.

Az énekkar tanulta a következő darabokat: 1. „Szabadságdal,” írta Huber Károly. 2. „Bűnbánó,” „Rinárdó” dalműből. 3. „Hymnus,” Erkel F.-tól. 4. „Szózat,” Erkel F.-tól. 5. „Fohász,” Huber Károlytól. 6. Temetési ének, Erkel Ferencztől. — Nép-dalok, Szabó J.-tól. Nyilvánosan szerepelt 3-szor.

A zenekar tanulta a következő darabokat: 1. Nép dal egy-veleg, Kozák Mártontól. 2. „Hunyadi induló.” 3. „Adagio,” Grünfeldtől. 4. „Pesti önkéntesek indulója” Müller Jánostól. 5. „Valeria,” polka fr. Max Manthnertől. 6. Eredeti magyar dalok, Kozák Mártontól. 7. „Ellinor,” négyes Herteltől. 8. Quartett aus der op. „Fidelio,” Bethowentől. 9. Les „Huguenots” opera Meyerbeer G.-tól. Nyilvánosan szerepelt 6-szor.

VIII.

Iskolai javadalmak.

A) Ösztöndíjak, segélypénzek, jutalmak és pályadíjak.

a) Rendszeresített javadalmak.

Sor- szám	Az alapítvány czíme	Évi járadék		Észrevétel
		frt	kr	
I.	Kis József-féle alapítvány:			
	1. Ötven tanuló ifju személyenkint 25 frt 20 kr	1260	—	
	2. A segélyzettek elnöke	8	40	
	3. Német-francia nyelvtudásért pályadij	25	20	
	4. Szépirásért pályadij	25	20	
II.	Gál-Teleki alapítvány:			
	1. Czipó-péNZ	175	—	
	2. Két rokon tanuló fejenként 25 frt 20 kr, együtt	50	40	
	3. Jutalomkönyvekre	25	20	
III.	Gidófalvi alapítvány. Három tanuló 50—50 frt, két tanuló 30—30, két tanuló 20—20 frt	250	—	
IV.	Gróf Teleki Miksa-féle alapítvány. Három tanuló- nónak, személyenként 40—40 frt	120	—	
V.	Gr. Teleki Sámuel alapítványa:			
	1. Két tanuló fejenként 11 frt 66 kr	23	32	
	2. Három tanuló fejenként 8 frt 75 kr.	26	25	
	3. Egy pályadij	17	80	1885/6-ról 17 frt 80 kr.
VI.	Gr. Korda alapítvány. Négy tanuló fejenként 10 frt 50 kr.	42	—	
VII.	Keszei-féle alapítvány. Három tanuló fejenként 10 frt 50 kr	31	50	
VIII.	Gazda-féle családi alapítvány. Rokon tanulók számára	96	60	
IX.	Nagy Sándor-féle alapítvány. Egy tanuló számára	5	—	
X.	Székely - Ugron-féle alapítvány. Egy tanuló számára	30	—	
XI.	Gr. Kemény Sámuel-féle alapítvány. Egy tanuló számára	5	—	és 24 véka gabona
XII.	Bod Benedek-féle családi alapítvány. Egy tanuló számára	28	70	
XIII.	Gr. Haller Jánosné-féle alapítvány ének-zene tanulók számára	5	—	
XIV.	Gr. Haller Ferencz-féle alapítvány zene tanulók számára	12 db. arany
XV.	A Bottáné-féle alapítványból évenkénti pályadij	28	—	
	Összesen	2278	57	12 db arany, 24 v. gabona és 1885 6- ról 17 frt 80 kr.

b) Nem rendszeresített javadalmak.

I. Az ifjusági önképzőkör által kitűzött különféle jutalmak.

II. A rajzolásban tett kiváló előmenetelért önkéntes adományokból gyűlt rajzjutalom.

III. Az udvarhelymegyei Takarékpénztár segély-adománya.

IV. A Székelyegyleti I. Takarékpénztár hason czélú adomány a.

V. Szathmáry Ákos kolozsvári tanár műve, a „Spectral analysis“ több példánya, melyeket szerző a természettudományok tanulmányozása iránti kedv növelése czéljából kegyeskedett a tanuló ifjuságunk jutalmazására ajándékozni

VI. Koncz József maros-vásárhelyi tanár által boldogult Péterfi Károly Egyházi beszédeiből a theologiai pályára készülő szorgalmas tanulók jutalmazására küldött könyvek.

VII. Dr. Mezei Ödön collegiumi orvos 5 frt ajándéka azon szépírási jutalomra pályázott ifjunak, kit második helyen érdemesítnek jutalomra.

B) Pályázatok, versenyek.

1. A magyar irodalom történetből a következő kérdés volt kitűzve:

„A magyar dráma historiai fejlődése.“ Jutalma a gr. Teleki Sámuel-féle alapból 17 frt 80 krt. Egy mű érkezett be a következő jeligével „minden kezdet csokély.“ A munka terjedelme ivnegyedben 55 lap.

A dolgozat kevés, vagy talán semmi önállósággal sem bir, mert hogy aesthetikailag méltassa a darabokat, arra szükséges azoknak kiváló ismerése. Már pedig alig hihető, hogy az ujabbkori dráma írók művei mellett a régebbiokét olvasta volna. Író azonban igyekszik mindenik mellé rövid széptani méltatást tenni s legtöbb helyt mint saját iudiciumát, s ez egyik hibája.

Másik az, hogy a külső és belső indító okokat, melyek a dráma-irodalom keletkezését és különböző irányu fejlődését eszközték, nem méltatja kellő figyelemre. Jóformán krónikaszerű tárgyalás és nem pragmatikai. A XVI., XVII. s XVIII. század drámai műveire vonatkozólag műve nem egyéb, mint egy hiányos katalógus, nem közvetlen tapasztalatok után tett rövid széptani

méltatással. Sokkal helyesebb lett volna gondosabban tárgyalni a dráma kifejlés alapját, a XVI. sz.-ban az idegen befolyást, a vallási és politikai motívumokat; Bessenyeinél pedig a francia drámák befolyását, Kisfaludi Károly, Vörösmartinál a Schakespeare befolyását. Mindezekre talált volna segédkönyveket feles számmal, kár hogy került.

Tekintettel azonban, hogy pályázatra jobb mű nem érkezett. s tekintve főleg azt, hogy a feladott pályakérdés korrekt megoldása gymn. tanulóktól alig követelhető s végre tekintve azt, hogy a mit pályázó adott, az se kis fáradságába került, abból is méríthetett szellemi hasznot; ajánlható tehát az anyagi haszoura vagyis a kitűzött pályadíj elnyerésére is. A mű írójának Balogh Miklós VII. o. tanulónak a jutalom ezen bírálólat alapján kiadott.

2. „Az erély s annak átalakulása“ című természettani pályakérdésre, melynek jutalma a Bottáné-féle alaphól 28 frt, egy dolgozat érkezett be.

Motto: „Erély lappang a természetben ezer erély, melyekről az elme kevés sejdítéssel bír és az érzések gyakorta hallgatnak.

Vajda.

A bírálólat róla így szól: „A mű írója inkább népszerű módon, magyar nyelven irt forrásokat tanulmányozott; művében is ennél fogva mennyiségtani deductiókat nem lehet találni, a mozgási erély képlete sincs levezetve. Azonban, mint népszerű módon irt dolgozatról el lehet mondani, hogy: általában megértette mindazokat, a miket tanulmányozott s azokból elég ügyesen, értelmesen állítja egybe az adatokat. Csak a bevezetés nagyon általános s érdemli meg kevésbé címét, bár az ott felemlített dolgok tanulmányozása is rá nézve haszonnal volt.

Ennél fogva a pályadíjt szerzőnek kiadhatónak tartjuk.“ A munka írója Biró András VIII. o. tanuló, a jutalmat kikapta dolgozatáért.

3. A történelmi pályakérdésre is érkezett ugyan egy dolgozat, de azt a tanári szék nem méltathatta a kitűzött 17 frt 80 kr Teleki-féle jutalomra.

4. A Kis-féle 25 frt 20 kr szépírás jutalomra hárman versenyeztek, a kik közül azt Bodrogi János VII. o. t. nyerte el,

méltó versenytársa Szabó Gyula VII. o. t. szintén kapott 5 forint jutalmat dr. Mezei Ödön orvos ur kegyességéből.

5. A Kis-féle 25 frt 20 kr francia nyelvi jutalmat az egyedül pályázott Butyka Boldizsár VI. o. tanuló kapta meg.

6. A gróf Haller-féle zenei pályadíjakból: a) hegedűvel az első jutalmat — 4 drb aranyat — nyerte Zajzon Ferencz VII. és a másodikat — 2 darabot — Balogh Péter VII. o. t.; b) fuvollával a 3 drb aranyból álló első jutalmat Biró György VII., és az egy darab aranyból álló második jutalmat Borbáth Jenő VIII. o. tanuló. c) szárnykürtön 2 darab aranyat nyert Szeles Pál VII. o. tanuló.

7. Az ifj. önképzőkör jutalomtételei ezek voltak:

a) Ki iskolai év folytán legtöbb dicsérettel kitüntetett bírálatot ír, kapjon 5 frt jutalmat. Ezt Bencze Márton VIII. g. tanuló kapta.

b) Kinek isk. év folytán legtöbb művét fogadják emlékkönyvbe irandólag, kapjon 5 frt jutalmat. Ezt szintén Bencze Márton VIII. o. t. tanuló kapta.

c) Ki kötetlen alaku műveket szaval legtöbbször dicséretesen Br. Eötvös és Kölcsei szónoki munkái közül, kapjon 4 frtot, ki kötött alaku darabokat szaval legtöbbször dicséretesen, kapjon 3 frtot, ki német nyelvű darabot, kapjon 3 frtot.

Az első jutalom, miután senki sem szavalt kötetlen alaku munkát, bennmaradt, a harmadik szintén; a második pedig Biró András VIII. g. o. tanulóé lett.

d) A legjobb novellairó kapjon 5 frtot. Ezt Bencze Márton VIII. g. o. tanuló nyerte el.

e) „Hogyan leszünk ép testűek és ép lelkűek“ jutalma 6 frt. A beérkezett dolgozat szerzőjének Bencze Mártonnak a pályadíj kiadatott.

C) J u t a l m a k .

1. Szathmári Ákos tanár ur Spectral analysis cz. művét a következő tanulók nyerték: Baczó Mózes VIII. o. t., Balogh Miklós, Biró György, Borbáth Géza, Kállai István, Péter Mózes, Sándor Jenő, Szabó Árpád és Szabó Gyula VII. o. t.

2. Péterfi Károly Egyházi beszédeit kapta Biró András és Baczó Mózes VIII. o. t.

3. A Gaál-Teleki-alapból emlékkönyvet kaptak: Borbáth Ödön, Mátyus Zsigmond, Nagy Izidor IV. g. t., Maksai Gyula, Rozsondai Károly, Kádár Dénes, Sebesi Jankó, Pálffy Ferencz, Feleki Márton III. g., Szabó Károly, Ferencz Miklós, Seprődi János, Major Ferencz II. g., Szakács Zoltán, Nagy Sándor, Lajos Dénes, Balázs Sándor és Syilvester Ákos I. g. o., Bedő Miklós, Sebesi Ártur, Szász József, Técsi Ferencz, Pálffy Jenő, Beszterczei Gábor, Ilyés Ferencz, Benedekfi Sándor, Bartha Miklós, 4. e.; Lukácsfy József, Kövecsi Samu, Kis Károly, Gyarmathy László, Solymosi István, Félegyházi Kálmán, Ferenczi Pál, Biró Károly 3. e.; Puskás István, Nagy Domokos, Ferenczi Gyula, Bod Sándor, Nagy Géza, Técontia János, Lukácsfy Elek 2. e. osztályos tanulók; az első elemi osztályosok valamennyien írószert kaptak.

4. Rajzolásért Dobai Sándor 3 frt, Kelemen Elek 2 frt jutalmat nyert a tanítótestület körében gyűjtött összegből, IV. oszt. t. mind a kettő.

D) Ösztöndíjak, segélypénzek és más javadalmak.

a) Ösztöndíjak és segélypénzek kiosztása.

I. *Kis-féle ösztöndíjat* (fejenként 25 frt 20 krt élvez a következő 50 tanuló:

A VIII. osztályból: Bencze Márton, Bartha Károly, Hajdó János. A VII-ikből: Balogh Ferencz, Balogh Miklós, Biró György, Borbáth Géza, Gönczi Samu (feltételesen), Kállai István, Kis Pál, Szabó Árpád, Májér János (feltételesen), Péter Mózes, Sándor Jenő. A VI-ikből: Benkő József, Bucsi Ákos, Butyka Boldizsár, Elekes Lajos, Kelemen Miklós, Kovács Imre, Vadász Sándor, Demes Péter, Szabó András, Szabó Ödön, Szabó Ferencz. Az V-ből: Jakab Miklós, Zajzon Gergely. A IV-ikből: Borbáth Ödön, Bencze Miklós, Beszterczei István, Kádár Andor, Kozma Mózes, Siménfalvi Nagy Lajos, Teleki Kálmán, Bartha Andor, Horváth Albert, Nagy Izidor. A III-ikből: Jakab Lajos, Nagy Árpád, Varga Mózes, Elekes György, Maksai Gyula, Rozsondai Károly, Feleki Márton, Kádár Dénes, Sebesi Jankó, Pálffy Ferencz, Bocz József. A II-ikből: Szabó Károly, Ferencz Miklós, Seprődi János (feltételesen), Lukácsfy Ferencz (feltételesen).

II. *A Gál-Telcki alapítvány* javadalmaiból a következők részesedtek: 1) Czípópénzt kaptak, fejenként 4 frtot: Baczó Mózes, Bencze Márton, Biró András, Borbáth Jenő, Bartha Károly, Hajdó János, Imre Domokos, Sándor Károly VIII. o. t.

Balogh Ferencz, Balogh Miklós, Balog Péter, Biró György, Bodrogi János, Borbáth Géza, Kállai István, Kis Pál, Péter Mózes, Sándor Jenő, Schul Vilmos, Szabó Árpád, Szabó Gyula VII. oszt. tanulók.

Fejenként 3 frt 90 krt: Benkő József, Bucsí Ákos, Butyka Boldizsár, Demes Péter, Elekes Lajos, Kelemen Miklós, Kovács Imre, Mester János, Szabó András, Szabó Ferencz, Szabó Ödön, Szász Mihály, Vadász Sándor VI. o. t.

Fejenként 3 frt 80 krt: Biró Sándor, Jakab Miklós, Kis Lajos, Márton Imre, Simon Dezső, Solymosi János, Zajzon Gergely, Miksa Pompei V. o. t.

Bencze Miklós 1 frt 70 krt, Kozma Mózes 1 frt 70 krt, mindkettő IV. o. t., Jakab Lajos III. o. t. 1 frt 50 krt, Major Ferencz II. o. t. 3 frt 50 krt és Balázs Sándor I. o. t. 1 frt 50 krt (összesen 175 frt).

2) Mint rokon tanulók fejenként 25 frt 20 kr javadalmat élveztek: Márton Imre V. és Karácson Ödön I. o. t.

III. *A Gidófalvi alapítvány* javadalmait a következő ifjak élvezték:

Baczó Mózes, Imre Domokos és Sándor Károly VIII. o. t. fejenként 50—50 frtot.

Balogh Péter és Szabó Gyula VII. o. t. fejenként 30—30 frtot. Szabó András és Butyka Boldizsár VI. o. t. 20—20 frtot.

IV. *A gróf Teleki-féle* alapítványon voltak: Borbáth Jenő VIII., Zajzon Ferencz VII. és Mátyus Zsigmond IV. o. tanulók. Javadalmuk személyenként 40—40 frt.

V. *A gróf Teleki Sámuel-féle* javadalmakat élvezték: Biró András és Bencze Márton VIII. o. t. egyenként 11 frt 66 krt.

Biró György, Kállai István VII. o. t. egyenként 8 frt 75 krt. Elekes Lajos VI. o. t. szintén 8 frt 75 krt.

VI. *A gróf Korda-féle* javadalmat személyenként 10 frt 50 kr, élvezték: Balogh Miklós, Borbáth Géza VII. és Szabó Ödön, Vadász Sándor VI. o. t.

VII. *A Keszei-féle* javadalmat, fejenként 10 frt 50 krt, élvezték: Hajdó János, Hegyi Mózes VIII. o. és Zajzon Gergely V. oszt. tanulók.

VIII. *A Gazda-féle* családi alapítvány javadalmának első félévi részlete nem volt kiadható, a második félévi részletet (48 frt 30 kr) mint rokonok élvezték: Imre István VII. és Imre László IV. g. o. tanulók.

IX. *A Nagy Sándor-féle* alapítvány javadalmát kapta Nagy Izidor IV. k. o. t. A javadalom 5 frt.

X. *A Székely-Ugron alapítvány* -- 30 frt — az idén is Bodrogi János VII. k. o. t. birtokában volt.

XI. *A gróf Kemény Sámuel* alapítvány javadalma 5 frt és 24 véka gabona Kelemen Miklós VI. k. o. tanulóknak volt adva.

XII. *A Bod-Benedek-féle* családi alapítványon, javadalma 28 frt 70 kr, Bod Sándor 2-ik elemi o. t. volt.

XIII. *A gróf Haller Jánosné-féle* general bassusra szóló pályadíjra nem volt pályázó.

XIV. *A Székelyegyleti I. Takarékpénztár* 25 frt segélyadományát kapta Major Ferencz II. g. o. t.

XV. *Az Udvarhelymegyei takarékpénztár* szintén 25 frt segélyadományát élvezte Bucsai István II. k. o. t.

XVI. *Állami vagy állami felügyelet* alatt álló javadalmat élvezett:

1) Jövedéki birság alapból Berger Rezső 3. e. o. t. 60 frtot.

2. A Jettim-féle alapból Biró András VIII. k. o. t. 60 frtot.

b) Díjmentesség.

Iskolánk egyik nevezetes javadalma a díjmentesség, melyben csakis jó tanulók részesülhetnek. A gymn. tanulók közül 37-en részesültek a tan- és lakásdíj mentesség kedvezményében, kiktől átlag 350 frt lett volna beveendő. Az elemi iskolából 15-en voltak díjmentesek, kiktől mintegy 120 frtot kellett volna különben bevenni. E két tétel összege 470 frt.

c) Szolgatanulói javadalom.

A collegiális rendszerrel járó együttlakás és étkezés szükségessé teszi az u. n. szolgatanulóság fentartását. A szegénysorsu,

igyekezetes ianulókra megbecsülhetetlen intézmény ez. Elynerésére a tanulói pályára való hivatottság okvetetlenül szükséges feltétel a vagyoni tehetetlenség mellett. Év elején felvétetett összesen 74 szolga, ebből a számból 14 az elemi iskolára esik. A VI. o. 5, az V. o. 3, a IV. o. 7, a III, o. 12, a II. o. 11 és az I. g. o. 22, a 4-ik e. o. 8, a 3-ik e. o. 4 és a 2-ik e. o. 2 taggal járulván a szolgák létszámához.

d) Ünnepi követség (legatio.)

Az anyagi segedelem szerzés mellett a nevelésre is kétség-telenül van jó hatása az ünnepi követségnek. 20—22 egyházköz-ség támogatta ily módon tanintézetünket, mi által a három ünne-pen mintegy 500 frtnyi jövedelmet nyert segélyül a tanuló ifjuság legérettebb része a lefolyt évben.

e) Expositio vagyis társasétkezés.

Mindegyik lakótársaságnál meg volt az expositio, mely a mily egyszerű, ép oly olcsó és egészséges ételmezési módja a tanulóknak. Benlakó rendszerint csak az lehet, ki az expositióban is részt veszen.

f) Az iskolai javadalmak összesítése 1887/8-ról.

Sorszám	C z i m	P é n z			Ga-bona
		frt	kr	Cs. kir. arany	
1.	Pályadíjak czimén kiadatott . .	125	20	12	24 véka
2.	Jutalmak cz. könyvekben s pénzül	52			
3.	Ösztöndíjak és segélypénzek czimén	2113	92		
4.	Iskolai díjakban elengedetett .	470			
5.	Legátusi illetményképpen nyert se-gély	500			
6.	Állami vagy állami ellenőrzés alatt álló alapítványokból kapott javadal-mak	120			
	Összesen:	3381	12	12	24 v.

IX.

Jótétemények, adományok.

A collegiumi kórház-alapra ujabban begyült kegyes adományokról megemlékezve, — röviden elmondjuk annak keletkezése történetét. Rég érzett szükségén kívánt az előljáróság segíteni, midőn elvileg kimondotta, hogy egy-két a tanoda helyiségétől elkülönített kórszobára okvetetlenül szükség volna. Kisebbszerű és rövid lefolyású betegségi eseteknél vagy himlőjárványoknál is nehezen lehetne a megyei kórházra számítani, nem mintha ott helyet nem nyerhetnénk, hanem főleg azért, mert közkórházban helyezni el kisebb gyermekeket, szülői vagy tanítói felügyelet nélkül hagyni őket idegenek között, — sem czélszerű, sem szülei s tanítói gyöngéd érzésünkkel, szeretetünkkel, melylyel a gyermekek iránt természetszerűleg viseltetünk, a paedagogiai szempontokat figyelmen kívül hagyva is, összeegyeztethető nem lenne. Ilyes gondolatokkal volt az előljáróság, mikor 1887. évi márcz. végén az alább következő felhívást kibocsátotta:

„A székely-udvarhelyi ref. collegium százados falai, melyeket — annyi nemes keblü hitsorsosunk alapítványaitól eltekintve — a Székelyföld hazafias, áldozatkész s a nemzeti culturális törekvések iránt melegen érdeklődő közönsége emelt és tart fenn maiglan is, nagy költséggel megújítva és megizmosítva újabb évszázak terheinek elviselésére lesznek néhány hó múlva előkészítve, hogy ez iskola a mai idők követelményei szerint kibővülve és felszerelve, a működéséhez fűződő várakozásoknak mint ekkoráig, úgy ezután is megfelelhessen. Az előljáróság tisztába van azzal, hogy e collegium nagy feladatai, melyeknek teljesítése nem pusztán vallásfelekezeti, hanem egyszersmind humánus és nemzeti culturális érdek is, jelenlegi vagyónával alig oldhatók meg. A folyamatban levő építkezés nagy áldozatok árán lesz befejezhető, s a középiskolai törvény rendelkezéseinek megfelelő berendezés is évről-évre is újabb meg újabb anyagi áldozatokat kíván. Ily körülmények közt az évek előtt felszínre került, egy az intézet

közvetlen szomszédságában építendő iskolai kórház eszméje csak úgy ölthet testet magára, ha a fontos célja érdekében most is, mint már annyiszor, a nagyközönség, de főleg hitfeleink, az egyházközségek és a szülők soha meg nem tagadott áldozatkészségéhez folyamodik.“

„Az idei járványok is megmérhetetlen aggódalmakat okoztak szülőknek és iskolának egyaránt. Ily kínos helyzetbe jövőben nem jutnánk, ha a társadalmi uton eddigelé összegyűjtött pár száz frtnyi „kórház-alap“-nak, mely csak egy ötöd részben bírná egy házacskva építésének költségeit fedezni, oly gyarapodását eszközölhetnők, hogy az építés minél előbb megtörténhessék. E célra kérjük a segítséget, a támogatást. A beérkező szives adományok sok gyámoltalan beteg tanulónak fogják — meleg szoba és gondos ápolás alakjában — enyhíteni fájdalmát s a szülőknek eszközölnék nagy lelki megnyugvást.“

E fölbivásra elismerést érdemlő buzgalommal indult meg a gyűjtés, melynek összege mult évi Értesítőnkben 198 frt 9 krban volt kimutatva. Minthogy a Prot. Közlöny és a Székely Nemzet hasábjain részletesen beszámoltuk, illetőleg nyugtáztuk az eddigelő beérkezett adakozásokat; itt folytatólag annak kijelentésével soroljuk fel azon igen t. ivtartókat, kik beküldötték gyűjtőiveiket, hogy a gyűjtést még mindig köszönettel fogadjuk ugyan, de az elszámolás eszközlése céljából a még künn levő ivek beküldését tisztelettel várjuk és kérjük. A nemes szívü adakozóknak a nevelésügy érdekében hozott áldozatukért iskolánk nevében forró köszönetet mondva, ide igtatjuk a beküldött összegeket is a mint következik: Menyhárt András ref. pap, Kecset-Kisfalud 3 frt. Kelemen János ref. pap, Nagy-Galambfalva 2 frt 50 kr. Hegyi Elek ref. pap, Bethfalva 1 frt 69 kr. Nemes József ref. pap, Kóbor 3 frt. Vén Mihály ref. pap, Bikfalva 2 frt 8 kr. Biró András ref. pap, 4 frt 20 kr. Szabó Dénes ref. pap, Zalán 1 frt. Darvai Lajos ref. pap, Muzsna 70 kr. Dr. Szász Izsák ügyvéd, Sepsi-Szentgyörgy 5 frt. Menyi János ref. pap, Woldorf 70 kr. Soós Farkas ref. pap, Fiafalva 3 frt 60 kr. Kelemen Győző ref. pap, Kézdi-Mátisfalva 70 kr. Péter Károly ref. esperes, Szörce 1 frt. Kuncz Ármin gyógyszerész, Sz. Udvarhely 2 frt. Dáné Mózes ref. pap, Alsó-Sófalva 1 frt 80 kr.

Gáspár Albert ref. pap, Alsó-Doboly 2 forint. Illyés József törvénytudó, Sz.-Udvarhely 4 frt. Maksai Gyula ref. pap, Rugonfalva 2 frt. Barabás Miklós ref. pap, Sepsí-Besenyő 1 frt. Kovács Gyula ref. pap, Kis-Solymos 1 frt. Jakab Albert ref. pap, Kis-Galambfalva 1 frt. Miskolczi Károly ügyvéd, Sz.-Udvarhelyt 6 frt. Zajzon Mihály ref. esperes, Bardócz 1 frt. Székely János ref. pap, Kézdi-Vásárhely 20 frt. Nagy József ref. pap, Hévíz 21 frt. Péter Elek ref. pap, Küsmöd 1 frt 30 kr. A múlt évi közlés összege 198 frt 9 kr, az itt kimutatott 93 frt 77 krról 291 frt 86 krra emelkedett.

Hadd legyen megemlítve az is, hogy a nagy-beckereki ref. templom javára múlt év őszén tiszteletes Szalay József n.-beckereki lelkész ur lelkes szónoklatának hatása következtében iskolánk körében is 20 frtnyi adomány gyűlt össze.

Rajzjuttalomra a tanítótestület tagjai tettek össze néhány forintot, az adományok ezek voltak: Szakács M. 76 kr. Zajzon Ferencz 24 kr. Gönczi Lajos 50 kr. Félegyházi A. 50 kr. Báthori Gy. 50 kr. Olasz Gy. 50 kr. Ilyés I. 30 kr. Bodor I. 30 kr. Pál E. 30 kr. Gönczi P. 20 kr. Hatházi F. 30 kr. Gábos S. 30 kr. Sipos Gy. 30 kr. Összesen 5 frt.

Hogy özv. Simon Józsefné ez évben sem feledte el eddigi alapításait növelni, az elől hálás köszönettel fel van jegyezve.

X.

Pótlék ez iskolai év történetéhez.

Az igazgatónak Bod Károly kartársunknak, midőn a 31-ik lapon olvasható „visszapillantás“-át írta, még oka volt hiú s remélni, hogy az esztendő befeljezheti jó egészségben. De e reményében, fájdalom, megcsalatkozott, mert május 20-án megbetegedett súlyosan, úgy hogy helyettesíteni kellett az év végéig. Az igazgatói teendőket a tanvezető, a szaktanári köteleességeket úgy az osztály, mint az érettségi vizsgálaton a német nyelvben Olasz Gyula h. tanár, a magyar irodalomban pedig Báthori Gyula h. tanár voltak szivesek magukra vállalni s azokat eligazítani.

A június 17-én megtartott Magyarósi-ünnepélyen, az ének- és zenekar is közreműködvén, Szakács Mózes tanártársunk tartott néhai Magyarósi professor életét, jellemét és tanári működését szépen, érdekesen kidomborító beszédet. E napon a Félgyházi Antal kezdeményezése és buzgolkodása folytán a collegiumkert közepére felállított emlék-oszlop, mely a kert adományozója, néhai Magyarósi József tanár nevét és emlékét van hivatva fenntartani, ünnepélyesen bemutatott a közönségnek. Ekkor nyerte e kert a tiszteletreméltó Magyarósi jelzöt s lettbelöle „Magyarósi-kert.“

Június hó 18-án megtörtént a 11 éven felül levő összes tanulók újraoltása, a mikor 184-en másodsor és 10-en először oltattak be Dr. Kassai Albert városi orvos ur által.

Június 24-én az ének- és zenekar próbatéte alkalmával történt meg az év ünnepélyes berokesztése, midőn a h. igazgató az ünnepélyt megnyitandó körül-belől ezeket mondotta: Nem czéлом, tisztelt közönség a ma-holnap véget érő iskolai év történetét elbeszélni, sem panaszkodni, hogy tanítványaink egy része év folytán súlyos szembajjal volt kénytelen küzködni, hogy egyik szeretett kartársunknak épen akkor, most az év vége felé kellett hosszasan betegeskednie, a mikor legnagyobb szüksége lett volna munkabíró erőre. Nem panaszkodom, mert én meg tudok nyugodni az isteni gondviselés bölcs akaratján. De nem is azért állottam ide, hogy a tanulók szorgalmáról és a rendes tantárgyakban tanusított előmeneteléről rideg statistikai adatokkal itt beszámoljak, hiszen a szülők a folyamatban levő közvizsgálatokon, a fensőbb hatóságok és a nagy közönség a hivatalos jelentésekből arról ugy is értesülnek. Engem most csupán egy felette kiedves kötelesség teljesítése t. i. növendékeink önmunkásságának eredményét feltüntető rövid jelentésem szólaltatott meg. Azért léptem e helyre, hogy előszóliksam s így a tisztelt közönségnek is bemutassam azon tanítványainkat, a kiknek kötelességszerű teendőik elvégzése mellett is volt idejük és erejük szivet-elmét nemesítő más tanulmányokkal is sikeresen foglalkozni. Ezekhez a növendékekhez fordulok pár szóval, mielőtt nekik a jutalmakat átnyujtanám.

Ha önök, fiatal barátaim, csak a külső jutalomra vágyásból munkálkodtak volna, úgy fáradozásaik értéke azon néhány forintban volna megállapítható, melyet tőlem mindjárt kezdőkhöz vesznek. De én azt vélem, hogy az önök igazi jutalma nem ez a csekély értéket képviselő pénz, hanem inkább azok a megbecsülhetetlen drága lelki kincsek, ismeretek, melyekkel önmunkálkodás útján szívököt értelmököt nemesebbé és gazdagabbá tevék.

A valódi jutalmat megkapták tehát, én csupán az elismerés külső jeléül adom önöknek e jutalmakat, hogy azok majd az életben kedvesen emlékeztessék vissza ifjuságukra. Jegyezzék meg, nem a magas társadalmi állás vagy születés, nem a tele erszény, nem is a ragyogó szellemi tehetségek, hanem inkább a szív jósága, a lélek tisztasága s a jellem szilárdsága képezik az emberi méltóságnak legszebb, legdiszesebb koronáját.

És nekem a hála kegyeletes érzete tölti el lelkemet e pillanatban azon nagynevű és lelkű alapítók emléke iránt, a kik nekünk megadták az eszközöket arra, hogy tanítványainknak nemcsak értelmét, hanem szívét, lelkét is mivelhetjük, nemesíthetjük. Ha már az iskola falai közt felébred a munkaszeretet és háládatosság érzetének szükségessége, abból nemcsak hitfelekezetünk merit hasznot, nyereséget, hanem az egész társadalom is. Ily felfogás mellett a nagy közönségnek kedves kötelessége lehet az iskolákat nevelési feladatuk teljesítésében legalább erkölcsileg támogatni. Collegiumunk oly szerencsés viszonyok közt él, hogy e tekintetben panaszra oka teljességgel nem lehet. Ilyen diszes közönség lelkes részvéte emelőleg, bátorítólag hathat tanuló ifjuságunk szorgalmára, magaviseletére, testi-lelki fejlődésére, szóval egész életére. A mai napot épen az az alkalom avatja ünneppé, hogy itt most a közönség és iskola a legszentebb ügy, a nevelés érdekében találkozott össze. Legyen ezért általam az ide sereglett mélyen tisztelt közönségnek iskolánk nevében a hálás köszönet előre is kifejezve.

Ugyancsak június folytán felterjesztést tett az előjáróság a méltóságos állandó Igazgató-tanács-hoz, hogy a class. literaturai 2-ik, valamint a mennyiségtan-mértanirajzi újonnan rendszeresített r. tanszékre a folyó évben tartandó egyházkerületi közgyűlés által leendő betöltés végett a pályázatot annak idején kiirni méltóztassék. Közzé tette továbbá a német nyelvi segédtanári tanszékre a pályázati fothívást. Vajha e törekvéseinek meg lenne a várva-várt kedvező eredménye.

Az érettségi vizsgálat június 25-én, az osztályok közvizsgálatai pedig 28-án véget érven, az iskolai esztendő ez utóbbi napon Isten jóvoltából befejeztük.

XI. Statisztikai kimutatás.

Az osztályok megjelölése	I. A tanulók száma				II. Vallás szerint					III. Anyanyelv szerint			IV. A szülők polgári állása					V. Tanulásban tett előmenetel szerint					VI. Honosság szerint					
	Be volt írva	Év közben kimaradt kilépett v. megszállt	Vizsgálatlan maradt	Év végén maradt	Református	Lutheranus	Unitárius	Róm. kath.	Görög keleti	Mózes vallású	Magyar	Német	Román	Őnálló őstermelő	Iparos, kereskedő, vállalkozó	Magán tisztviselő	Értelmiségi	Személyes szolgálat tételből élő munkás	Jeles	Jó	Elégséges	1 tant. elégtelen	2 tant. elégtelen	Több tant. elégtelen	Helybeli	Udvarhelymegyei	Más megyebeli	Összesen
1-ső elemi .	38	2	—	36	26	5	1	1	—	3	31	5	—	1	20	—	11	4	14	6	5	—	—	11	29	1	6	36
2-ik elemi .	28	2	—	26	17	1	1	7	—	—	24	1	1	4	12	1	7	2	10	6	3	2	—	5	15	7	4	26
3-ik elemi .	26	3	—	23	18	1	2	1	1	—	22	—	1	9	6	—	8	—	12	6	2	2	—	1	10	11	2	23
4-ik elemi .	33	2	—	31	29	—	2	—	—	—	31	—	—	16	2	—	11	2	14	8	5	2	2	—	8	19	4	31
Összesen	125	9	—	116	90	7	6	9	1	3	108	6	2	30	40	1	37	8	50	26	15	6	2	17	62	38	16	116
I-ső gymn.	50	13	—	37	31	3	—	2	—	1	37	—	—	13	5	—	16	3	4	9	19	2	2	1	4	18	15	37
II-ik gymn.	20	—	—	20	19	—	—	—	1	—	19	—	1	9	2	—	8	1	3	6	10	1	—	—	1	12	7	20
III-ik gymn.	30	3	1	27	21	1	3	1	1	—	25	1	1	11	3	1	12	—	3	9	7	3	1	3	6	14	7	27
IV-ik gymn.	28	—	1	28	26	1	—	1	—	—	28	—	—	14	1	—	12	1	—	10	13	3	1	—	1	14	13	28
V-ik gymn.	20	4	—	16	12	—	1	2	1	—	15	—	1	5	1	—	10	—	—	2	12	1	—	1	2	7	7	16
VI-ik gymn.	20	—	—	20	18	—	—	1	1	—	19	—	1	10	—	—	10	—	2	6	9	1	2	—	—	6	14	20
VII-ik gymn.	26	1	2	25	22	—	1	1	—	1	25	—	—	5	4	—	14	2	1	10	7	5	—	—	5	8	12	25
VIII-ik gymn.	12*	1	—	11	10	1	—	—	—	—	11	—	—	7	—	—	4	—	1	5	5	—	—	—	1	6	4	11
Összesen	206	22	4	184	159	6	5	8	4	2	179	1	4	74	16	1	86	7	14	57	82	16	6	5	20	85	79	184
Főösszeg	331	31	4	300	249	13	11	17	5	5	287	7	6	104	56	2	123	15	64	83	97	22	8	22	82	123	95	300

* Egy magán tanuló volt.

VII. Életkor szerint

Az osztályok megjelölése	7 évnél kisebb	7 éves	8 éves	9 éves	10 éves	11 éves	12 éves	13 éves	14 éves	15 éves	16 éves	17 éves	18 éves	19 éves	20 éves	20 évesnél idősebb	Összesen
	1-ső elemi	7	10	12	5	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
2-ik elemi	—	—	8	10	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
3-ik elemi	—	—	—	12	6	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23
4-ik elemi	—	—	—	4	4	7	9	5	2	—	—	—	—	—	—	—	31
Összesen	7	10	20	31	16	15	10	5	2	—	—	—	—	—	—	—	116
I. gymn.	—	—	—	—	—	13	9	12	3	—	—	—	—	—	—	—	37
II. gymn.	—	—	—	—	—	1	4	8	4	2	1	—	—	—	—	—	20
III. gymn.	—	—	—	—	—	1	3	6	8	2	7	—	—	—	—	—	27
IV. gymn.	—	—	—	—	—	—	—	1	6	11	6	3	1	—	—	—	28
V. gymn.	—	—	—	—	—	—	—	—	3	7	2	2	2	—	—	—	16
VI. gymn.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	9	6	1	2	1	—	20
VII. gymn.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	5	9	6	1	—	25
VIII. gymn.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	5	2	2	11
Összesen	—	—	—	—	—	15	16	27	24	23	29	17	14	13	4	2	184
Főösszeg	7	10	20	31	16	30	26	32	26	23	29	17	14	13	4	2	300

VIII. Erkölcsei állapotra nézve

IX. Egészségi állapotra nézve

hány tanuló kapott				hány fegyelmi eset volt				és pedig				hány betegségi eset volt			
jó	szabályszerű	kevésbé szabályszerű	rossz	az iskolai törvénytiszek vagy az igazgató megrovással sújtott	a tanári szék megrovással súlyosbított	tanács folytán eltávolított	kizáró	és	pedig	és	és	és	és	és	és
osztályzatot												jellegű			
174	6	—	—	22	7	—	—	egész	éven át	57	24	18	—	—	—
												balesetből származó haláleset			

Eszrevétel. A fegyelmi esetek leginkább a bennlakási rendtartás ellen elkövetett vétségekből s a betegségi esetek szembajból keletkeztek.

X. Érettségi vizsgálat eredménye

Jelentkezett	Írásbelit tett	Szóbelit tett	Érettnek nyilváníttatott			Az érettségi vizsgálatra állók közül hány készült													
			jeles	jó	egyszerű	theologiai	bölcseleti	jogi	orvosi	mérnöki	építési	gépeszi	vegyészi	gazdasági	erdészeti	bányászati	kereskedői	katonai	meg nem határozott
						eredménnyel			p á l y á r a										
12 ¹	12 ²	11 ³	1	3	6	5	—	—	4	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—

¹ Egy magán tanuló volt. — ² Az írásbeli vizsgálaton egy tanuló több tárgyból elégtelen osztályzatot nyervén, egy évre visszavetett. — ³ Egy tanuló egy tárgyból javító vizsgálatra lön utasítva.

XII.

Iskolai gyűjtemények gyarapodása.

a) A collegiumi nagykönyvtár.

α) A közkönyvtár gyarapodása.

Vétel útján.

A M. T. Akadémia könyvkiadó vállalatából: 1. Anglia története korunkban, harmadik kötet. 2. Elbeszélések a rómaiak történetéből, Thyerri. 3. A föld és az ember. 4. A szép prózai elbeszélés, második kötet, Beóthy Zs. 5. Pindár szelleme, Villemain. 6. Társadalmi elméletek, Medveczky. 7. Törvénytudományi beszédek, Berryer. 8. Historia Hungarorum ecclesiastica, Bod. 9. Magyar Könyvszemle 1886- és 87-re, két kötet. 10. Tornaügy 188^{6/7}. 11. Segítség album. 12. Hazánk, két kötet, 1887. 13. Schule d. Freihandzeichnens, Fellner und Steigl, 8 füzet. 14. Magyar protestáns egyházi és isk. Figyelő, 1886 és 1887. két kötet. 15. Osztrák-magyar monarchia 31—61. 16. Helmár: Magyarország tört. falabrosza. 17. Homolka, Magyarország hegy- és vízrajzi térképe.

18. Homolka, Magyarország közigazgatási térképe. 19. Politische Schulwandkarte v. Europa, Haardt. 20. Wandkarte v. Deutschland, Petermann. 21. Magyar korona országai, Barghaus-Gönczi. 22. Dalár-zsebkönyv, Varga. 23. Faust, ford. Komáromi.

Adományozás útján.

A M. T. Akadémia küldeménye.

1. Akadémia értesítője 1887. 4—8 számok. 2. Akadémia értesítője 1888. 1—3 számok. 3. Almanach 1888-ra. 4. Magyarország története második József korában, Marczali Henrik. 5. Magyarország helynevei, Pesty. 6. Raguza és Magyarország, Gelich-Thallóczy. 7. Név- és tárgymutató, Marczali Henrik, Magyarország története II. József korában című munkája I—III. kthez. 8. A nemzeti játékszin története, két kötet. 9. Alsó Magyarország bányaművelésének története, Péch Antal. 10. Izabella és János Zsigmond, Dr. Szadeczky. 11. A nemzetgazdaságtan, Pistory. 12. Magyarország mezőgazdaságának története, Venzel. 13. Ozmán, török népköltési gyűjtemény, első kötet, Kunox. 14. Erdélyi országgyűlési végzések XII. kötet. 15. A magyar határozók, Simonyi. 16. Lex Falcidia, Rentmeister Antal. 17. Czigány nyelvtan, József főherceg. 18. Nyelvemléktár kilencedik és tizedik kötete. 19. Alvinczi Péter okmánytára, harmadik kötet. 20. Adatok a központ idegrendszer szerkezetéhez. Thanhoffér. 21. Akadémiai évkönyv. XXII. köt. 5 drb. 22. Nyelvtud. értekezések. XIV. köt. 1—8 számok. 23. Történelmi értekezések XIII. köt. 8—9. számok. 24. Társadalmi értekezések IX. kt. 3—10. számok. 25. Természettud. értekezések XVII. köt. 2—6. számok. 26. Math. értekezés. XIV. köt. 1 szám. 27. Math. és term. tud. értesítő V. kt. 8, 9. füzet, 28. Math. és term. tud. értesítő VI. kt. 1—7. szám, négy drb. 29. Emlékbeszéd IV. kt. 8—10. számok. 30. Emlékbeszéd V. kt. 1—3. számok. 31. Math. és term. tud. közlemények XXII. köt. 1—8 számok. 32. Math. és term. tud. közlemények XXIII. köt. 1 szám. Nyelvtud. közlemények XX. kt. harmadik füzet.

A kebli tanári olvasóköri adománya.

1. Prot. egyh. és isk. lap. 2. „Prot. Közlöny.“ 3. „Sárospataki Lapok.“ 4. Debreczeni prot. lap. 5. Dunántuli prot. közlöny. 6. „Prot. néptanító.“ 7. „Tanáregyesületi közlöny.“ 8. „Közoktatás.“

Egyesek adományai.

1. Gyulafehérvár éghajlatának viszonyai, Avéd Jákó. 2. Az örmény nemzet irodalomtörténetének kísérlete, Avéd Jákó. 3. A marosvásárhelyi evang. reform. collegium könyvnyomdájának száz éves története, Koncz József. 4. Tájékoztató a magyarországi Kárpátvidéken utazók számára, Dénes Ferencz. 5. Der Sachsischen Nation in Siebenbürgen Statuta. Adta Schul Vilmos.

Hivatalos küldemények.

1. Néptanítók lapja. XX. évf. Gyertyánffy István. 2. A magyarországi evang. reform. egyház egyetemes conventjének jegyzőkönyve 1887. nov. 19—26. Tóth Sámuel. 3. A magyarországi evang. reform. egyház egyetemes névtára az 1886. évre, Tóth Sámuel. 4. Névkönyv az erdélyi evaug. reform. egyházkerület számára 1888. Incze Lajos. 5. Az erdélyi ev. ref. egyházkerület Kolozsvárt 1887. okt. 27—30. napjain tartott közgyűlésének jegyzőkönyve. Szász Gerő és Bodor Antal.

β) Kiskönyvtár.

1. Budapesti szemle. 2. Philologiai közlöny. 3. Paedagogia szemle. 4. Figyelő (irodalomtörténeti közlöny). 5. Magyar nyelvőr. 6. Philosophiai szemle. 7. Természettudományi közlöny. 8. Orvos term. tud. értesítő. 9. Természetrajzi füzetek, még nem teljes. 10. Népszerű term. tud. előadások nyújteménye. 11. Századok. 12. Történelmi tár. 13. Magyar történelmi életrajzok, ez évről már hiányzik. 14. Annalen der Physik und Chemie. Mindezek 1887-re.

1. Historia Hungaricum ecclesiatic. Petri Bod. 2. Csengeri Antal művei 5 kt. 3. Algebra, König. 4. Analysis König. 5. A művészetek története, Pasteiner. 6. Anleitung zum Glasblasen., Ebert. 7. Erdély edényes florájának helyesbitett foglalatja, Simonkai. 8. Növényhatározó, Cserey. 9. A halgazdaság rövid foglalatja, Hermann. 10. A Chémia alapvonalai Ilosvay. 11. Az oceán, Krümmel-Csopey. 12. Ovidii metamorphosis, Siebelis. 13. Szemelvények Ovidius műveiből, Szegedi. 14. Ovidius válogatott költeménye, Veres. 15. Szemelvények Liviusból, Szegedi. 16. Pindár verszetei, Hóman Ottó. 17. Görög-magyar és magyar-görög szótár 2 köt., Lévay-Vida. 18. Tanulmányok a véglények köréből, Dr. Entz Géza.

Gyulai könyvtár.

1. Gróf Kuun Géza maros-nemesi levéltára, Szilágyi Sándor.
2. Az erkély története és történetírás jelentősége, Gróf Széchenyi Antal.

b) Természettani szertár.

Ez iskolai évben a természettani szertár gyarapodott: 200 frt értékű 32 db. eszközzel. Az eszközök száma, a gyarapodással együtt: 296; értéke: 2468 frt.

c) Természettudományi szertár.

Az állattani csoport 9 darab borszeszkészítménnyel (szaktanár ajándéka) 44 darab mikrosz. praeparatummal (vételi úton), egy füles bagolylyal és egy pelével; a növénytanai csoport 41 db. mikrosz. praeparatummal, 220 faj virágtalan növényvel (vételi úton) és a szaktanár gyűjtése folytán a vidék flórájáról több érdekes szárított növénypéldánnyal; az ásványtanai csoport 6 db. ásványval Korond vidékéről (szaktanár ajándéka) és 4 db. mikrosz. praeparatummal gyarapodott. Diémár Károly kir. ügyész ur a *Vespa silvestris* fészkevel, Szabó Gyula VII. o. tanuló a selyemhernyó gubóival és szép selyemszálakkal, Bucsi Ákos VI. o. a fenyőfának érdekesen ellaposodott ágával, Pálffy Ferencz III. o. t. szép sóvirággal Parajdrol, Solymosi János V. o. t. gyűjtéseivel gazdagították gyűjteményünket, miért az illetőknek szíves köszönettel adózunk.

d) Az éremtár gyarapodása.

a) Pénzeket ajándékoztak: Imre Gerő tanuló 1 db. ezüstpénzt, Bodor István köztanító 2 db. ezüstpénzt, Schul Vilmos tanuló 5 db. réz-, 5 db. ezüstpénzt, Jakab Lajos tanuló 7 db. réz-, 1 db. ezüstpénzt, Szász Mihály 1 db. rézpénzt, Gál János kereskedő 3 db. ezüstpénzt.

b) Érmeket: Gyárfás István 3 db. bronzérmét, Félegyházi Antal tanár 1 db. ezüstérmét.

c) Gyárfás István 1 db. cziinert gipszből.

XIII.

Figyelmeztetés.

a) Collegiumunk, miként tudva van, a legközelebbi két év folyamán részben újra építettett, részben átalakított s a lakószobák s más helyiségek tetemes áldozat árán a legszükségesebb butorizzal is felszereltettek. Mindez majdnem erőnket felülmúló

kiadásokkal járt. De áldoztunk, mert a mai idők szelleme s az országos törvény. meg az összeomlással fenyegető második emelet halasztást nem tűrő követelésekkel léptek fel. Ötvenezer forintba került az új építkezés s az ezzel járó átalakítás és korszerű benső felszerelés. Ily kényszerítő helyzetben fogott az előljáróság a díj-szabályzat módosításához, hogy legalább a lakásdíj emelése által némi részben megtérüljön az a nagy költség, melyet egyedül és kizárólag a benlakást élvező tanulók érdekében volt kénytelen hozni. A tandíjak úgyszólván nem emeltettek, hanem csak összevonattak s a lakásdíjért is sok oly terhet vett a rend és tisztaság érdekében magára az iskola, melyet eddig a tanulók viseltek. Különböznél jövőre szám szerint még több tanulót részesíthetünk némi díj elengedésben mint eddig, mert ezután lesznek féldíjasok is a jó tanulás, jó magaviselet és szegénysorsu állapot feltétele mellett. Itt mihez tartás végett közöljük a díj-szabályzatot az egyházi főhatóság által helyben hagyott és megerősített szövegben. Az 1888/9. tanév elején kezdve ez lesz érvényben.

1221—1888.

D i j s z a b á l y z a t.

1. §. *Beiratásdíj.* Beiratási díj czímen kivétel nélkül fizetni kell minden ujonnan iskolába lépő tanulónak, a beírás alkalmával, ha elemi osztálybeli: 1 frtot, ha gymnasiumi osztályos: 2 frtot. Ki az iskolából kilépett, ha később ismét visszajő, a beírási díjat ismét tartozik fizetni.

2. §. *Lakásdíj.* Nagy ágy után, egész évre: 12 frt, kis (karikás) ágy után, melyek inkább a szolgotanulók számára valók: 8 frt. Künlakó tanulók 2 frtot fizetnek egy évre épület-használat díja czímen

3. §. *Tandíj.* Az elemi osztályokban egész évi tandíj: 6 frt; a 4 alsó gymnasiumi osztályban: 10 frt; a 4 felsőben pedig 14 frt.

4. §. *Értesítő-díj.* Minden tanuló köteles az évenként megjelenő iskolai értesítőért 40 krt fizetni. Megjegyzendő, hogy két vagy több testvér közül csak egy fizet és értesítőt is csak egy kap.

5. §. *Minden tanuló köteles* az 1876. évi egyházkerületi közgyűlés 86 jkv. sz. b) pontja értelmében egész évre 20 krt fizetni az erdélyi ref. tanári özvegy-árvai alap tőkájének gyarapítására.

6. §. Az iskolai díjak két részletben, u. m. szeptember és január hónapok első felében, mindig előre fizetendők s ha valaki a kitűzött határidőig nem fizet, az ilyen az iskolából elutasítandó.

7. §. *Könyv- s tanszertárdíj.* Az 5. 6. 7. 8. gymn. osztálybeliek minden iskolai év elején 1 frtot fizetnek könyv- és tanszertárdíj czímen a könyvtáros kezéhez.

8. §. *Bizonyítványdíj.* Az elemi osztályok tagjainak bizonyítványdíjja 1 frt; a gymnasium osztálybelieké pedig 2 frt. Bélyeget az illető ad.

9. §. Az érettségi vizsgázók, vizsgálati díj czimeu, bélyegilletéken kívül 6 frtot tartoznak fizetni, előre.

10. §. Magántanítói (felügyelői) díj. Az egész évi magántanítás (gondviselés) díja 4 frtnál kisebb összeg nem lehet. Ezen díj fizetése alól a szolgatanulókon kívül, még azon szegénysorsu tanulók menthetők fel részben, vagy egészben, kiknek szegénységök s fizetés képtelenségök felől az igazgató vagy a tanvezető meggyőződött.

11. §. Pótló-, magán-, vagy összevonási vizsgálatért, egy évről 40 frt fizetendő. Ha valaki külön csak egy tárgyból áll pótló vizsgára, azért 4 frtot fizet. Megjegyzendő, hogy a ki igazolt betegsége miatt utasított pótlóvizsgára, az a vizsgálati díjat nem fizeti; úgy szintén a felvételi vizsgálatok is díjmentesek.

Megjegyzés. A tornadíj s közkölség (meszelés, világítás) díja, melyek az előbbi díjszabályzatban megvoltak. a tan- és lak-díjak összegébe vannak betudva. A benlakást illetőleg: vaságyakról, fiókos asztalokról, székekről, mosdó-szekrényekről, lámpákról és étel- s ruhatartó szekrényekről az iskola gondoskodik, ugyszintén az összes helyiségek meszeltetéséről, surlásáról s a közhelyek világításáról is. — Az erd. ev. ref. egyházkerület Igazgató-tanácsának Kolozsvártt, 1888. július 1-én tartott üléséből. — Az elnök helyett:

Dr. Szász Béla,
igazg. tanácsos.

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

b) A tanulók az oltást vagy az újra oltást igazoló orvosi bizonyítványt a beiratáskor kötelesek bemutatni, nem különben a keresztlevelet, illetőleg születési bizonyítványt is.

c) Tankönyvül a VII. g. oszt.-ban Parádi K. lélektanát, az V-ikben Kriesch- Simkovics növénytanát fogjuk használni.

d) A beiratások szeptember hónap 3-ik és 4-ik napjain fognak megtörténni, 5-ikén délelőtt 10 óraker az év ünnepélyesen megnyittatik.

e) Szolgatanulóságért szeptember 5-dikén déli 12 óráig lehet a szokott feltételek mellett folyamodni. Díjelengedésért szeptember első hetében.

f) Szembajban szenvedőket, mint általában betegeket, a tanintézetbe felvenni nem lehet, minthogy sokan voltak a mult év folyamán szembajban, orvosi segély igénybe vételét a szünet alatt igen ajánljuk az illetőknek.

Sz.-Udvarhely, 1888, július hó 5-ik napján.

A collegiumt igazgatóság.

